

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Lenka Rejzková

**Role vybraných regionálních mezinárodních
organizací v zahraniční politice Ruské
federace vůči zemím Střední Asie**

Bakalářská práce

Praha 2016

Autorka práce: **Lenka Rejzková**

Vedoucí práce: **PhDr. Michael Romancov, Ph.D.**

Rok obhajoby: 2016

Bibliografický záznam

REJZKOVÁ, Lenka. *Role vybraných regionálních mezinárodních organizací v zahraniční politice Ruské federace vůči zemím Střední Asie*. Praha, 2016. 56 s. Bakalářská práce (Bc.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut politologických studií. Katedra mezinárodních vztahů. Vedoucí bakalářské práce PhDr. Michael Romancov, Ph.D.

Abstrakt

Bakalářská práce pojmenovaná „Role vybraných regionálních mezinárodních organizací v zahraniční politice Ruské federace vůči zemím Střední Asie“ se věnuje postavení Ruské federace v postsovětském prostoru a jak z názvu vyplývá, zaměřuje se na pozici Ruska ve Střední Asii. Během prvního prezidentského období Vladimíra Putina vznikly tři vybrané regionální mezinárodní organizace s ruským členstvím: Šanghajská organizace pro spolupráci (ŠOS), Eurasijské hospodářské společenství (EurAsEC) a Organizace Smlouvy o kolektivní bezpečnosti (OSKB). Založení ŠOS institucionalizovalo zájem Čínské lidové republiky o silnější vazby s regionem a ve stejném období se vzhledem ke svému zapojení v Afghánistánu začaly o Střední Asii zajímat Spojené státy. Také další aktéři projevíli zájem na různých formách spolupráce se zeměmi regionu. Tato bakalářská práce je komparací, která analyzuje dopad existence jmenovaných organizací na pozici Ruska ve Střední Asii a hodnotí tak jejich paralelní působení, kdy organizace vedle sebe fungovaly od doby svého založení, po ukončení činnosti Eurasijského hospodářského společenství závěrem roku 2014. Je věnována pozornost charakteru organizací, jaké cíle si stanovily v zakládacích listinách, zda jsou schopné dostát svým stanoveným cílům a co jejich existence znamená pro roli Ruska v regionu. Po provedení komparativní analýzy je rozebrána role Ruska v regionu na konci sledovaného období a jsou probrány aspekty limitující jeho vliv ve Střední Asii.

Abstract

Bachelor thesis bearing a name „Role of selected regional international organizations in foreign policy of Russian federation towards states of Central Asia“ explores position of Russian federation in post-Soviet area, namely in Central Asia. Thesis focuses on Shanghai Cooperation Organisation (SCO), Eurasian Economic Community (EurAsEC) and Collective Security Treaty Organization (CSTO), three

selected international organizations founded during Vladimir Putin's first presidential term. Shanghai Cooperation Organisation institutionalized Chinese interest in the region. American deployment in Afghanistan was an impulse which brought Central Asia to USA's attention. There are also other actors interested in collaboration with states of Central Asia. This bachelor thesis is a comparison analyzing the impact of SCO, EurAsEC and CSTO on the position of Russia in Central Asia. The thesis evaluates their parallel existence since their foundation till the termination of EurAsEC in 2014. Comparative analysis is followed by evaluation of Russian position and aspects which limit its influence.

Klíčová slova

mezinárodní organizace, Střední Asie, Ruská federace, Šanghajská organizace pro spolupráci, Eurasijské ekonomické společenství, Organizace Smlouvy o kolektivní bezpečnosti

Keywords

Central Asia, International organization, Russian Federation, Shanghai Cooperation Organisation, Eurasian Economic Community, Collective Security Treaty Organization

Rozsah práce: 82 910 znaků s mezerami

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Hradci Králové dne 4. 5. 2016

Lenka Rejzková

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala svému okolí za podporu a vedoucímu mé práce, kterým byl PhDr. Michael Romancov, Ph.D. za všechny komentáře a doporučení.

Fungování vybraných regionálních mezinárodních organizací z hlediska ruské zahraniční politiky vůči zemím Střední Asie

Zaměření práce:

Tématem práce bude zahraniční politika Ruské federace vůči státům Střední Asie. Zaměřím se na její podobu od začátku prvního volebního období prezidenta Vladimíra Putina. Konkrétně se budu věnovat institucionalizaci zahraniční politiky vyjádřené tvorbou regionálních mezinárodních organizací. Zaměřím se na tři vybraná uskupení – ŠOS, OSKB a EAHS.

Úvod do problematiky:

Střední Asie je region tvořený pěti republikami – Turkmenistánem, Tádžikistánem, Kazachstánem, Kyrgyzstánem a Uzbekistánem. Každý s těchto států byl součástí Sovětského svazu a všechny se osamostatnily v průběhu roku 1991. Tyto nově vzniklé státy si ve svých ústavách zakotvily demokratické zřízení, ústavy ale byly měněny a v každém ze států se v současné době vyskytuje řada právních i faktických prvků charakterizujících autokratické systémy. (Luong: 2002, str. 16) V regionu jsou významné zásoby ropy a zemního plynu. (Energy Academy: 2014, str. 6)

V každém ze států Střední Asie má silné zastoupení ruská menšina, její procentuální podíl ale od osamostatnění stále klesá a po přijetí jazykových zákonů v některých z republik se řada Rusů stěhuje do Ruské federace. (Peyrouse: 2007) Rusové obvykle tvoří místní intelektuální elity, jejich emigrace tedy oslabuje kvalitu místního školství a zdravotnictví. (Horák: 2005)

Ruština je stále pro místní nejčastějším cizím jazykem, který ovládají. Ve venkovských oblastech ale její znalost upadá, aniž by ji jakýkoliv jiný cizí jazyk nahrazoval. (Horák: 2005) Mnoho občanů ze států Střední Asie migruje do Ruska za prací a řada ze starších obyvatel studovala na univerzitách na území, které dnes patří RF.

Řadu let po rozpadu SSSR nevěnovaly ostatní velmoci regionu mnoho pozornosti a považovaly ho za spadající do sféry výlučného vlivu Ruska (Horák: 2005). To se změnilo s vývojem událostí v Afghánistánu. USA se v regionu začaly angažovat v rámci své politiky zaměřené vůči terorismu, kterou nastoupili po září 2001 (Nichol: 2012, str. 4). Rada ze států Střední Asie souhlasila se zřízením amerických vojenských základen na svém území.

Na východě s regionem sousedí Čínská lidová republika, která usiluje o navázání intenzivní ekonomické spolupráce se státy v regionu. (Denisov, 2015) Silná je zejména spolupráce týkající se dodávek surovin potřebných pro energetickou bezpečnost Číny. Aktuálním počinem je ropovod Atasu-Alashankou dopravující do Číny ropu z Kazachstánu. (КАЗМУНАЙҒАЗ, 2014)

Bez vlivu na státy Střední Asie není ani Írán. Suroviny z regionu nejsou nezajímavé pro státy Evropské unie, příkladem je realizace transportu ropy z Turkmenistánu ropovodem Baku – Tbilisi – Ceyhan (Hurriyet, 2010), prakticky ale nemá EU ve Střední Asii žádnou silnější pozici.

Reprezentanti států Střední Asie balancují mezi všemi těmito silami. Vzhledem k řadě nových zahraničních aktérů, které by mohly vytlačit nebo omezit ruské zájmy v regionu je pochopitelné, že se Ruská federace snaží posílit svou roli skrz tvorbu regionálních mezinárodních organizací. Toto úsilí je patrné již od rozpadu SSSR a následného vzniku Společenství nezávislých států (SNS).

Už v roce 1992 vznikla Organizace Smlouvy o kolektivní bezpečnosti (OSKB), vojenský pakt s vedoucím postavením Ruska. V roce 2001 byla založena Šanghajská organizace pro spolupráci. Mezi svými cíli uvádí zabezpečení regionální bezpečnosti, podporu ekonomické spolupráce a eliminaci terorismu. Existuje také iniciativa mířící k ekonomické integraci. Ta byla formálně ukotvena vznikem Eurasijského hospodářského společenství.

Práce bude sledovat období po začátku prvního volebního období prezidenta Putina. Vzhledem k tomu, že od té doby obsazuje do vedoucích pozic RF lidi sobě nakloněné, dá se očekávat konzistentní strategie v rámci ruské zahraniční politiky. Toto očekávání bude také diskutováno na konci bakalářské práce.

Cíle výzkumného projektu:

Cílem mojí bakalářské práce bude porovnat funkčnost zkoumaných organizací vzhledem k jejich deklarovaným cílům a následně budu analyzovat dopad jejich fungování na roli Ruska v regionu. Práce se bude věnovat tomu, jaký přínos má existence Šanghajské organizace pro spolupráci, Organizace Smlouvy o kolektivní bezpečnosti a Eurasijské hospodářské společenství pro posílení vlivu Ruska v oblasti ale také tomu, jak úspěšné je fungování těchto organizací.

Přehled literatury:

Existuje řada odborných prací a knih věnujících se těmto regionálním organizacím a několik z nich analyzuje i co jejich fungování znamenalo pro vliv Ruska ve Střední Asii. Není ale mnoho takových, které by komparovaly jejich funkčnost a jejich přínos pro ruské zájmy. Proto takováto komparace přinese nový pohled na vybranou problematiku.

Budu pracovat s informacemi z primárních zdrojů, ale budu se opírat i o odborné články a knihy týkající se tématu.

Jako zdroj dat použiju statistiky místních statistických úřadů a ministerstev (např. za RF data Goskomstatu zveřejněné na www.gsk.ru). Relevantní informace jsou také zveřejňovány agenturou CzechTrade a také s těmi z portálu businessinfo.org. Pracovat budu i s materiály ze stránek Českého ministerstva zahraničí, delegací Evropské služby pro vnější činnost působících v zemích Střední Asie (delegace je v Kazachstánu, Kyrgyzstánu, Tádžikistánu a Uzbekistánu) a výstupů poboček TACIS.

Vycházet budu z dizertačních prací a dokumentů vydávaných think-tanky a výzkumnými centry. Budu také pracovat se zprávami a analýzami, které vydaly firmy působící v regionu (např. těžařské společnosti).

Informace o vývoji zemí Střední Asie po získání nezávislosti, jejich institucích a významných politických osobností budu čerpat mimo jiné z knihy *Střední Asie mezi východem a západem* (Horák, 2005). Při shromažďování poznatků o vzájemné politice Ruské federace a zemí Střední Asie budu vycházet z knihy *Rusko a Střední Asie po rozpadu SSSR* (Horák, 2008). Autor se regionu věnuje i v řadě svých dalších knih a článků, ze kterých budu také vycházet.

Kniha *Střední Asie mezi východem a západem* vynechává Kazachstán, pro seznámení o jeho vývoji vycházím proto z knihy *Uneasy Alliance: Relations Between Russia and Kazakhstan in the Post-Soviet Era* (Alexandrov, 1999).

Čerpat budu také z příspěvků zveřejněných na <http://globalaffairs.ru>, www.eastview.com, www.eurasianet.org atd. Relevantní jsou také informace z International Energy Agency a z The World Factbook.

U aktuálních událostí budu vycházet z novinových článků a informací tiskových agentur. V práci budu také citovat propagandistická media typu Sputnik v případech, kdy bude třeba prezentovat způsoby šíření oficiální pozice zúčastněných stran.

Výchozí teoretický rámec:

Nový regionalismus?

Metodologie:

Práce bude založena na komparatistice. Nejprve představím cíle každé z organizací, potom podobu jakými jsou naplňovány a následně porovnáám funkčnost jednotlivých organizací.

- Při představování cílů každé z organizací budu vycházet z jejich zakládacích smluv
- Shromáždím informace o tom, jak jsou jednotlivé cíle fakticky naplňovány a zda/jaké další dohody/deklarace byly pro dosažení stanovených cílů uzavřeny
- Analyzuji, nakolik bylo případné posílení vazeb způsobeno fungováním organizace a jaké další faktory tento vývoj ovlivnily
- Budu diskutovat důvody rozdílné úspěšnosti/neúspěšnosti organizací, postupně se zaměřím na důvody dynamiky každé ze zkoumaných organizací
- V diskuzi budu analyzovat také to, jak organizace ne/posílily vliv Ruska v regionu. Řešit budu také, zda je zahraniční politika RF vyjádřená iniciací vzniku těchto organizací koherentní. Závěrem budu diskutovat,

zda se dá po shrnutí předchozího Rusko považovat za velmoc úspěšně posilující svůj vliv v regionu

Uvažuji řešit: Uvažuji o studii těchto otázek

Organizace Smlouvy o kolektivní bezpečnosti

- *Zda a o kolik procent se zvýšil počet společných vojenských cvičení ruské armády a armád zapojených států od vytvoření Organizace Smlouvy o kolektivní bezpečnosti*
- *Vznikly společné jednotky?*
- *Zda a o kolik procent se zvýšil vzájemný odchod se zbraněmi a vojenským materiálem mezi Ruskem a zapojenými státy od vytvoření Organizace Smlouvy o kolektivní bezpečnosti*
- *Získali jiní vnější aktéři mimo Ruska ve sledovaném období vliv v regionu? Jak se to projevilo? (nové US základny, navýšení počtu vojáků/techniky na existujících základnách, vojenská spolupráce s Čínou, společný vojenský výzkum)*

Eurasijské hospodářské společenství

- *Zda a o kolik procent se zvýšil export Ruska do zemí zapojených do Eurasijského ekonomického společenství*
- *Kolik procent celkového ruského exportu tvoří export do těchto zemí a jak se to vyvíjelo od založení organizace*
- *Došlo ke snížení administrativní zátěže pro usnadnění obchodu v regionu? Jak se to projevilo? - zde budu řešit celní unii*
- *Vedl (případně jak) vznik organizace k podpoře infrastruktury nezbytné k efektivní spolupráci? (doprava, produktovody...)*

Šanghajska organizace pro spolupráci

1. *Jaká opatření byla přijata v rámci prevence terorismu? Mělo Rusko vůdčí roli v regionálním boji proti terorismu?*
- *Úspěšnost při urovnávání sporů o podobu hranic*

- *Konference v Astaně, jak probíhá vypovídání amerických základů?*
- *Věnovalo se Rusko boji s drogovým obchodem v regionu? Posílilo tím nějak svou pozici v regionu?*
- *Vedl (případně jak) vznik organizace k podpoře infrastruktury nezbytné k efektivní spolupráci? (doprava, produktovody...)*

Použitá literatura + literatura vhodná ke zpracování v bakalářské práci:

ALEXANDROV, Michail. *Uneasy Alliance: Relations Between Russia and Kazakhstan in the Post-Soviet Era*. Westport: Greenwood Press, 1999.

BEDESKI, Robert a Niklas SWANSTRÖM. *Eurasia's ascent in energy and geopolitics: rivalry or partnership for China, Russia and Central Asia?* New York: Routledge, 2012.

BLANK, Stephen J. Challenges to Russia in Central Asia. *American Foreign Policy Interests*, 2011, 33.5: 209-221.

CUMMINGS, Sally N. *Understanding Central Asia: politics and contested transformations*. Routledge, 2013.

DENISOV, Igor. China Going West Russia in Global Affairs, 2015. Dostupné z: eng.globalaffairs.ru/number/China-Going-West-17371

ENERGY ACADEMY. BP Statistical Review of World Energy, 2014. Dostupné z: <http://www.bp.com/content/dam/bp/pdf/Energy-economics/statistical-review-2014/BP-statistical-review-of-world-energy-2014-full-report.pdf>

HORÁK, Slavomír. *Rusko a Střední Asie po rozpadu SSSR*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2008.

HORÁK, Slavomír. *Střední Asie mezi východem a západem*. 1. Vyd. Praha: Karolinum, 2005.

HURRIYET. Turkmen oil starts flowing through Baku-Ceyhan pipeline, 2010. Dostupné z: www.hurriyetdailynews.com/default.aspx?pageid=438&n=turkmen-oil-starts-flowing-through-baku-ceyhan-pipeline-2010-08-13

LARUELLE, Marlène a Sébastien PEYROUSE. *Globalizing Central Asia: geopolitics and the challenges of economic development*. ME Sharpe, 2013.

LEICHTOVÁ, Magda a Michael ROMANCOV. Putin 2000-2008 aneb Od chaosu ke stabilitě, nebo od demokracie k autoritářství? *Mezinárodní politika*, 2008. Vol. 32, Issue 5, p. 8

LEKSYUTINA, Yana. *Russian-Chinese relations: rapprochement or rivalry?* Leuven: Instituut voor Interantionaal en Europees Beleid, 2010.

LUONG, Pauline Jones. *Institutional change and political continuity in Post-Soviet Central Asia: power, perceptions, and pacts*. Cambridge University Press, 2002.

КАЗМУНАЙГАЗ. Нефтепровод Казахстан-Китай, 2014. Dostupné z: http://www.kmg.kz/manufacturing/oil/kazakhstan_china/

MARKETOS, Thrassy N. *China's energy geopolitics: the Shanghai Cooperation Organization and Central Asia*. Abingdon: Routledge, 2010.

NICHOL, Jim. *Central Asia: Regional Developments and Implications for US Interests*. Library of Congress Washington D.C., 2012.

PARAMONOV, Vladimir, Aleksey STROKOV a Oleg STOLPOVSKI. *Russia in Central Asia: policy, security, and economics*. New York: Nova Science Publishers, 2009

PEYROUSE, Sébastien. Nationhood and the minority question in Central Asia. The Russians in Kazakhstan. *Europe-Asia Studies*, 2007, 59.3: 481-501.

POMFRET, Richard W. *The economies of Central Asia*. Princeton: Princeton University Press, 2014.

Osnova práce:

1. Úvod

- Základní informace o státech Střední Asie
- Shrnutí informací o zájmech externích aktérů (Rusko, USA, Čína)
- Afghánistán, Írán a další státy mající vliv na dění ve Střední Asii

2. Teorie

- o fenoménu tzv. nového regionalismu?

3. Metodologie

- komparatistika

4. Historické okolnosti vzniku EAHS, ŠOS, OSKB

- Role Ruska v tvorbě EAHS, ŠOS, OSKB (iniciace vzniku, rozdělení pravomocí...)

5. EAHS a její schopnost naplňovat své stanovené cíle

- Role Ruska v EAHS během existence organizace
- Celní unie, EAU

6. ŠOS a její schopnost naplňovat své stanovené cíle

- Role Ruska v ŠOS během existence organizace

7. OSKB a její schopnost naplňovat své stanovené cíle

- Role Ruska v OSKB během existence organizace

8. Komparace

9. Závěr

- shodné/rozdílné znaky dynamiky fungování těchto organizací
- shodná/rozdílná úspěšnost Ruska v prosazování svého vlivu v rámci těchto regionálních organizací

10. Diskuze:

- Koherence zahraniční politiky Ruska v rámci těchto organizací
- Důvody rozdílnosti významu Ruska v jednotlivých organizacích
- Je Rusko velmoc úspěšně posilující svůj vliv v daném regionu?

Obsah

Používané zkratky:	2
Úvod.....	3
Země Střední Asie a vnější aktéři vstupující do regionu	7
Historické okolnosti předcházející vzniku vybraných regionálních organizací a obsah zakládacích smluv těchto organizací.....	12
Organizace smlouvy o kolektivní bezpečnosti (OSKB)	13
Eurasijské hospodářské společenství (EurAsEC)	15
Šanghajská organizace pro spolupráci (ŠOS)	17
Schopnost organizací naplňovat své stanovené cíle.....	21
OSKB.....	21
EurAsEC	27
ŠOS	30
Komparace chodu organizací	40
Schopnost Ruska prosadit své zájmy a posílit svůj vliv ve Střední Asii skrze sledované organizace	40
Činnost organizací a jejich výsledky v naplňování stanovených cílů.....	43
Role organizací týkající se vstupu neruských vnějších aktérů do regionu	46
Závěr	48
Summary	51
Použitá literatura	52

Používané zkratky:

EEU	Eurasijská ekonomická (hospodářská) unie
EU	Evropská unie
EurAsEC	Eurasijské hospodářské (ekonomické) společenství
NATO	Severoatlantická aliance
OBSE	Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě
OPEC	Organizace zemí vyvážejících ropu
OSKB	Organizace smlouvy kolektivní bezpečnost
OSN	Organizace spojených národů
RATS	Regionální antiteroristické struktury
SSSR	Svaz sovětských socialistických republik
ŠOS	Šanghajská organizace pro spolupráci

Úvod

Ačkoliv region Střední Asie nepatří mezi hlavní oblasti zájmu světové veřejnosti, najde se řada akademiků poukazujících na jeho zajímavá specifika. Řídce osídlená oblast nemá jen krásnou přírodu, ale i zásoby cenných surovin, o které mají (nejen) sousedící státy zájem. Další faktor přitahující pozornost k regionu je to, že oblast ležící mezi Evropou a Východní Asií by se mohla stát pozemní cestou pro transport zboží, které je při námořní dopravě vystaveno patrnému riziku pirátství. Oblast Střední Asie byla většinu 20. století pod kontrolou Moskvy, po rozpadu SSSR ale do regionu vstupují další aktéři. Co tento vývoj z nedávné minulosti znamená pro roli Ruska v regionu?

Cíl práce

Předkládaná práce se věnuje pozici Ruské federace vůči státům Střední Asie. Konkrétně se zabývá institucionalizací ruské zahraniční politiky vyjádřené podporou tvorby regionálních mezinárodních organizací. Práce se zaměřuje na tři vybraná uskupení – Šanghajskou organizaci pro spolupráci (ŠOS), Organizaci smlouvy kolektivní bezpečnosti (OSKB) a Eurasijské hospodářské společenství (EurAsEC), jejich schopnost naplňovat své deklarované cíle a zároveň na míru úspěšnosti Ruska v upevňování pozice ve Střední Asií skrze působení v těchto organizacích. Cílem práce je tedy prostřednictvím komparace zhodnotit dopad vybraných regionálních organizací na roli Ruské federace v regionu. Období, které je předmětem pozornosti této práce, je vymezeno počátkem prvního volebního období prezidenta Vladimíra Putina v roce 2000 a posledním dnem roku 2014, kdy se EurAsEC transformovala v Eurasijskou ekonomickou unii (EEU).

Ve snaze zodpovědět hlavní výzkumnou otázkou „Jaký dopad mělo fungování zkoumaných organizací na roli Ruska v regionu na konci sledovaného období?“ je struktura práce uspořádána tak, jak je popsáno v následujících odstavcích.

Struktura

Na úvod navazuje představení relevantních aktérů v regionu.

V kapitole popisně nazvané *Historické okolnosti předcházející vzniku vybraných regionálních organizací a obsah zakládacích smluv těchto organizací* jsou představeny objekty komparace, ŠOS, OSKB a EurAsEC.

Následující kapitola *Schopnost organizací naplňovat své stanovené cíle* reflektuje fungování organizací ve sledovaném období. Zaměřuje se na to, jak jsou jednotlivé cíle (které rozebrala již předcházející kapitola) fakticky naplňovány a sleduje dynamiku vztahů mezi členy každé organizace, přičemž rozebírá i důvody změn členských základů organizací.

Další kapitola je věnována významu organizací pro roli Ruska v regionu. Na základě informací z předchozí kapitoly dochází ke komparaci organizací. Vzhledem k výzkumné otázce je řešena 1) schopnost Ruska prosadit své zájmy a posílit svůj vliv ve Střední Asii skrze sledované organizace – tj. zda organizace byly pro Rusko přínosem v jeho snaze udržet a posílit svoji roli v oblasti 2) činnost organizací a jejich výsledky v naplňování stanovených cílů – tj. zda ve sledovaném období organizace dokázaly odpovídajícím způsobem řešit výzvy existující při snaze o naplnění cílů a zda jejich činnost měla dopad na realitu Střední Asie 3) role organizací co se týče vstupu neruských vnějších aktérů do regionu – zda/jaký význam měla existence organizací pro pronikání relativně nových aktérů do daného regionu. Komparace organizací v této kapitole tedy napomáhá k objasnění toho, co fakta shromážděná a rozvedená v kapitole *Schopnost organizací naplňovat své stanovené cíle* znamenají pro Rusko a jeho pozici ve Střední Asii.

Závěr shrne, zda je na základě zjištěného možné Rusko považovat za velmoc úspěšně posilující svůj vliv v regionu.

Metodologie

Tato práce je koncipována coby komparativní případová studie zkoumající tři případy a provádějící jejich komparativní analýzu. Vzhledem k tomu, že vybranými případy jsou regionální mezinárodní organizace působící v postsovětském prostoru ve stejném časovém období, jde jednoznačně o případy mající srovnatelný charakter. V době psaní projektu byla zvažována práce s teorií, po lepším seznámení s metodologickou literaturou byla jako nejvhodnější pro zodpovězení výzkumné otázky vybrána k použití komparace pomocí kontrastu kontextů. Jak uvádí Drulák „Smysl srovnání více případů zde spočívá v tom, že napomáhá odhalení specifických rysů jednotlivých případů.“¹ Je vycházeno ze základního předpokladu, že

---

¹ DRULÁK, Petr. *Jak zkoumat politiku: kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-385-7. str. 67

každá z organizací měla na roli Ruska v regionu dopad, podoba tohoto dopadu je ale odlišná. Jsou zde prezentovány informace o fungování organizací a jsou vzájemně komparovány.

V době psaní projektu bylo zvažováno řešit objemy exportu-importu ve vztahu k existenci ekonomicky zaměřených organizací, po prostudování zakládacích listin organizací ale bylo rozhodnuto zaměřovat se na analýzu naplňování pouze explicitně stanovených cílů organizací.

Práce se věnuje období od roku 2000 do 31.12 2014. Jako počáteční rok je vybrán rok 2000, protože v té době se relativně stabilizovala situace v Rusku, které prošlo státním bankrotem a celospolečenskými změnami. Květen byl začátkem prvního volebního období prezidenta Putina. Od svého zvolení obsazuje vedoucí pozice lidmi jemu nakloněnými, je tedy možné očekávat konzistentní strategii v rámci zahraniční politiky Ruska. Jako konec sledovaného období byl vybrán rok 2014, jelikož s prvním dnem následujícího roku ukončila činnost EurAsEC, která se transformovala v EEU.

Jak už bylo zmíněno v úvodu práce, hlavní výzkumná otázka zní „Jaký dopad mělo fungování zkoumaných organizací na roli Ruska v regionu na konci sledovaného období?“

Zdroje pro zkoumání Střední Asie

Pro psaní byly využívány materiály především v češtině a angličtině, ale i v ruštině. Řada materiálů, ze kterých bylo vycházeno, se soustředila na jednu z organizací nebo jednu ze zemí Střední Asie. Další práce se věnovaly určitému tématu (v několika případech jím byla energetika nebo terorismus) v oblasti. Informace o ŠOS, EurAsEC, OSKB a o kontextu, ve kterém fungují, získané z uvedených zdrojů, tato bakalářská práce hodnotí v komparaci. Rozebírán je dopad existence a chodu těchto organizací na roli Ruska ve Střední Asii.

Je pracováno s vědeckými články a monografiemi českých i zahraničních autorů. V tištěné podobě jsem se k řadě z nich dostala díky studiu na univerzitě Feng Chia (逢甲大學). I přes zahrnutí prací akademiků ze států Střední Asie, velkou část těchto zdrojů tvoří příspěvky ruských, čínských a západních autorů a autorek, kteří se tomuto regionu systematicky věnují. Je vycházeno z textů vydaných think-tanky a neziskovými organizacemi z České republiky, ze zahraničí i těch působících mezinárodně. Také se pracuje s texty a sborníky, které vydaly univerzity.

K pramenům použitým pro psaní práce patří oficiální překlady plných znění zakládacích smluv ŠOS, EurAsEC a OSKB. Kromě toho čerpám z deklarácí orgánů zkoumaných organizací, z článků ambasad a dokumentů ministerstev členských států. Možnosti zkoumání limituje fakt, že

ačkoliv každá ze zkoumaných organizací pracuje na svém PR, jde spíše o formu (vlastní webové stránky pro jednotlivé summity, pro předsednictví v organizaci, pro jednotlivé orgány...) než rozsah a hloubku publikovaného obsahu. Některé z těchto webových stránek jsou graficky rozpracované s mnoha kategoriemi, v porovnání s jinými mezinárodními organizacemi ale publikují méně analýz a dat. Užitečným zdrojem byly výstupy Eurasijské rozvojové banky. S ohledem na bezpečnostní povahu dvou ze zkoumaných organizací jsou některá data, potenciálně zajímavá pro tuto práci, utajovaná. Stránky ŠOS, EurAsEC a OSKB jsou ale cenné jako archivy denních přehledů zpráv publikovaných o zkoumaných organizacích. Pro vypracování této bakalářské práce byly použity i publikace o situaci ve Střední Asii, které vydala EU, NATO, odborné organizace OSN nebo mezinárodní organizace přidružené k OSN.

Vzhledem k povaze zkoumaných mezinárodních organizací byla věnována pozornost také článkům z ekonomicky a vojensky orientovaných portálů. Vše výše zmíněné je ještě doplněno prací se zpravodajskými články českých i světových médií (nebo také přímo s výstupy ruské státní zpravodajské agentury TASS). Pro ilustraci je pracováno i s propagandistickým webem Sputnik (dříve Hlas Ruska).

Citace ze zdrojů psaných v jiném než českém jazyce překládala autorka této práce.

Země Střední Asie a vnější aktéři vstupující do regionu

Střední Asie

Bývalé sovětské republiky Turkmenistán, Tádžikistán, Kazachstán, Kyrgyzstán a Uzbekistán, které se osamostatnily v průběhu roku 1991, společně tvoří region Střední Asie. Ačkoliv při svém vzniku si nově vzniklé státy ústavně zakotvily demokratické zřízení, jejich ústavy byly v průběhu času pozměňovány a v jednotlivých státech se dají nalézt faktické a právní skutečnosti charakterizujících autokratické systémy^{2 3}.

Turkmenistán, Kazachstán a Uzbekistán exportují ropu a zemní plyn⁴. Státy ležící u Kaspického moře dlouhodobě řeší spor o jeho status (tj. zda jde o jezero nebo moře), jelikož status by ovlivnil nárok na těžbu surovin uložených pod jeho dnem⁵. Export všech států Střední Asie je tvořen především surovinami (kromě ropy a zemního plynu jde o kovy a bavlnu), zatímco import tvoří zejména spotřební zboží. Státy z dob SSSR zdědily těžký průmysl (nejrozvinutější je v Uzbekistánu a Kazachstánu), továrny ale zastarávají⁶.

Rusko

Rozpad Sovětského svazu znamenal pro Rusko ztrátu přímé kontroly nad ropou ve Střední Asii. Stále ale je pravdou, že Rusko mělo výhodu vyplývající z faktu, že nejen ropovody a plynovody, ale i pozemní komunikace a další infrastruktura, použitelné pro přepravu větších objemů těchto surovin, směřovala do Ruska⁷.

Bylo ale jen otázkou času, kdy se středoasijské státy pokusí z této závislosti vymanit. Spolu se ztrátou těžbařských zón v Ázerbájdžánu to pro Rusko představuje hrozbu konkurence na

---

² HADBANK-KOLACZKOWSKA, Sylvana. Democracy on the Defensive in Europe and Eurasia. In: *Freedom House* [online]. 2015 [cit. 2015-01-11]. Dostupné z: <https://freedomhouse.org/report/nations-transit-2015/democracy-defensive-europe-and-eurasia#.VYqpJPIViko>

³ URINBOYEV, Rustamjon. *The past, present and the future of public administration in Central and Eastern Europe*. Bratislava: NISPA Press, 2013. ISBN 978-80-890. str. 297

⁴ IMF. *Regional Economic Outlook: Middle East and Central Asia*. [online]. 2015 [cit. 2015-01-11]. Dostupné z: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/reo/2015/mcd/eng/pdf/menap1015.pdf>, str. 65

⁵ FEDDERSEN, Gustavo Henrique a Giovana Esther ZUCATTO. Infrastructure in Central Asia: Energy and Transportation Controversies. *UFRGS Model United Nations Journal*. [online]. 2013, s. 159 – 181. [cit. 2015-12-10]. ISSN: 2318 – 3195. Dostupné z: <http://www.ufrgs.br/ufrgsmun/2013/wp-content/uploads/2013/10/Infrastructure-in-Central-Asia-Energy-and-Transportation-Controversies.pdf>, str. 175

⁶ PEIMANI, Hooman. *Conflict and Security in Central Asia and the Caucasus*. Santa Barbara: ABC-CLIO, 2009. ISBN 978-1598840544. str. 25

⁷ CHOW, Edward C. a Leigh E. HENDRIX. Central Asia's Pipelines: Field of Dreams and Reality. NBR special report In: *Center for strategic and international studies* [online]. Sept 2010, no. 23, s. 29-42 [cit. 2016-04-19]. Dostupné z: http://csis.org/files/publication/1009_EChow_LHendrix_CentralAsia.pdf, str. 31

světových trzích⁸, což je pro Rusko rizikem, protože jeho export je z většiny tvořen energetickými surovinami⁹.

V každém ze států Střední Asie má silné zastoupení ruská menšina, diaspora v nově vzniklých republikách čítala 20 milionů obyvatel¹⁰ a velké množství Rusů žilo hlavně v Kazachstánu a Kyrgyzstánu¹¹. Po vyhlášení nezávislosti ale počet Rusů v zemích Střední Asie začal klesat, schválení jazykových zákonů v některých republikách pak bylo pro mnoho Rusů impulzem k emigraci do Ruské federace¹².

USA

V období bezprostředně po rozpadu SSSR vnější aktéři nevěnovali Střední Asii příliš pozornosti a vnímali ji jako oblast výlučného vlivu Ruska. Změna přišla následkem vývoje událostí v Afghánistánu. Po září 2001 se USA začalo v regionu silně angažovat vzhledem k vyhlášené válce proti terorismu^{13 14 15}. V rámci boji proti Tálibánu a bin Ládinovi bylo pro USA nezbytné získat spojence v regionu¹⁶. Řada ze států Střední Asie souhlasila se zřízením amerických vojenských základů na svém území.

Události 9/11 zcela změnila dynamiku vztahů mezi Čínou, Ruskem a USA. I přes obavy asijských velmocí z náhlého zájmu USA o region je s USA sblížil fakt, že USA po 9/11 na svůj seznam teroristických organizací zařadilo i ty operující na území Ruska a Číny¹⁷. Čině i Rusku to umožnilo jejich snahu limitovat separatisty zahrnovat do globálního boje proti terorismu a islamismu¹⁸.

---

⁸ KUCHYŇKOVÁ, Petra. Kap. 2. Utváření ruské zahraniční politiky po roce 1991 v postsovětském prostoru. Str. 14 – 48 In: KUCHYŇKOVÁ, Petra a Tomáš ŠMÍD, eds. *Rusko jako geopolitický aktér v postsovětském prostoru*. Brno: Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity, 2006. ISBN 80-210-4171-4., str. 18

⁹ PALATA, Luboš. Euroasijská ekonomická unie: Ropa, plyn a běloruský hi-tech. In: *Finmag* [online]. 4. 6. 2014 [cit. 2015-09-28]. Dostupné z: finmag.penize.cz/kaleidoskop/286608-euroasijska-ekonomicka-unie-ropa-plyn-a-belorusky-hi-tech

¹⁰ KUCHYŇKOVÁ, ref. 8, str. 19

¹¹ KUCHYŇKOVÁ, Petra a Tomáš ŠMÍD. Kap. 1. Proměny působení ruského vlivu v postsovětském prostoru. Str. 9 – 13 In: KUCHYŇKOVÁ, Petra a Tomáš ŠMÍD, eds. *Rusko jako geopolitický aktér v postsovětském prostoru*. Brno: Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity, 2006. ISBN 80-210-4171-4., str. 13

¹² MASSANDALVADOR, Francisc Serra. The Process of Nation Building in Central Asia and its Relationship to Russia's Regional Influence. In: *Jean Monnet/Robert Schuman Paper Series* [online]. 5. 6. 2010 [cit. 2015-09-15]. Dostupné z: <http://aei.pitt.edu/29783/1/SerraNationbldgCentAsiaLongJune10.pdf>, str. 10

¹³ MARKETOS, Thrassy N. *China's energy geopolitics: the Shanghai Cooperation Organization and Central Asia*. Abingdon: Routledge, 2010. ISBN 978-0-415-58617-7. str. 7

¹⁴ MARKETOS, ref. 13, str. 94

¹⁵ MARKETOS, ref. 13, str. 86

¹⁶ MARKETOS, ref. 13, str. 5

¹⁷ MARKETOS, ref. 13, str. 71

¹⁸ CLARKE, Michael E. *Xinjiang and China's rise in Central Asia, 1949-2009: a history*. London: Routledge, 2011. ISBN 978-0-415-58456-2. str. 103

Čína

Přítomnost USA byla alarmem pro Čínu, která se také snažila získat vliv ve svém bezprostředním sousedství. Zatímco pro USA je region zajímavý spíše jen se zřetelem k válce proti terorismu, pro Čínu má získání vlivu v Střední Asii vysokou prioritu a adekvátně tomu je nyní nastavena čínská zahraniční politika vůči tomuto regionu. *Pokud by se Čína stala dominantním aktérem v regionu, zabezpečilo by ji to pokrytí velké části její rostoucí poptávky po ropě a zemním plynu*¹⁹. Pro Čínu je tedy nezbytné, aby byl region stabilní²⁰.

Dalším čínským cílem v Střední Asii je krotit separatistické síly z provincie Sin-ťiang, jejíž dominantní turkické etnikum Ujguři má silné historické, etnické, kulturní i religiózní vazby na Střední Asii²¹. Obavy v Číně vyvolaly i barevné revoluce^{22 23}, vnímané Čínou jako důsledek vlivu západu. Čína dlouhodobě avizuje svůj projekt Nové hedvábné stezky²⁴, jejíž pozemní část by vedla přes Střední Asii a podstatně zrychlila a zlevnila dovoz zboží na odbytíště v Evropě²⁵. Ve východních státech regionu stoupá počet čínských přistěhovalců²⁶.

Afghánistán

Na situaci ve státech Střední Asie má vliv vývoj v sousedním Afghánistánu. Kvůli bezpečnostním hrozbám Horák označuje Afghánistán za *hlavní ohnisko, které má vliv na nestabilitu ve Střední Asii*²⁷. Z Afghánistánu pochází velké množství pašovaných drog²⁸ a s pašováním je spojena tvorba a posilování zločineckých organizací. Státy Střední Asie se také obávají teroristických útoků militantů, kteří pocházejí z území Afghánistánu²⁹. Militanti jsou

---

¹⁹ MARKETOS, ref. 13, str. 3

²⁰ LI, Rex. *A rising China and security in East Asia: identity construction and security discourse*. London: Routledge, 2009. ISBN 978-0-415-44940-3. str. 184

²¹ MARKETOS, ref. 13, str. 11

²² MARKETOS, ref. 13, str. 28

²³ LARUELLE, Marlene. Kap. 5 Moscow's China dilemma str. 76 – 91. In: BEDESKI, Robert E. a Niklas SWANSTRÖM. *Eurasia's ascent in energy and geopolitics: rivalry or partnership for China, Russia and Central Asia?* New York: Routledge, 2012. ISBN 978-0-415-68150-6. str. 81

²⁴ ZÁMEČNÍK, Miroslav. Perlový náhrdelník, nebo Hedvábná stezka. In: *Zpravodajství pro export* [online]. 9. 11. 2014 [cit. 2015-09-15]. Dostupné z: www.businessinfo.cz/cs/clanky/perlovy-nahrdelnik-nebo-hedvabna-stezka-57865.html

o Sin-ťiangu a jeho roli v rámci plánu nové hedvábné stezky: CLARKE, ref. 18, str. 106

²⁵ SWANSTRÖM, Nikolas. Kap. 1 Transformation of the Sino-Russian relationship str. 1 – 15. In: BEDESKI, Robert E. a Niklas SWANSTRÖM. *Eurasia's ascent in energy and geopolitics: rivalry or partnership for China, Russia and Central Asia?* New York: Routledge, 2012. ISBN 978-0-415-68150-6. Str. 7

²⁶ HORÁK, Slavomír. *Rusko a Střední Asie po rozpadu SSSR*. Praha: Karolinum, 2008. ISBN 978-80-246-1472-4. str. 98

²⁷ HORÁK, Slavomír. Konfliktní zóny ve Střední Asii. *Mezinárodní politika*. 2000, roč. 24, č. 9, s. 16-18. ISSN 0543-7962. Str. 16

²⁸ HODAČ, Jan a Petr STREJČEK. *Politika Ruské federace v postsovětském prostoru a střední Evropě*. Brno: Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity, 2008. ISBN 978-80-210-4721-1. str. 227

²⁹ KARIN, Erlan. Key Security Challenges in Central Asia. *Astana Times* [online]. 6. 2. 2014 [cit. 2015-012-15]. Dostupné z: astanatimes.com/2014/02/key-security-challenges-central-asia/

často dobře vyzbrojeni a dlouhé, špatně hlídané hranice států Střední Asie mohou překročit bez povšimnutí celníků. Také Rusko síly z Afghánistánu považuje za zdroj možného ohrožení³⁰.

Indie a Pákistán

Indie v desetiletí po vzniku států Střední Asie neměla příležitost rozvíjet své ambice vůči regionu zejména z ekonomických důvodů. Její ekonomiku poznamenal negativně rozpad SSSR, respektive pokles poptávky z této oblasti³¹. Později se snažila více angažovat, ale její úspěch byl zpomalován tím, že dlouho přistupovala k regionu jako celku, nikoliv k jednotlivým státům. Až roku 2009 Uzbekistán a Indie navázaly strategickou spolupráci. Pákistán také získal dobrou obchodní pozici v Uzbekistánu, což vyvolalo v Indii obavy. Vzhledem k sekulárnímu zaměření států Střední Asie se nepodařilo Pákistánu vytěžit výhody ze společné víry obyvatel a i ekonomicky je spíš sekundární silou³². V roce 2015 se Pákistán a Indie stávají plnými členy ŠOS.

Írán

Írán si vybudoval silnou pozici v některých ze států Střední Asie. Pro Írán byl obchod se státy Střední Asie dobrým způsobem, jak překonávat mezinárodní izolaci. Budování infrastruktury (např. elektrické vedení z íránské elektrárny do Tádžikistánu, produktovody, železnice³³) jsou výhodné pro obě strany^{34 35}. Zároveň ale státy Střední Asie spolupracují i s Izraelem, v roce 2003 byl dokonce Izrael největším zahraničním investorem v Uzbekistánu³⁶.

země Perského zálivu

Kuvajt, Dubaj a Saúdská Arábie investovaly do zemí Střední Asie, zaměřovaly se ale zejména na stavby mešit a madras, šíření náboženských textů a vzdělávání imámů. To místní

---

³⁰ BALABÁN, Miloš. Nová ruská vojenská doktrína a její mezinárodně politický a regionální kontext. *Mezinárodní politika*. 2004, roč. 28, č. 9, s. 25–28. ISSN 0543-7962.

str. 26

³¹ LARUELLE, Marlène a Sébastien PEYROUSE. *Globalizing Central Asia: geopolitics and the challenges of economic development*. Armonk: M.E.Sharpe, 2012. ISBN 978-0-7656-3504-4., str. 97

³² LARUELLE, PEYROUSE, ref. 31, str. 102

³³ KHAN, Adil. Who will win the Power Struggle for Tajikistan in the Central Asian 'Great Game'? *Oriental Review* [online]. 8. 2. 2015 [cit. 2016-01-11]. Dostupné z: <http://orientalreview.org/2015/02/08/who-will-win-the-power-struggle-for-tajikistan-in-the-central-asian-great-game/>

³⁴ ZVIAGELSKAYA, Irina. In Search of Support Points: Iran in Central Asia. In: *Russian International Affairs Council* [online]. 18. 11. 2014 [cit. 2015-09-13]. Dostupné z: http://russiancouncil.ru/en/inner/?id_4=4782#top-content

³⁵ PEYROUSE, Sébastien. Iran's Growing Role in Central Asia? Geopolitical, Economic and Political Profit and Loss Account. *Al Jazeera* [online]. 6. 4. 2014 [cit. 2015-09-16]. Dostupné z: studies.aljazeera.net/en/dossiers/2014/04/2014416940377354.html

³⁶ LARUELLE, PEYROUSE, ref. 31, str. 88

vládcí začali brzy omezovat, aby jim nevznikala nová opozice³⁷. Obchod a investice ale v limitované míře pokračují, a ze Střední Asie do Zálivu cestují lidé za prací³⁸.

Turecko

Po rozpadu Sovětského svazu si svou roli snažilo získat Turecko, pracující zejména s etnickou provázaností. Turecko ale nemělo dostatečné finanční ani jiné prostředky, aby bylo pro Střední Asii skutečně zajímavým partnerem. Navíc si později zneprátelilo vůdce některých států tím, že poskytlo azyl jejich politickým oponentům^{39 40}. V současnosti je tedy nejvýznamnější snaha o výchovu budoucích elit, pro které tvoří střední školy⁴¹ a studenty zve studovat na své univerzity⁴².

EU

Suroviny z regionu jsou zajímavé pro státy Evropské unie usilující o diverzifikaci svých zdrojů, příkladem je realizace transportu ropy z Turkmenistánu ropovodem Baku – Tbilisi – Ceyhan⁴³. Prakticky ale nemá EU ve Střední Asii žádnou silnější pozici⁴⁴. Je to dáno vzdáleností, minimem společných historických vazeb i roztržitostí zájmů jednotlivých členů EU a s tím spojenou existencí různých priorit států, které brání jednotnému postupu EU vůči regionu.

---

³⁷KARAGIANNIS, Emmanuel. *Political Islam in Central Asia: the challenge of Hizb ut-Tahrir*. New York: Routledge, 2010. ISBN 0203866886. dle LARUELLE, PEYROUSE, ref. 31, str. 86

³⁸LARUELLE, PEYROUSE, ref. 31, str. 87

³⁹LARUELLE, PEYROUSE, ref. 31, str. 77

⁴⁰HORÁK ref. 26, str. 25

⁴¹HORÁK ref. 26, str. 100

⁴²BESHIMOV, Baktybek a Ryskeldi SATKE. The struggle for Central Asia: Russia vs China *Al Jazeera* [online]. 12. 5. 2014 [cit. 2015-09-15]. Dostupné z: www.aljazeera.com/indepth/opinion/2014/02/struggle-central-asia-russia-vs-201422585652677510.html 12 Mar 2014

⁴³HURRIYET. Turkmen oil starts flowing through Baku-Ceyhan pipeline. *Hurriyet Daily News* [online]. 13. 8. 2010. [cit. 2015-09-15]. Dostupné z: www.hurriyetdailynews.com/default.aspx?pageid=438&n=turkmen-oil-starts-flowing-through-baku-ceyhan-pipeline-2010-08-13

⁴⁴HODÁČ, STREJČEK, ref. 28, str. 262

Historické okolnosti předcházející vzniku vybraných regionálních organizací a obsah zakládacích smluv těchto organizací

Rozpad SSSR umožnil neruským aktérům navazovat spolupráci se zeměmi Střední Asie, nedá se ale říct, že by jejich příchod proběhl okamžitě. To je způsobeno tím, že Střední Asie se dá považovat za region, který je světovou periférií. S koncem bipolárního uspořádání tedy většina států hledala své místo a výhodné partnery v nově uspořádaném světě a teprve se zpožděním začala být pozornost věnována i mladým státům Střední Asie.

Každopádně postupem času začali reprezentanti středoasijských států navazovat spolupráci s v úvodu práce zmíněnými zeměmi a balancovat mezi všemi silami, které vůči regionu působí. Ruská federace měla a má z mnoha důvodů silný zájem udržet si privilegovanou pozici v regionu. V zájmu podpory ruských zájmů se zapojila do tvorby regionálních mezinárodních organizací s cílem zachovat status quo a dále posilovat svůj vliv v regionu.

Hned po rozpadu SSSR vzniklo tematicky nespécifikované Společenství nezávislých států a ruská zahraniční politika vůči tzv. blízkému zahraničí⁴⁵ byla poměrně laxní⁴⁶, Rusko považovalo jejich kooperaci za samozřejmost a nevidělo potřebu se státům věnovat. To se ale změnilo, kdy už na začátku svého prvního volebního období Putin navštívil řadu států Střední Asie⁴⁷. Ačkoliv první zahraniční návštěva Jelcina ve funkci prezidenta RSFSR směřovala do Kyrgyzstánu⁴⁸, jeho neočekávané rušení plánovaných návštěv do zemí regionu ukazovalo, jak malou důležitost ruské vedení přikládá udržování dobrých vztahů se státy, jejichž závislost na Rusku považovalo za jistou⁴⁹. Putin také pracoval se symbolikou prvních zahraničních cest a směřoval je do zemí blízkého zahraničí⁵⁰ a na rozdíl od svého předchůdce usiloval o pojištění spolupráce a s novým tisíciletím začalo formování specializovaných regionálních organizací ve Střední Asii.

---

⁴⁵Ruský termín blízké zahraničí je používán pro označení států, které byly před rozpadem Sovětského svazu jeho součástí. - LITERA, Bohuslav. Kozyrevova doktrína – ruská varianta Monroeovy doktríny. *Mezinárodní vztahy*. 1994, roč. 29, č. 29, s. 65- 71. ISSN 0323-1844. str. 65.; NAXERA, Vladimír. Rusko a středovýchodní Evropa? Pohled Natalie Naročnické. s. 456-464. In: UNIVERZITA MATEJA BELA. *Bezpečnostné fórum 2014. II. Svazek*. Banská Bystrica: Belianum, 2014. ISBN: 978-80-557-0678-8. str. 460

⁴⁶PEROVIČ, Jeronim. From Disengagement to Active Economic Competition: Russia's Return to the South Caucasus and Central Asia. *Demokratizatsiya: The Journal of Post-Soviet Democratization*. 2005, roč. 13, č. 1, s. 61– 85. ISSN: 1074-6846. str. 62

⁴⁷LARUELLE, PEYROUSE, ref. 31, str. 12

⁴⁸HORÁK ref. 26, str. 103

⁴⁹HORÁK ref. 26, str. 198

⁵⁰HORÁK ref. 26, str. 154

Organizace smlouvy o kolektivní bezpečnosti (OSKB)

Okolnosti předcházející založení organizace

Smlouva o kolektivní bezpečnosti, která byla prvním krokem k pozdějšímu utvoření OSKB, byla uzavřena již 15. 5. 1992 v Taškentu⁵¹. Stranami smlouvy byla Arménie, Uzbekistán, Kazachstán, Kyrgyzstán, Rusko a Tádžikistán. Následně podepsaly smlouvu další státy, a tak s efektivitou od roku 1994 proběhlo rozšíření o Ázerbájdžán, Bělorusko a Gruzii⁵². Na základě smlouvy ale nevznikalo mnoho společných projektů.

To, že smlouva o kolektivní bezpečnosti byla uzavřena už v roce 1992, tedy v době, kdy Rusko nevěnovalo státům Střední Asie příliš pozornosti, je dáno již dříve zmiňovanou existencí těžko kontrolovatelné⁵³ dlouhé ruské hranice s Kazachstánem. Po rozpadu SSSR totiž byly hranice nehlídané, a protože výstavba hraniční meze by byla příliš drahá, první ostrahou byly až neozbrojené kozácké dobrovolnické jednotky představené roku 1997⁵⁴. Zájem o region dále posiloval fakt, že na území současných států Střední Asie byly umístěny významné základny armády SSSR⁵⁵ a vojenské vývojové komplexy. Příkladem je kosmodrom Bajkonur⁵⁶ v Kazachstánu nebo Optoelektronický komplex systému kontroly kosmu poblíž Nureku⁵⁷ v Tádžikistánu. Pronájem Nureku byl zaplacen odepsáním části tádžického dluhu vůči Rusku⁵⁸, pronájem Bajkonuru Rusko v minulosti hradilo se zpožděním a také místo plateb poskytovalo vzdělávání důstojníků, výcvik a vybavení⁵⁹.

V roce 1999 byla OSKB obnovena na dalších 5 let, z devíti států ale zůstalo pouze šest a to Arménie, Bělorusko, Kazachstán, Kyrgyzstán, Rusko a Tádžikistán. Ázerbájdžán, Gruzie a Uzbekistán své členství v OSKB neprodloužily a preferovaly regionální spolupráci v rámci

---

⁵¹ Charter of the Collective Security Treaty Organization. In: *Organizatsiya Dogovora o kolektivnoy bezopasnosti*. [online]. 2002 [cit. 2015-09-12]. Dostupné z: http://www.odkb-csto.org/documents/detail.php?ELEMENT_ID=1896

⁵² FUMAGALLI, Matteo. Uzbekistan Rejoins the CSTO: Are Russian-Uzbek Relations Heading Toward Mutual Entrapment? In: *Central Asia-Caucasus Institute*. [online]. 10/18/2006 [cit. 2015-09-23]. Dostupné z: www.cacianalyst.org/publications/analytical-articles/item/11151-analytical-articles-caci-analyst-2006-10-18-art-11151.html?tmpl=component&print=1

⁵³ LARUELLE, ref. 23, str. 77

⁵⁴ LASÁK, Jan. Kap. 7. Kazachstán. Str. 140 – 153. In: KUCHYŇKOVÁ, Petra a Tomáš ŠMÍD, eds. *Rusko jako geopolitický aktér v postsovětském prostoru*. Brno: Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity, 2006. ISBN 80-210-4171-4., str. 143

⁵⁵ LARUELLE, PEYROUSE, ref. 31, str. 15

⁵⁶ HODAČ, STREJČEK, ref. 28, str. 196

⁵⁷ Novosti VPK. D.Medvedev posetil rossiyskuyu optiko-elektronnyu stantsiyu obnaruzheniya i raspoznavaniya kosmicheskikh ob'yektov bliz Nureka. [online]. 3. 8. 2009 [cit. 2015-09-13]. Dostupné z: vpk.name/news/30380_dmedvedev_posetil_rossiiskuyu_optikoelektronnyu_stantsiyu_obnaruzheniya_i_raspoznavaniya_kosmicheskikh_obektov_bliz_nureka.html

⁵⁸ DARCHIASHVILI, Vakhrang. Kap. 9. Tádžikistán. Str. 164 – 173 In: KUCHYŇKOVÁ, Petra a Tomáš ŠMÍD, eds. *Rusko jako geopolitický aktér v postsovětském prostoru*. Brno: Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity, 2006. ISBN 80-210-4171-4. str. 167

⁵⁹ LASÁK, ref. 54, str. 148

organizace GUAM, která pro ně znamenala perspektivu dlouhodobé spolupráce se Spojenými státy⁶⁰.

V květnu 2001 šest států SKB odsouhlasilo tvorbu Kolektivních jednotek rychlého nasazení pro Střední Asii⁶¹ a o rok později byla založena OSKB.

Založení organizace a její členové

V následujících odstavcích této kapitoly je vycházeno ze zakládací listiny OSKB⁶².

V roce 2002 se partnerství států SKB změnilo na vojenský pakt. 7. 10. 2002 na setkání v Kišiněvě vznikla Organizace smlouvy o kolektivní bezpečnosti. OSKB v té době byla tvořena Arménií, Běloruskem a Ruskem, ze států Střední Asie byly členy Kazachstán, Kyrgyzstán a Tádžikistán. Od roku 2006 do roku 2012 byl plným členem organizace i Uzbekistán⁶³.

Cíle

Cíle OSKB jsou vymezeny ve druhé kapitole zakládací listiny, ve článku tři je zdůrazňováno posilování míru, bezpečnosti, stability, územní integrity a suverenity členských států.

Ve třetí kapitole zakládací listiny je blíže rozepsán způsob naplňování výše stanovených cílů.

Čl. 7 – společně se organizovat s cílem efektivní kolektivní obrany, vytvořit regionální seskupení sil a vytvořit administrativní podporu těchto sil, postavit vojenskou infrastrukturu, vycvičit specialisty a vybavit ozbrojené síly vojenskou technikou a zbraněmi.

Čl. 8 – harmonizovat společný boj proti terorismu, potlačování pašování drog a zbraní, zabraňování nelegální migrace a společně postupovat proti dalším (ve smlouvě nespécifikovaným) hrozbám.

Čl. 9 – snaha o společnou zahraniční politiku.

Čl. 10 – sjednocení legislativy upravující otázky obrany, vojenské struktury a bezpečnosti.

---

⁶⁰SOULEIMANOV, Emil, Tomáš ŠMÍD a Vladimír VAŽURA. Integrace a dezintegrace v postsovětské Střední Asii. Vazby středoasijských států na Rusko - II. [online]. 13. 10. 2006 [cit. 2015-09-22]. Dostupné z: www.irucz.ru/pda/cz/zpravy/1/117-stredni-asie/11700-/000-/213-analyzy-rozbor/9217-integrace-a-dezintegrace-v-postsovetske/

⁶¹DANIEL, Donald CF. *Peace operations: trends, progress, and prospects*. Georgetown: Georgetown University Press, 2008. ISBN 9781589012097. str. 147

⁶²Charter of the Collective Security Treaty Organization, ref. 51

⁶³ŠTÁHLAVSKÝ, David. Uzbekistán se vzdaluje Rusku a sblíží se s USA. *Český rozhlas* [online]. 10. 7. 2012 [cit. 2015-09-20]. Dostupné z: www.rozhlas.cz/cro6/komentare/_zprava/david-stahlavsky-uzbekistan-se-vzdaluje-rusku-a-sblizuje-s-usa--1083899

Organizační struktura a způsob rozhodování

Čtvrtá kapitola se věnuje orgánům organizace. Nejvyšším orgánem je Rada kolektivní obrany, permanentním orgánem organizace je její Sekretariát sídlící v Moskvě a dalšími orgány je Rada ministrů zahraničí, Rada ministrů obrany a Komise tajemníků bezpečnostních rad.

Rozhodnutí (jiná než procedurální) by měla být dosažena konsenzem.

Oficiálním a pracovním jazykem organizace je ruština.

Financování

Financováním organizace se zabývá devátá kapitola zakládací listiny. Sekretariát navrhuje rozpočet v souhlasu s členskými státy a předává ho ke schválení Rady kolektivní obrany.

Eurasijské hospodářské společenství (EurAsEC)

Okolnosti předcházející založení organizace

V rámci plánované ekonomiky SSSR nebylo žádnou výjimkou, že se jednotlivé sovětské socialistické republiky zaměřovaly na výrobu/produkcii jistého typu zboží/součástek. Řada továren mohla fungovat jen díky součástkám z továren vyrobených v jiných částech svazu. Po rozpadu SSSR byly tedy nově vzniklé státy extrémně ekonomicky provázané a nezbytně orientované na nástupnický stát bývalého centra tj. Ruskou federaci. Rusko bylo samozřejmě logickým ekonomickým partnerem vzhledem k velikosti svého trhu, blízkosti, jazykové vybavenosti obyvatel Střední Asie a existenci infrastruktury nezbytné k transportu surovin/zboží.

Staronoví vůdci států Střední Asie (v mnoha případech vysokých funkcionářů bývalého režimu) dlouho zvažovali osamostatnění od rublu. K tomu začalo docházet až v roce 1993, kdy prvním ze středoasijských států se svou národní měnou byl Kyrgyzstán⁶⁴. Zároveň Rusko nemělo zájem respektive schopnost zónu rublu pro země Střední Asie udržovat⁶⁵.

Ekonomický propad provázející rozpad SSSR a inflace devadesátých let zaměstnával ruské státní ekonomy natolik, že pomyšlení na integrační mezinárodní organizace pro region nebylo prvním na žebříčku jejich priorit. Koncem tisíciletí došlo ke stabilizaci a po roku 2000 začala ekonomika Ruska růst, což přineslo konjunkturu i státům Střední Asie⁶⁶. Putin v té době poprvé nastoupil do úřadu prezidenta. V tomto období tedy byla zformována organizace EurAsEC.

⁶⁴ IMF. *The IMF and the Ruble Area, 1991 – 93*. [online]. 2001 [cit. 2015-09-07]. Dostupné z: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2001/wp01101.pdf> str. 24

⁶⁵ LARUELLE, PEYROUSE, ref. 31, str. 10

⁶⁶ HODÁČ, STREJČEK, ref. 28, str. 218

Založení organizace a její členové

Následující odstavce této kapitoly vycházejí ze zakládací listiny EurAsEC⁶⁷. Tato regionální organizace zaměřená na ekonomickou integraci byla utvořena 10. října 2000, zakládajícími stranami bylo Bělorusko, Ruská federace, Kazachstán, Kyrgyzstán a Tádžikistán. V roce 2005 se připojil Uzbekistán, ten ale organizaci opustil roku 2008⁶⁸.

Cíle

Cílem organizace bylo realizovat plány z dříve uzavřených smluv, konkrétně se v druhém článku uvádí plán:

- zformovat mezi členskými státy celní unii
- vytvořit jednotný ekonomický prostor

Organizační struktura a způsob rozhodování

Hlavním exekutivním orgánem organizace je Mezistátní rada, tvořená prezidenty a premiéry. Předsednictví Mezistátní rady a Integrovaného rady vždy po roce rotuje v alfabtickém pořádku názvů států v ruském jazyce.

V Mezinárodní radě mají být rozhodnutí dosahována jednohlasně, zatímco v Integrovaní radě se rozhoduje dvoutřetinovou většinou. Pro hlasování v Integrovaní radě mají státy počet hlasů odvozený od procentuálního podílu jejich příspěvku do rozpočtu organizace.

Jednotlivé orgány organizace sídlily na různých místech. Integrovaní výbor je ve městě Almaty a v Moskvě. Meziparlamentární shromáždění se nachází v Sankt Petěrburgu a Soud společenství je umístěný v Minsku.

Pracovním jazykem organizace je ruština.

Financování

Rozpočet navržený Integrovaní komisí je po schválení členskými státy potvrzen Mezistátní radou. Do rozpočtu organizace má být přispíváno následovně: Bělorusko 20%, Kazachstán 20%, Kyrgyzstán 10%, Rusko 40%, Tádžikistán 10%⁶⁹.

S účinností ode dne 1. 1. 2015 se organizace transformovala do Eurasijské ekonomické unie (EEU)⁷⁰ s cílem dosáhnout vyšší kvality integrace.

⁶⁷ Agreement on foundation of Eurasian Economic Community. In: *World Integrated Trade Solution* [online]. 2000 [cit. 2015-09-12]. Dostupné z: <http://wits.worldbank.org/GPTAD/PDF/archive/EAEC.pdf>

⁶⁸ Důvody proč Uzbekistán organizaci opustil, jsou rozebírány na stránce 18 této práce.

⁶⁹ Takto to bylo v období, kdy členem nebyl Uzbekistán. Tj. Rusko mělo 40 hlasů, Tádžikistán 10 hlasů, Kazachstán 20 etc.

⁷⁰ EAEC. *Dogovor o Yevraziyskom ekonomicheskom soyuze*. [online]. 29.05.2014 [cit. 2015-012-20]. Dostupné z: <https://docs.eaeunion.org/ru-ru/Pages/DisplayDocument.aspx?s=be9c798-3978-42f3-9ef2-d0fb3d53b75f&w=632c7868-4ee2-4b21-bc64-1995328e6ef3&l=540294ae-c3c9-4511-9bf8-aaf5d6e0d169&EntityID=3610>

Šanghajská organizace pro spolupráci (ŠOS)

Okolnosti předcházející založení organizace

Čínská lidová republika měla po rozpadu SSSR celou řadu motivací k usilování o dobrou pozici v zemích Střední Asie. Poptávka po ropě a zemním plynu v Číně rostla a některé ze zemí regionu by se mohly stát dostupným dodavatelem. Pro Čínu je region dalším odbytištěm pro její zboží a také umožňuje zkrátit trasu pro přepravu z/do jiných regionů. Západní provincií Číny hraničící se Střední Asií je autonomní oblast Sin-ťiang obývaná Ujgury, kteří jsou etnicky blízcí turkickým obyvatelům Střední Asie. Zájmem Číny je bránit snaze o osamostatnění, která je v této autonomní oblasti přítomná a spolupráce se státy Střední Asie separatistům zabrání podnikat své akce se středoasijskou základnou přímo za hranicemi Číny.

Motivace Číny o jistou formu spolupráce je tedy zřejmá, co ale vedlo Rusko k „vpuštění“ Číny do své sféry vlivu? Mohlo jít o příliš sebevědomou snahu Ruska získat si tak kontrolu nad Čínou a jejími aktivitami. Další pohled bere tento začátek spolupráce jako zlomový okamžik, kdy si Rusko přiznalo, že je příliš slabé, aby si svou pozici v regionu do budoucna udrželo: *„Vytvoření Šanghajské pětky bylo klíčovým momentem – Moskva poprvé přiznala, že nedokáže udržet exkluzivní kontrolu nad Střední Asií. Rusko se obávalo, že ji ztratí ve prospěch USA a ještě víc se obávalo šíření radikálního islámu podporovaného Talibánem. To by pro Rusko znamenalo čelit Talibánu na své neexistující jižní hranici. Proto Rusko Čínu pozvalo, Čína není tak silná, aby popírala vliv Ruska nad regionem a navíc čínské ekonomické a politické zdroje ve prospěch místních vlád měly schopnost bránit jejich posouvání k Washingtonu.“*⁷¹

Začátkem této formální multilaterální spolupráce mezi některými ze států Střední Asie (Kazachstánem, Tádžikistánem a Kyrgyzstánem), Čínou a Ruskem⁷² byla smlouva o prohloubení vojenské důvěry v hraničních oblastech a zformování tzv. Šanghajské pětky 26. 4. 1996⁷³. Následně se 24. 4. 1997 státy shodly na snížení počtu vojenských sil v pohraničí^{74 75}. Na každoročních setkáních se diskutovala řada oblastí společných zájmů⁷⁶ a summity tedy byly

⁷¹ MARKETOS, ref. 13, str. 54

⁷² HODÁČ, STREJČEK, ref. 28, str. 222

⁷³ CLARKE, ref. 18, str. 126

⁷⁴ Charter of the Shanghai Cooperation Organization. In: *Official website of Russia's presidency in the SCO in 2014-2015* [online]. 2014 [cit. 2015-09-12]. Dostupné z: <http://en.sco-russia.ru/load/1013181846>

⁷⁵ DITMMER, Lowell. Kap. 2 Political and cultural roots of Sino-Russian partnership str. 16 – 33 In: BEDESKI, Robert E. a Niklas SWANSTRÖM. *Eurasia's ascent in energy and geopolitics: rivalry or partnership for China, Russia and Central Asia?* New York: Routledge, 2012. ISBN 978-0-415-68150-6., str. 22

⁷⁶ ČÍNA. Embassy of the People's Republic of China in the republic of Turkey. Declaration of Shanghai Cooperation Organization In: *Embassy of the People's Republic of China in the republic of Turkey* [online]. 15. 6. 2001 [cit. 2015-09-15]. Dostupné z: tr.chineseembassy.org/eng/zt/shhzzz/t162011.htm

důležité pro budoucí vznik ŠOS. Velmi významné jsou dohody mezi Čínou a jejími sousedy ohledně vedení hranic, které byly uzavírány už v době Šanghajské pětky⁷⁷ a dořešeny za fungování ŠOS.

Založení organizace a její členové

K této spolupráci Číny, Kazachstánu, Kyrgyzstánu, Ruska a Tádžikistán se přidal i Uzbekistán a 15. 6. 2001 byla podepsána Deklarace o založení ŠOS a její zakládací listina. Následující odstavce této kapitoly vychází ze zakládací listiny ŠOS⁷⁸.

Na konci sledovaného období měly Afghánistán, Bělorusko, Írán a Mongolsko status pozorovatelů, přičemž ho stále mají v době odevzdávání této práce⁷⁹. Írán opakovaně žádal o možnost stát se členem, byl ale odmítnut z důvodu sankcí uložených OSN⁸⁰. Mezi pozorovateli byla na konci sledovaného období Indie a Pákistán, tyto státy ale později získaly plné členství.

Další kategorií vazby předcházející statusu pozorovatele je od roku 2009 status partnera dialogu, na konci sledovaného období jím bylo Turecko, Arménie, Nepál a Kambodža a Srí Lanka⁸¹.

Cíle

Hned v prvním článku zakládací smlouvy je řada cílů a úkolů pro vzniklou organizaci. Kromě obecných přání typu podpora přátelství a důvěry jsou zde i konkrétnější cíle jako například:

- Spolupráce v udržování míru, bezpečnosti a stability v regionu
- Společný postup proti terorismu, separatismu a extremismu ve všech jeho podobách
- Boj proti nelegálním narkotikům, nelegálnímu obchodu se zbraněmi a jiným kriminálním nadnárodním aktivitám
- Boj proti ilegální imigraci

---

⁷⁷ CLARKE, ref. 18, str. 122

⁷⁸ Charter of the Shanghai Cooperation Organization, ref. 74

⁷⁹ SCO. *Coordinators of the SCO Interbank Association Member Banks Discussed Burning Issues*. [online]. 5.6.2009 [cit. 2015-09-07]. Dostupné z: infoshos.ru/en/?idn=4346

⁸⁰ FATHOLLAH-NEJAD, Ali. Návrat Íránu na globální scénu může změnit pravidla hry. Profitovat by z něj mohli výrobci čistých energií a Volkswagen. In: *Investiční web* [online]. 18. 8. 2015 [cit. 2015-09-15]. Dostupné z: <http://www.investicniweb.cz/2015/8/18/geopoliticke-vize-exkluzivne-na-iw-navrat-iranu-na-globalni-scenu-muze-zmenit-pravidla-hry-profitovat-z-nej-mohli-vyrobcu-cistych-energiu-volkswagen/>

⁸¹ BOLAND, Julie. Ten Years of the Shanghai Cooperation Organization: A Lost Decade? A Partner for the US? In: *21st century defence initiative at Brookings* [online]. 20 June 2011 [cit. 2016-04-19]. Dostupné z: www.brookings.edu/~media/research/files/papers/2011/6/shanghai-cooperation-organization-boland/06_shanghai_cooperation_organization_boland.pdf, str. 22

- Podpora regionální spolupráce v politice, obchodu a ekonomice, obraně, vynucování práva, kultury, vědy a rozvoje vzdělání, spolupráce v energetice, dopravě, případně i dalších oborech
- Společný postup pro ochranu životního prostředí
- Prevence mezinárodních konfliktů a mírové řešení konfliktů

Což doplňuje čl. 3 dalšími upřesněními:

- Hledání společných pozic v tématech zahraniční politiky
- Koordinace úsilí v oblasti odzbrojování a kontroly zbraní
- Vzájemná pomoc v prevenci přírodních i jiných katastrof a eliminace jejich následků
- Podpora interakce v dalších oblastech jako je zdravotní péče nebo sport a turismus.

Dále jsou uvedeny cíle, které vzhledem k dlouhodobým přístupům stran u moci nebyly zřejmě myšleny jinak než deklaratorně – propagace lidských práv a základních svobod a propagace nového demokratického spravedlivého pořádku⁸².

Organizační struktura a způsob rozhodování

Nejvyšším orgánem organizace je Rada hlav států. Ta je svolávána jednou ročně a vždy hoštěna jinou z členských zemí (postupně v abecedním pořadí názvů států v ruském jazyce), premiér hostitelského státu vždy Radě předsedá. V průběhu roku se také schází další orgány ŠOS – Rada premiérů, Rada ministerstev zahraničí, Rada národních koordinátorů a permanentně fungující Regionální protiteroristická struktura. Sídlním městem permanentně fungujícího Sekretariátu ŠOS je Peking.

Orgány ŠOS dochází k rozhodnutí shodou bez hlasování, rozhodnutí je tedy považováno za přijaté, pokud žádný ze států nevznesl námitku proti rozhodnutí.

⁸² O systematickém potlačování lidských práv informují například nezávislé organizace Human Right Watch a Amnesty International, které pravidelně vydávají přehledy o situaci v zemích. O konkrétních příkladech v Rusku i v oblasti Střední Asie už mnoho let referuje Независимая газета. Od ostatních zemí se v tomto ohledu do jisté míry odlišuje pouze Kyrgyzstán. Reprezentace států ale opakovaně tvrdí, že zprávy o údajném porušování lidských práv jsou tendenčně zkruslené nebo že nejde o vážné případy a sami se prezentují jako ochránci lidských práv (příkladem je cena za ochranu lidských práv iniciovaná Putinem, o které je více informací dostupných online zde: www.rozhlas.cz/plus/nazory/_zprava/libor-dvorak-putin-chce-udelovat-cenu-za-obranu-lidskych-prav--1521819). Konkrétně Rusko také často mluví o případech porušování lidských práv příslušníků ruských menšin v zahraničí, obzvláště v pobaltských republikách a státech a není vzácností, že kritizuje ostatní státy světa za porušování lidských práv na jejich území (tomu se věnuje řada článků ruského zpravodajského serveru Sputnik) a tak není nepochopitelné, že apel na podporu lidských práv a demokratizaci je obsažen i v základní listině ŠOS. Z dlouholeté praxe státních špiček členských republik před ustanovením ŠOS i po začátku jejího fungování vyplývá, že propagace lidských práv a základních svobod a propagace nového demokratického spravedlivého pořádku není a v nejbližší době nebude vážně myšlenou prioritou, a proto není úsilí o naplňování tohoto pouze deklaratorně vyjádřeného cíle sledováno v části hodnotící úspěšnost organizace v plnění vytyčených cílů.

Oficiálním jazykem organizace je čínština a ruština a v těchto jazycích jsou uvedeny také oficiální názvy organizace⁸³.

Financování

Rozpočet navržený Sekretariátem je schvalován Radou premiérů.

---

⁸³ Tj. Шанхайская организация сотрудничества (ШОС) a 上海合作组织

Schopnost organizací naplňovat své stanovené cíle

OSKB

Členské státy

Ještě před založením OSKB se SKB rozhodl neprodloužit členství kromě zemí Kavkazu i Uzbekistánu. Ten se naopak připojí k regionální organizaci GUAM, která se tím transformovala na GUUAM. GUAM roku 1997 založila Gruzie, Ukrajina, Arménie a Moldavsko. Rusko GUAM považovalo za konkurenční organizaci⁸⁴ vzhledem k její prozápadní orientaci. Uzbekistán se připojil s deklarovaným zájmem rozvíjet dopravní infrastrukturu⁸⁵. Vzhledem k tomu, že přímo nesousedí s žádným z ostatních států organizace GUAM, to ale zřejmě znamenalo, že spolupráce s organizací podporovanou USA je Uzbekistánem vnímána jako perspektivnější varianta, než spolupráce v rámci ruské organizace. Uzbekistán vystoupil z GUAM v roce 2005, ale již počínaje rokem 2002 své členství pozastavil⁸⁶. V roce 2005 se Uzbekistán také rovnou vrátil ke spolupráci se státy SKB a vstoupil do vzniklé OSKB. Je velmi pravděpodobné, že k tomu nedošlo proto, že by OSKB byla natolik lákavou variantou. Důvodem spíše bude ostrá kritika Uzbeckého režimu ze strany USA⁸⁷ po událostech v Andižanu^{88 89 90}. Uzbecký prezident Karimov ztratil podporu USA a v reakci na jejich kritiku požadoval, aby se USA stáhly ze základny Karshi-Khanabad, což se také brzy stalo – poslední americké letadlo základnu opustilo v listopadu 2005⁹¹. V tomto bodě Uzbekistán usiloval o spolupráci s Ruskem a společně s ostatními se přidal k rezoluci OSKB, požadující, aby USA předložila plán stažení se ze Střední Asie hned poté, co se stáhne z Afghánistánu⁹². Neznamená to ale, že by tím Rusko skrze OSKB kontrolu nad Uzbekistánem získalo. Uzbekistán se stejně jako většina ostatních států Střední Asie snaží balancovat mezi všemi silnými vnějšími aktéry a po dobu jeho členství v OSKB se

---

⁸⁴ KUCHYŇKOVÁ, ref. 8, str. 42

⁸⁵ SOULEIMANOV, ŠMÍD, VAĐURA, ref. 60

⁸⁶ HODAČ, STREJČEK, ref. 28, str. 199

⁸⁷ ŠŤÁHLAVSKÝ, ref. 63

⁸⁸ LARUELLE, PEYROUSE, ref. 31, str. 13,

LARUELLE, PEYROUSE, ref. 31, str. 48

⁹⁰ Dne 13. 5. 2005 ve městě Andižan vládní síly postřílely demonstranty (vláda uvádí, že při události zemřelo 173 islamistických extremistů, účastníci demonstrace mluví o více než sedmi stech mrtvých demonstrantů). Uzbekistán odmítl povolit mezinárodní vyšetřování.

Více o incidentu MIROVALEV, Mansur. Uzbekistan: 10 years after the Andijan massacre. *Al Jazeera* [online]. 12. 5. 2015 [cit. 2016-01-10]. Dostupné z: www.aljazeera.com/indepth/features/2015/05/150511123115026.html

⁹¹ CLARKE, ref. 18, str. 161

⁹² MARKETOS, ref. 13, str. 68

často objevovaly spekulace, že z organizace odejde⁹³, což mu mohlo zlepšovat pozici při jednáních s Ruskem.

I další státy Střední Asie neberou své členství v OSKB jako impuls k jednostranné integraci směrem k Rusku a místo toho usilují o multivektorovou politiku. Kazachstán vyslal jednotku KAZBAT do Iráku (přičemž Rusko bylo silně proti invazi v Iráku) a v lednu 2006 Kazachstán uzavřel s NATO Akční plán individuálního partnerství^{94 95}. I prezident Rahmón se po příchodu NATO do regionu snažil vymanit Tádžikistán z vlivu Ruska a vypovědět smlouvu o pobytu ruských vojsk⁹⁶. Ačkoliv tato tádžicko-ruská krize byla do roku 2004 zažehnaná, je to precedent, že Tádžikistán se nebude bránit vzdálení se od Ruska při první příležitosti⁹⁷.

Uzbekistán v roce 2012 pozastavil své členství v OSKB⁹⁸. Mezi uváděnými důvody pro toto rozhodnutí byla snaha OSKB respektive Ruska vměšovat se a ovládat i vnitřní politiku členů⁹⁹ a také to, že podle Uzbekistánu OSKB ignorovala jeho úhel pohledu¹⁰⁰. Uzbekistán se ale nechtěl spolupráci s Ruskem vyhýbat, jak ukazuje několik bilaterálních smluv, které tyto dva státy uzavřely ještě v roce 2012¹⁰¹. Uzbekistán tedy pozastavením členství chtěl získat výhodnější pozici pro lavírování mezi Ruskem a ostatními aktéry v regionu. Každopádně to ukazuje, že Rusko nedokázalo účinně prosazovat své zájmy skrze OSKB a členy si nedovedlo udržet. I přesto, že má Rusko v OSKB vůdčí pozici, nemohlo se na podporu členů OSKB spolehnout.

Naplňování cílů

Členské státy společně podnikají každoročně celou řadu cvičení různých jednotek a společných sil¹⁰², což je sice působivé a posiluje to spolupráci, ale výsledek je diskutabilní. Ozývají se hlasy, že OSKB nemá kapacitu řešit existující konflikty ve Střední Asii, kterých je

⁹³ BORDYUZHA, Nikolay. Uzbekistan ne nameren vykhodit' iz ODKB. [online]. 2009 [cit. 2015-09-15]. Dostupné z: www.odkb.gov.ru/e/azmd.htm

⁹⁴ NATO. *Individual Partnership Action Plans*. [online]. 6. 5. 2014 [cit. 2015-09-16]. Dostupné z: www.nato.int/cps/en/natohq/topics_49290.htm

⁹⁵ LARUELLE, PEYROUSE, ref. 31, str. 62

⁹⁶ HORÁK ref. 26, str. 132

⁹⁷ DARCHIASHVILI, ref. 58, str. 172

⁹⁸ TOLIPOV, Farkhod. *CSTO Minus One: Collective Security in Central Asia After Uzbekistan's CSTO Withdrawal*. [online]. 16. 6. 2012 [cit. 2016-01-15]. Dostupné z: www.e-ir.info/2012/07/16/csto-minus-one-collective-security-in-central-asia-after-uzbekistans-csto-withdrawal/

⁹⁹ TOLIPOV, Farkhod. [Interview] O motivakh vykhoda Uzbekistana iz ODKB rasskazal ekspert Podrobne [Interviewer] Renat TASHKINBAYEV *Tengri News* [online]. 5. 11. 2013 [cit. 2015-09-15]. Dostupné z: <http://tengrinews.kz/sng/o-motivah-vyihoda-uzbekistana-iz-odkb-rasskazal-ekspert-244927/>

¹⁰⁰ BIDLACK, Richard. *Russia and Eurasia 2015-2016*. Lanham, MD: Rowman & Littlefield, 2015. ISBN 9781475818772. str. 311

¹⁰¹ TOLIPOV, ref. 98

¹⁰² WEITZ, Richard. The CSTO Deepens Military Ties. In: *The Central Asia-Caucasus Analyst* [online]. 18. 10. 2006 [cit. 2016-02-14]. Dostupné z: <http://www.cacianalyst.org/publications/analytical-articles/item/11149-analytical-articles-caci-analyst-2006-10-18-art-11149.html>

celá řada. Menší možnosti OSKB jsou dány i limitovaným rozpočtem organizace. Ten omezuje její možnost podnikat některé z akcí, které by napomohly k plnění cílů, které si OSKB stanovila. OSKB stále rozšiřuje témata, kterým se chce věnovat, často je ale řeší pouze na papíře, aniž by to mělo dopad na realitu v oblasti. Kupříkladu na summitu v Dušanbe (2007) OSKB spustilo činnost struktury, která se měla zaměřit na řešení výjimečných situací mezi členy a nouzových situací. O několik měsíců později nastala krize v Tádžikistánu, kdy kvůli dlouhodobým nízkým teplotám došlo k výpadkům dodávek energie. Na to, že země vyhlásila humanitární krizi, OSKB žádným způsobem nereagovalo. Namísto toho tedy Tádžikistán získal potřebné dodávky energií mimo struktury OSKB - od Íránu, Turkmenistánu a Kazachstánu a Kyrgyzstánu¹⁰³. To nutně muselo ovlivnit, jak členské státy vnímají OSKB a do jaké míry mohou na organizaci spoléhat.

Výcvik specialistů a vybavení ozbrojených sil vojenskou technikou a zbraněmi

Díky tomu, že státy Střední Asie zdědily vybavení SSSR umístěné na svých územích, nemusely investovat do budování armády¹⁰⁴. Zároveň to znamená, že byly závislé na ruských dodávkách náhradních dílů, softwaru a expertíze ruských vojenských odborníků.

Roku 2005 bylo ustanoveno, že Rusko bude od října 2007 dodávat členům OSKB zbraně a vojenskou techniku za vnitroruské ceny^{105 106}. To technologickou propojenost ještě podporuje a dopadem je prodloužení závislosti, obzvláště u chudších ze států Střední Asie. Některé tyto státy by ale bez těchto úlev neměly šanci disponovat funkční, dostatečně vybavenou armádou. V mnoha případech kromě znalostí neměli místní vojáci ani dostatečný výcvik a zkušenosti, protože v důstojnických pozicích bylo v době SSSR nepoměrně více etnických Rusů, přičemž řada z nich se po rozpadu rozhodla emigrovat na území RF. Například v Kyrgyzstánu byla většina důstojníků ruského původu, a tak se Kyrgyzstán zavázal hradit jejich náklady na pobyt a relokaci do roku 1999, aby si zajistil provozuschopnost armády v tranzitním období¹⁰⁷. Ani později, v době vzniku OSKB neměli kyrgyzští důstojníci dostatečný výcvik a znalosti. Nejen pro Kyrgyzstán tedy bylo přínosem, že od roku 2005 mohou vojenské kádry států OSKB zdarma

---

¹⁰³ MARAT, Erica. *The military and the state in Central Asia: from Red Army to independence*. New York: Routledge, 2010. ISBN 0415493471. str. 90

¹⁰⁴ HODÁČ, STREJČEK, ref. 28, str. 195

¹⁰⁵ HODÁČ, STREJČEK, ref. 28, str. 198 – s platností až od 6. října 2007

¹⁰⁶ LARUELLE, PEYROUSE, ref. 31, str. 15

¹⁰⁷ DARCHIASHVILI, Vakhrang. Kap. 8 Kyrgyzstán. Str. 155 – 163 In: KUCHYŇKOVÁ, Petra a Tomáš ŠMÍD, eds. *Rusko jako geopolitický aktér v postsovětském prostoru*. Brno: Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity, 2006. ISBN 80-210-4171-4., str. 158

procházet výcvikem na ruských vojenských akademiích¹⁰⁸. Studium na ruských školách nepochybně posiluje sympatie středoasijských důstojníků vůči Rusku. Není bezdůvodné ptát se, zda se v některých případech nepodaří vybudovat u takových studentů větší loajalitu vůči Rusku, než vůči domovskému státu.

Státy Střední Asie jsou i iniciátory společných projektů. Na žádost Kyrgyzstánu vznikla letecká vojenská základna Kant¹⁰⁹, otevřená během návštěvy Putina v roce 2003¹¹⁰. Byla stavěná v rámci spolupráce OSKB¹¹¹ a pro Rusko je to tedy jeden z úspěchů obhajujících existenci OSKB. Její provoz zabezpečuje ruská armáda a je to její první nově otevřená zahraniční základna od zániku SSSR¹¹². O rok později Rusko otevřelo stálou ruskou základnu v Tádžikistánu¹¹³.

Právě Tádžikistán je příkladem závislosti na ruské armádě, když se po rozpadu SSSR propadl do občanské války. Prezident Tádžikistánu Rahmón v roce 1999 dokonce souhlasil s desetiletým pobytem ruských vojsk¹¹⁴, protože to považoval za jedinou možnost jak dosáhnout stabilizace situace v zemi (respektive pojistku, že u moci zůstane on a nikoliv jeho protivníci). Neznamená to ale, že by tím Rusko získalo plnou kontrolu nad zahraniční politikou země, jelikož i Tádžikistán jako poslední ze států Střední Asie přistupuje k programu NATO Partnerství pro mír¹¹⁵ a to v roce 2002, tj. v roce založení OSKB.

Harmonizace zahraniční politiky

Není překvapivé, že pro Rusko harmonizace zahraniční politiky států OSKB neznámá nic jiného než snahu o kontrolu zahraniční politiky ostatních členů. Příkladem je způsob, jakým se OSKB postavila k Rusko-gruzínské válce v roce 2008. Ministři zahraničí zemí OSKB vydali 4. září 2008 v Moskvě společné prohlášení vyjadřující podporu OSKB pro aktivní roli Ruska v „*zajištění míru a kooperace na Kavkaze*“ a deklarující názor, že „*ruské úsilí o zajištění trvajících bezpečnosti pro Jižní Osetii a Abcházii*“ bylo v souladu s mezinárodním právem.

---

¹⁰⁸ DANIEL, ref. 61, str. 147

¹⁰⁹ DARCHIASHVILI, ref. 107, str. 158

¹¹⁰ HORÁK ref. 26, str. 104

¹¹¹ MARKETOS, ref. 13, str. 43

¹¹² HODÁČ, STREJČEK, ref. 28, str. 210

¹¹³ HORÁK ref. 26, str. 127

¹¹⁴ HODÁČ, STREJČEK, ref. 28, str. 214

¹¹⁵ HODÁČ, STREJČEK, ref. 28, str. 217,

Pro více informací o programu Partnerství pro mír viz POND, Susan. *Understanding the P/P tool kit*. [online]. [b.r.] [cit. 2015-09-10]. Dostupné z: www.nato.int/docu/review/2004/issue1/english/art2.html

Kazachstán navíc poskytl humanitární pomoc na rozvoj Osetie¹¹⁶. Přitom stejné státy se vyjadřovaly diametrálně odlišně, když ohledně této války byla vydána deklarace v rámci ŠOS¹¹⁷. Žádná ze zemí Střední Asie nemůže riskovat schvalování změny hranic vzniklých po rozpadu SSSR, z čehož vyplývá, že bez tlaku Ruska by neměly motivaci takovouto rezoluci schválit.

Pro Rusko je úspěchem získání možnosti skrze OSKB zabránit vzniku nových vojenských základen ve členských státech OSKB. Již v 7. článku zakládací smlouvy OSKB bylo požadováno, aby zapojené státy konzultovaly povolení stavby vojenských základen nečlenských států s ostatními státy OSKB, nebyla zde ale možnost ostatních států rozhodnutí hostitelského státu vetovat. To přibylo až po summitu v roce 2011¹¹⁸. V té době měly Spojené státy základnu v Kyrgyzstánu, (Manas otevřen od 2001 do 2014¹¹⁹) používanou k doplňování pohonných hmot jejich spojeneckých letounů a podobně fungovala i německá základna v Uzbekistánu (Termez, od 2001¹²⁰, otevřený po skončení sledovaného období¹²¹)¹²². Francouzi disponovali malou základnou v Tádžikistánu (Dušanbe od 2002 do 2013)¹²³.

Tvorba kolektivních jednotek, harmonizace společného boje proti terorismu, potlačování pašování drog a zbraní

Jasný postup byl vidět při plnění cíle vytvořit kolektivní regionální seskupení sil a vytvořit administrativní podporu těchto sil. V roce 2007 byl rozpracován plán na utvoření společných mírových sborů, které by mohly operovat pod OSN nebo v členských státech. V roce 2010 OSKB zformovala Kolektivní mírové sbory¹²⁴, které se skládají z vojáků i civilních policistů¹²⁵.

¹¹⁶ SUN, Zhuangzhli a Huirong ZHAO. Kap. 11 Chinese views of the Russian-Georgia conflict and its impacts str. 76 – 91 In: BEDESKI, Robert E. a Niklas SWANSTRÖM. *Eurasia's ascent in energy and geopolitics: rivalry or partnership for China, Russia and Central Asia?* New York: Routledge, 2012. ISBN 978-0-415-68150-6. str. 202

¹¹⁷ SOUKUP, Ondřej Ruské uznání Osetie se nelíbí ani Číně. *Hospodářské noviny*. [online]. 29. 8. 2008 [cit. 2015-01-15]. Dostupné z: archiv.ihned.cz/c1-26859250-ruske-uznani-osetie-se-nelibi-ani-cine

¹¹⁸ ŠTEFÁN, Petr. Moskva může zatrhnout výstavbu cizích základen ve Střední Asii. *Hospodářské noviny* [online]. 20. 12. 2011 [cit. 2015-09-15]. Dostupné z: zpravy.idnes.cz/moskva-muze-zatrhnout-vystavbu-cizich-zakladen-ve-stredni-asii-pwx-zahranicni.aspx?c=A111220_181456_zahranicni_stf

¹¹⁹ PILLALAMARRI, Akhilesh. The United States Just Closed Its Last Base in Central Asia. *The Diplomat*. [online]. 10. 6. 2014 [cit. 2015-09-15]. Dostupné z: thediplomat.com/2014/06/the-united-states-just-closed-its-last-base-in-central-asia/

¹²⁰ KUCERA Joshua. Germany And Uzbekistan Strike New Air Base Deal. In: *euroasianet* [online]. 5. 11. 2014 [cit. 2015-09-16]. Dostupné z: www.eurasianet.org/node/70771

¹²¹ RFE RL. Germany's Payments For Military Base In Uzbekistan Unveiled. *Radio Free Europe Radio Liberty* [online]. 28. 3. 2011 [cit. 2015-09-14]. Dostupné z: www.rferl.org/content/germany_termez_uzbekistan_eu_sanctions/3538998.html

¹²² MARKETOS, ref. 13, str. 61

¹²³ KUCERA, Joshua. French Military Begins Withdrawal From Tajikistan. In: *euroasianet* [online]. 6. 5. 2013 [cit. 2015-09-14]. Dostupné z: <http://www.eurasianet.org/node/66925>

¹²⁴ BLAGOV, Sergei. Russia Moves to Strengthen Ties with Uzbekistan. In: *The Jamestown foundation* [online]. 28. 4. 2010 [cit. 2015-01-10]. Dostupné z: www.jamestown.org/programs/edm/single/?tx_ttnews%5Btt_news%5D=36319&cHash=b#.VpUNvPnhCM8

¹²⁵ NIKITINA, Yulia. How the CSTO Can (and Cannot) Help NATO. In: *Program on New Approaches to Research and Security in Eurasia* [online]. 1. 9. 2013 [cit. 2016-04-10]. Dostupné z: http://www.ponarseurasia.org/sites/default/files/policy-memos-pdf/Pepm_285_Nikitina_Sept%202013.pdf, str. 3

Tyto mírové sbory zasahovaly například v Kyrgyzstánu po skončení etnických nepokojů roku 2010¹²⁶.

Dalším regionálním seskupením sil, jejichž vznik byl iniciován OSKB, jsou její Kolektivní síly rychlé reakce, zformované na základě dohody z roku 2009¹²⁷. Do projektu se ale ze začátku nezapojily všechny členské státy organizace¹²⁸ (Bělorusko se přidalo později, poté co s Ruskem vyřešilo spory ohledně exportu mléka a mléčných výrobků¹²⁹ a Uzbekistán byl ochoten přidat se jen do některých akcí Kolektivních sil rychlé reakce¹³⁰).

Kolektivní síly rychlé reakce mají za úkol bránit vojenským agresím, podnikat protiteroristické operace a bránit mezinárodnímu zločinu (zejména pašování drog). Nasazeny mohou být i při přírodních katastrofách. Za tímto účelem podnikají každoroční multilaterální cvičení¹³¹.

Boj proti ilegální migraci

Ilegální migrace je téma, které nemůže být pominuto. Některé z členských států jsou do značné míry závislé na remitencích – vyzdvihla bych, že pro Tádžikistán jsou remittance víc jak polovina státního HDP¹³². Obvyklými zeměmi kam směřují migranti z chudších zemí jsou Rusko a Kazachstán. Politika cílových zemí vůči legální a ilegální migraci může mít klíčový dopad na hospodářství zemí původu migrantů. *„OSKB vytvořila specializovanou Koordinační radu pro prevenci nelegální migrace za účelem regulace přílivů migrantů na její území. Rada spolupracuje s místními imigračními úřady a představuje vládám doporučení týkající se bezpečnosti. Studie rady ovlivnily ruskou vládu při nastavení kvót pro migranty za prací ze Střední Asie. Rada je platformou pro vyjednávání těchto kvót mezi vládami Střední Asie a Kremlem. (...) OSKB tak pomáhá Rusku a Kazachstánu kontrolovat imigranty, kteří jsou těmito*

¹²⁶ iRU.cz. *OSKB a OBSE pomohou v nastolení pořádku v Kyrgyzstánu*. [online]. 28. 6. 2010 [cit. 2015-09-14]. Dostupné z: www.irucz.ru/cz/zpravy/1-/128000000000-kyrgyzstan/000-/128000004000-osska-oblast/409-politika-mezinarodni/19166-oskb-a-obse-pomohou-v-nastoleni-poradku-v-kyrgyzstanu-highlight-USA/

více o těchto etnických nepokojích například ŠTÁHLAVSKÝ, David. Ruská ruleta v Kyrgyzstánu. *Český rozhlas*[online]. 16. 6. 2010 [cit. 2015-09-20]. Dostupné z: <http://www.rozhlas.cz/komentare/portal/zprava/747503>

¹²⁷ ODKB PRESS – RELIZ: Kollektivnyye sily operativnogo reagirovaniya Organizatsii Dogovora o kolektivnoy bezopasnosti. [online]. 2010 [cit. 2015-09-15]. Dostupné z: www.odkb.gov.ru/ksor/ksor.pdf

¹²⁸ LARUELLE, PEYROUSE, ref. 31, str. 15

¹²⁹ KAMENEV, Marina. Russia-Belarus Relations Sour over Milk Ban. *TIME* [online]. 16. 6. 2009 [cit. 2015-09-15]. Dostupné z: content.time.com/time/world/article/0,8599,1904749,00.html

¹³⁰ VAHABOV, Tamerlan. Uzbekistan and Belarus reveal serious disagreement within the CSTO. In: *The Central Asia-Caucasus Analyst* [online]. 7. 15. 2009 [cit. 2015-01-15]. Dostupné z: old.cacianalyst.org/?q=node/5149

¹³¹ ODKB Kollektivnyye sily operativnogo reagirovaniya ODKB zavershili aktivnyuyu fazu ucheniya «Vzaimodeystviye-2013» v Belarusi razgromom nezakonnykh vooruzhennykh formirovaniy s primeneniyem vozdušnogo desanta, aviatsii i artillerii.[online]. 25.09.2013 2010 [cit. 2015-09-17]. Dostupné z: www.odkb-csto.org/news/detail.php?ELEMENT_ID=2718

¹³² TRILLING, David. Migrant Remittances Now Exceed Half of GDP. In: *Eurasianet* [online]. 15. 4. 2014 [cit. 2016-04-13]. Dostupné z: www.eurasianet.org/node/68272

státy vnímání jako riziko pro národní bezpečnost.“¹³³

Financování

Rozpočet organizace je značně omezený, v poledním roce sledovaného období dosáhl výše 191 milionů rublů¹³⁴. V některých letech došlo k deficitu rozpočtu¹³⁵. Ruský příspěvek činí polovinu celého rozpočtu organizace¹³⁶, ostatní státy mají určeny k zaplacení stejný díl ze zbývající části rozpočtu. V období, kdy byl členem i Uzbekistán, všichni členové s výjimkou Ruska přispívaly tolik, aby částka v každém z případů činila 10% rozpočtu¹³⁷.

EurAsEC

Naplňování cílů organizace

Celní unie členských států

Velmi pomalu se postupovalo při snižování administrativní zátěže pro usnadnění obchodu mezi členy EurAsEC. Díky snížení transakčních nákladů při zavedení Celní unie by se státům usnadnil export do jejich tradičních odbytíšť, a proto její vytvoření bylo jedním z cílů EurAsEC. Dlouho plánovaná Celní unie je uváděna v realitu, ačkoliv všichni členové EurAsEC k ní nepřistoupili. Jak tedy vývoj Celní unie mezi státy EurAsEC probíhal?

Východoevropský člen EurAsEC Bělorusko se s Ruskem spojil již roku 1999 do svazového státu, čímž vznikl jejich společný hospodářský prostor a monetární unie¹³⁸. Oproti tomu ekonomická integrace se zapojením země ze Střední Asie byla realizována teprve 1. 1. 2010, kdy vznikla Celní unie Běloruska, Ruska a Kazachstánu¹³⁹. Tyto tři státy mezi sebou v červenci 2011 otevřely hranice. Celní unie se ale šířila pomalu, teprve v roce 2015 po transformaci EurAsEC v EEU se k Celní unii připojila Arménie a Kyrgyzstán^{140 141}.

¹³³ MARAT, ref. 103, str. 89,90

¹³⁴ INTERFAX. *Collective Security Treaty Organization's 2014 budget set at 191 Mln rubles*. [online]. 23. 9. 2013 [cit. 2016-02-10]. Dostupné z: connection.ebscohost.com/c/articles/90391705/collective-security-treaty-organizations-2014-budget-set-191-mln-rubles, což odpovídá 2,918 480 amerických dolarů

¹³⁵ KAZANTSEV, Andrey. *Afganskaja ugroza - vyzov dlja ODKB*. [online]. 24. 10. 2013 [cit. 2016-04-7]. Dostupné z: http://www.odkb-csto.org/obzor-pressy/detail.php?ELEMENT_ID=2956&sphrase_id=17265

¹³⁶ WEINSTEIN, Adam. *Russian Phoenix: The Collective Security Treaty Organization* In: *Bloggng at Seton Hall University* [online]. 2007 [cit. 2016-04-13]. Dostupné z: blogs.shu.edu/diplomacy/files/archives/13-Weinstein.pdf, str. 178

¹³⁷ UZBEKISTÁN. *Embassy of Uzbekistan to the United States*. *Uzbekistan offered four positions in the Collective Security Treaty Organization Joint Headquarters* In: *Embassy of Uzbekistan to the United States* [online]. 11. 9. 2006 [cit. 2016-04-13]. Dostupné z: www.uzbekistan.org/news/archive/392/?print=1

¹³⁸ TOCHITSKAYA, Irina. *The Customs Union between Belarus, Kazakhstan and Russia: an overview of economic implications for Belarus*. *CASE Network Studies and Analyses No. 450*. [online]. August 1, 2010. [cit. 2016-04-13]. Dostupné z: papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1670130, str. 4

¹³⁹ LARUELLE, PEYROUSE, ref. 31, str. 19

¹⁴⁰ SHIPENKOV, Maxim. *Armenia Joins Russia-Led Eurasian Economic Union*. In: *The Moscow Times* [online]. 2. 6. 2015 [cit. 2015-09-20]. Dostupné z: www.themoscowtimes.com/business/article/armenia-joins-russia-led-eurasian-economic-union/514035.html

¹⁴¹ DANKOVÁ, Šárka. *Kyrgyzstán se stal pátým členem ruské Euroasijské hospodářské unie*. *Hospodářské noviny* [online]. 6. 8. 2015 [cit. 2015-09-20]. Dostupné z: zahranicni.ihned.cz/asijske-cina/c1-64424230-kyrgyzstan-se-stal-patym-clenem-ruske-euroasijske

Jednotný ekonomický prostor sdružující členské státy

Zamýšlený jednotný ekonomický prostor zajišťující svobodu pohybu zboží, kapitálu, služeb a lidí mezi členskými státy nebyl v plném rozsahu realizován. V rámci EurAsEC vznikl roku 2012 jednotný trh Ruska, Kazachstánu a Běloruska¹⁴², nezapojily se ale všechny státy organizace. Organizace tedy nedosáhla plánovaného cíle. Byl vytvořen výkonný orgán nazvaný Eurasijská hospodářská komise, spravující jak EurAsEC tak Celní unii a jednotný ekonomický prostor. Přesto se ale vznikem Celní unie pro ruské exportéry fakticky moc nezměnilo, RF měla různé celní dohody s danými státy uzavřeny bilaterálně¹⁴³.

Cíl stimulovat ekonomický rozvoj členů EurAsEC a zabránit propadu ekonomik byl podpořen roku 2009 založením Anti-krizového fondu, který spravuje Eurasijská banka pro rozvoj¹⁴⁴. Samotná Eurasijská banka pro rozvoj byla založena Ruskem a Kazachstánem v lednu roku 2006. Depozitářem fondu je RF. Fond je členy používán, což je pro Rusko výhodou, protože státy se zavazují jím kontrolované bance a v menší míře jím nekontrolovaným fondům jako Mezinárodní měnový fond¹⁴⁵.

Členské státy

V listopadu 2008 z EurAsEC vystoupil Uzbekistán¹⁴⁶. Uzbekistán byl nespokojen s jednáním Ruska, s jeho zasahováním do vnitřní politiky. Také to, že po válce s Gruzii Rusko posílilo spolupráci s Kyrgyzstánem a Tádžikistánem¹⁴⁷, vnímal Uzbekistán jako ohrožení svých zájmů.

Vystoupení také zřejmě mělo souvislost s vstřícnějšími vztahy západu vůči Uzbekistánu. V roce 2008 totiž EU informovala uzbeckého prezidenta Kadirova o svém plánu zvednout

---

hospodarske-unie

¹⁴² LIBMAN, Alexander a Evgeny VINOKUROV. *Holding-together regionalism: twenty years of post-Soviet integration*. New York: Palgrave Macmillan, 2012. ISBN 0230302696. str. 233

¹⁴³ HODÁČ, STREJČEK, ref. 28, str. 219

¹⁴⁴ SHATALOV, Sergey. Regional Financial Cooperation in Eurasia: the EurAsEC Anti-Crisis Fund. In: *Yevrazijskiy fond stabilizatsii i razvitiya* [online]. 2012 [cit. 2015-09-15]. Dostupné z: efsd.eabr.org/media/img/eng/about/news/Regional_financial_cooperation_in_Eurasia210512.pdf, str. 1

¹⁴⁵ ARMENIAN BANKS. *EurAsEC Anti-Crisis Fund renamed as Eurasian Fund for Stabilization and Development* [online]. 2. 7. 2015 [cit. 2015-09-15]. Dostupné z: <http://www.armbanks.am/en/2015/07/02/89290/#sthash.0P8Onevq.dpufm/en/2015/07/02/89290/> V roce 2015 byl fond vzhledem k transformaci EurAsEC v EAES přejmenován na Euroasijský fond pro Stabilizaci a rozvoj, nyní poskytuje členům kromě půjček také granty.

¹⁴⁶ BLAGOV, ref. 124

¹⁴⁷ MUZALEVSKY, Roman. CSTO: Half Dead, Half Alive. In: *The Jamestown Foundation* [online]. 16. 9. 2010 [cit. 2015-12-17]. Dostupné z: [www.jamestown.org/single/?tx_ttnews\[tt_news\]=36856&no_cache=1#VpxTN1I_Y7A](http://www.jamestown.org/single/?tx_ttnews[tt_news]=36856&no_cache=1#VpxTN1I_Y7A)

sankce uvalené na Uzbekistán¹⁴⁸. Sankce existovaly kvůli tomu, že Uzbekistán nepovolil OBSE vyšetřování událostí v Andížanu. Počínaje rokem 2009 byly zrušeny¹⁴⁹.

Dalším důvodem mohlo být zklamání Uzbekistánu z neefektivnosti organizace v řešení ekonomických výzev regionu. Uzbekistán doufal, že se skrz mnohostrannou spolupráci budou řešit urgentní problémy jako například dodávky vody¹⁵⁰, místo toho se však Rusko, Bělorusko a Kazachstán soustředily výhradně na realizaci plánované Celní unie.

Financování

Celou existenci EurAsEC provázely finanční komplikace, kdy hlavní váhu financování organizace neslo pouze Rusko a Kazachstán¹⁵¹. Ostatní členové do rozpočtu přispívaly jen část sumy, k jejíž platbě se zavázaly¹⁵². Platební neschopnost zemí výrazně brzdila možnosti integrace, stejně jako zpomalovala vývoj ostatních dvou organizací. Z pohledu Ruska je ale ekonomický nátlak na státy dobrým nástrojem, jelikož za odepsání dluhů získávalo možnost otevřít základny nebo prosadit svůj vliv.

Další směřování

Rusko usilovalo o posílení integrace a byl představen zájem transformovat EurAsEC v jinou organizaci a vytvořit tak platformu pro vyšší formu integrace. S platností od 31. 12. 2014 byla činnost EurAsEC ukončena. Od 1. 1. 2015 existuje následnická mezinárodní regionální organizace Eurasijská ekonomická unie. Není to ale některými vnímáno jako velký úspěch vzhledem k tomu, že státy neprojevují velkou motivaci ke společné spolupráci. To podle mě ilustruje nejlépe komentář kyrgyzského prezidenta ke vstupu jeho země do organizace „*Nic ve zlém, ale vybíráme si to menší zlo. Nemáme jinou možnost.*“¹⁵³ Je pravdou, že státy Střední Asie by z dlouhodobého hlediska mnoho nezískaly setrváním mimo EEU, vzhledem k míře závislosti jejich ekonomiky na remitencích občanů pracujících v Rusku. Obzvláště v okamžiku, kdy je

¹⁴⁸ SHEPHERD, Monica. Uzbekistan suspends EurAsEC membership. In: *Boston University* [online]. 24.11.2008 [cit. 2015-01-15]. Dostupné z: www.bu.edu/phpbin/news-cms/news/?dept=732&id=51531

¹⁴⁹ PAULSWORTH, Sarah. EU lifts final sanctions against Uzbekistan despite rights concerns. In: *University of Pittsburg School of Law* [online]. 27. 10. 2009 [cit. 2015-09-20]. Dostupné z: jurist.org/paperchase/2009/10/eu-lifts-final-sanctions-against.php

¹⁵⁰ WINTEROVÁ, Barbora. Konflikt o vodu ve Střední Asii. In: *Obrana a strategie* [online]. 2009 [cit. 2015-09-15]. Dostupné z: <http://www.obranaastrategie.cz/cs/aktualni-cislo-1-2009/clanky/konflikt-o-vodu-ve-stredni-asii.html#.VwhCxaSLSM8>

¹⁵¹ ULJAČENKO, Anna, Pavel KUZIN a Jakub PROCHÁZKA. Euroasijská unie – obchodní partner ČR. *E15* [online]. 2014 [cit. 2015-09-28]. Dostupné z: file.mf.cz/240/4-01-16-E15-1012.pdf

¹⁵² VINOKUROV, Evgeny. *The system of indicators of Eurasian integration*. Almaty: Eurasian Development Bank, 2009. ISBN 9786017151034. str. 101

¹⁵³ DANKOVÁ, ref. 141

jasné, že USA nemají nadále o Střední Asii eminentní zájem¹⁵⁴. Úspěch organizace limituje i strukturální slabosti ruské ekonomiky¹⁵⁵ a ekonomik členských států.

ŠOS

Po založení v roce 2001 měla organizace poměrně pomalý start, v roce 2002 ještě charta ŠOS výslovně zachovala státům možnost realizovat společně bilaterální spolupráce, coby prevenci proti komunitarizaci jakéhokoliv druhu spolupráce. Permanentní orgány byly utvořeny až v roce 2004 a následně byl schválen první rozpočet organizace¹⁵⁶.

Naplňování cílů:

Podpora regionální spolupráce v oblasti vědy, vzdělání, zdravotní péče, turismu a sportu byla spíše okrajová. Větší pozornost ŠOS věnovala naplňováním těchto cílů:

Prevence mezinárodních konfliktů a mírové řešení konfliktů (urovnání pohraničních sporů)

V roce 2004¹⁵⁷ proběhlo finální vyrovnání rusko-čínských sporů ohledně 3645 km dlouhé hranice¹⁵⁸, která v 1969 byly důvodem k bojům na Ussuri¹⁵⁹ a Amuru¹⁶⁰. Následně byla roku 2005 finalizována dohoda Číny s Kazachstánem. Dohodu s Čínou uzavřel i Kyrgyzstán¹⁶¹. Tato vyrovnání byla klíčová pro směřování k užší spolupráci – jak v obchodu a stavbě infrastruktury, tak v repatriaci Ujgurů podezřelých ze separatistických politických aktivit¹⁶².

Čína také podpořila státy Střední Asie dodávkami patrolních aut, komunikačního vybavení a dalšími dodávkami usnadňujícími vynucování práva a kontrolu hranic¹⁶³. Rusko nabízí možnost vzdělávání kádrů za účelem podpory tohoto i dalších cílů organizace. Počet důstojníků ze států Střední Asie jezdících do Ruska za vojenským vzděláním během působení ŠOS stoupl a Čína otevírá ve státech Střední Asie své vojenské tréninkové kempy a kurzy zaměřené na vynucování práva¹⁶⁴.

---

¹⁵⁴PILLALAMARRI, ref. 119

¹⁵⁵MARKETOS, ref. 13, str. 95

¹⁵⁶ŠUTER, David. China Forging International Law: The SCO Experience. *The Diplomat* [online]. 7. 9. 2014 [cit. 2016-04-22]. 2006 [cit. 2015-09-22]. Dostupné z: thediplomat.com/2014/09/china-forging-international-law-the-sco-experience/

¹⁵⁷DITMMER, ref. 75, str. 24

¹⁵⁸LI, ref. 20, str. 162

¹⁵⁹MARKETOS, ref. 13, str. 89

¹⁶⁰DITMMER, ref. 75, str. 19

¹⁶¹MARKETOS, ref. 13, str. 15

¹⁶²CLARKE, ref. 18, str. 144

¹⁶³MARKETOS, ref. 13, str. 43

¹⁶⁴MARKETOS, ref. 13, str. 43

Boj proti terorismu, separatismu a extremismu

Členy spojuje postoj proti terorismu, kdy Rusko se zaměřovalo na čečenské bojovníky, Čína měla zkušenost s ujjurskými separatisty a státy Střední Asie se také potýkaly s řadou teroristických útoků¹⁶⁵. Čínu ke spolupráci se státy Střední Asie motivuje i blízkost Ferghanského údolí, které je považováno za rizikové místo, odkud se potenciálně může šířit separatismus, extremismus a terorismus^{166 167}.

ŠOS stojí proti separatismu, v čemž si Rusko protiřečí konstantní podporou řady mezinárodně neuznaných republik. Po Rusko-gruzínské válce chtělo Rusko získat podporu ŠOS pro svůj postup. Na rozdíl od OSKB ale Rusko nedokázalo prosadit svou vůli a hledání společné pozice na toto téma nevyšlo podle jeho představ - zapojené státy znepokojené narušováním hranic se opřely o Čínu. Vyjádřily znepokojení a doporučily řešení diplomatickou cestou¹⁶⁸. To tedy posílilo pozici Číny v ŠOS jako garanta stability v regionu.

V roce 2002 na summitu v St. Petěrburgu bylo naplňování cíle boje proti terorismu konkretizováno rozhodnutím o zformování trvalého orgánu Regionální antiteroristické struktury (RATS) v rámci ŠOS s plánovaným umístěním v Biškeku. To ale bylo změněno, protože ŠOS si chtělo uvázat liknavý Uzbekistán, a tak se sídlo RATS přesunulo do Taškentu¹⁶⁹. RATS začaly fungovat v průběhu roku 2004¹⁷⁰. Obstarávají výměnu informací mezi státy, archivaci a kompilaci dat a studování kořenů terorismu, extremismu a separatismu – jevů, které jsou v očích ŠOS třemi klíčovými zly destabilizujícími region. Tvorba RATS byla signálem, že ŠOS nebude mrtvým projektem, za který byla z počátku považována¹⁷¹. Spolupráce zaštitěná Ruskem a Čínou má pro státy Střední Asie atraktivitu, kterou zdánlivě pozbyla s 11/9 a příchodem USA do regionu¹⁷². Příklon států od USA k ŠOS ještě posílily obavy středoasijských vůdců z barevných revolucí i jisté zklamání přehnaných očekávání ohledně benefitů ze spolupráce s USA¹⁷³. V roce

---

¹⁶⁵ MARKETOS, ref. 13, str. 40

¹⁶⁶ MARKETOS, ref. 13, str. 86

¹⁶⁷ FEDDERSEN, ZUCATTO, ref. 5, str. 176

¹⁶⁸ CLARKE, ref. 18, str. 161

¹⁶⁹ CLARKE, ref. 18, str. 160

¹⁷⁰ MARKETOS, ref. 13, str. 39

¹⁷¹ CLARKE, ref. 18, str. 160

¹⁷² CLARKE, ref. 18, str. 159 - s příchodem USA do regionu všechny státy Střední Asie kromě Turkmenistanu podepsaly s US vojenskou spolupráci výměnou za balíčky finanční pomoci. K tomu v březnu 2002 Uzbekistán s USA uzavřel strategické partnerství.

¹⁷³ HORÁK ref. 26, str. 181 – Uzbekistán očekával vyšší finanční subvence, ale Světová banka a MMF podmiňovaly další podporu otevřením ekonomiky. USA navíc v regionu podporovala demokratizační procesy, což bylo proti potřebám středoasijských vůdců.

2003 se konalo společné antiteroristické cvičení „Spolupráce – 2003“ na hranicích Číny a Kazachstánu¹⁷⁴. Významným gestem bylo, že šlo o první mezinárodní vojenské cvičení, které se konalo na čínském území. Další společné protiteroristické cvičení „Vostok – Antiteror 2006“ se konalo na území Kyrgyzstánu, Tádžikistánu a Uzbekistánu. Podobné cvičení se konalo roku 2007 na jižním Uralu¹⁷⁵.

Dalším rozsáhlým protiteroristickým cvičením byla rusko-čínská „Mírová mise“ v roce 2005^{176 177}. Na ni navazovalo vojenské cvičení „Mírová mise“ v roce 2007, kdy se zapojily síly všech armád ŠOS¹⁷⁸, ačkoliv se jejich počty značně lišily. Zatímco Čína a Rusko poslaly každý 3000 vojáků, Kazachstán, Tádžikistán a Uzbekistán poslali každý 100 vojáků a za Kyrgyzstán dorazilo 30 vojáků¹⁷⁹. Cvičení „Mírová mise“ se opakovala i v srpnu 2010 v Kazašském tréninkovém centru Matybulak, kde byla kromě hostitele zastoupena Čína, Rusko, Kyrgyzstán a Tádžikistán. Další „Mírová mise“, která byla vyzdvihována v ruských propagandistických médiích, se konala roku 2014¹⁸⁰. Jsou realizovány také programy zaměřené na prevenci kyberterorismu^{181 182}. Akce mají velké pokrytí ze strany ruských i čínských médií. Někteří akademici poukazují na skutečnost, že spíše než pro efektivní boj proti terorismu jsou cvičení zamýšlena jako demonstrace síly vůči USA a dalším aktérům na mezinárodní scéně¹⁸³, stejně jako ukázka úspěchů pro domácí publikum.

Boj proti ilegální imigraci

Povaha této problematiky v rámci ŠOS se liší od kontextu OSKB. Legální i nelegální imigranti z Číny směřují do států Střední Asie¹⁸⁴. Rusko se do jisté míry obává demograficky a ekonomicky rostoucí Číny a následků pro ruský Dálný východ, kde populace dlouhodobě

---

¹⁷⁴ CLARKE, ref. 18, str. 160

¹⁷⁵ MARKETOS, ref. 13, str. 40

¹⁷⁶ LI, ref. 20, str. 162

¹⁷⁷ TUMURKHULEG, Tugsbilguun. Kap. 10. Does the Shanghai Cooperation Represent an Example of a Military Alliance? str. 179 – 198 In: BEDESKI, Robert E. a Niklas SWANSTRÖM. *Eurasia's ascent in energy and geopolitics: rivalry or partnership for China, Russia and Central Asia?* New York: Routledge, 2012. ISBN 978-0-415-68150-6. str. 192

¹⁷⁸ LI, ref. 20, str. 162

¹⁷⁹ MARAT, ref. 103, str. 96

¹⁸⁰ HLAS RUSKA. Ruští vojáci se zúčastní cvičení v Číně. In: *Sputnik* [online]. 11. 08. 2014 [cit. 2015-09-14]. Dostupné z: http://cz.sputniknews.com/czech.ruvr.ru/news/2014_08_11/Rusti-vojaci-se-zucastni-cviceni-v-Cine-0247

¹⁸¹ BOLAND, ref. 81, str. 4

¹⁸² AKINER, Shirin. The Shanghai Cooperation Organization: A networking organization for a networking world. In: *Global Strategy Forum* [online]. 2010 [cit. 2016-02-09]. Dostupné z: www.globalstrategyforum.org/wp-content/uploads/The-Shanghai-Cooperation-Organisation.pdf, str. 16

¹⁸³ MARKETOS, ref. 13, str. 36

¹⁸⁴ ZHAPAROV, Amantur. The Issue of Chinese Migrants in Kyrgyzstan. *China and Eurasia Forum Quarterly*. 2008, roč. 7, č. 1, s. 79 – 91. ISSN: 1653-4212. str. 89

klesá^{185 186}, od rozpadu SSSR zde ubylo více než 1,5 milionu obyvatel¹⁸⁷. Hned za hranicí je 110 milionů Číňanů a do oblasti, kde žije pouze přibližně 6,7 milionů ruských občanů¹⁸⁸, přibývají čínští obchodníci, což Rusko znepokojuje¹⁸⁹¹⁹⁰. Rusko odhaduje přítomnost až milionu nelegálně na Dálném východě (a 6 milionů v celém Rusku) pobývajících čínských státních příslušníků, zatímco Čína odhaduje maximálně 250 000 – 500 000 takových případů¹⁹¹. Vzhledem k výbušnosti tématu to není přímo zmiňováno na konferencích ŠOS, ačkoliv důležitost prevence nelegální migrace v obecných pojmech se vyzdvihuje a příležitostně se konají konference o přístupech jednotlivých členských států k prevenci nelegální migrace¹⁹². Na rozdíl od OSKB ŠOS nevytvořila žádný specializovaný orgán nebo strategii věnující se problematice nelegálních migrantů.

Potlačování pašování drog a zbraní

V regionu od rozpadu SSSR stoupl počet nelegálních zbraní a v rámci organizovaného zločinu jsou často pašeráci zbraní zároveň pašeráci drog¹⁹³. Víze budování ŠOS coby organizace bránící organizovanému zločinu je na summitech pravidelně zdůrazňována¹⁹⁴. ŠOS zorganizovala výcvik specialistů v členských státech a byly zformovány pětileté protidrogové strategické plány¹⁹⁵. Před koncem sledovaného období ale nevznikl specializovaný orgán, který by řízení realizace strategického plánu koordinoval¹⁹⁶ a činnost RATS je limitována nízkým rozpočtem.

---

¹⁸⁵ MARKETOS, ref. 13, str. 26

¹⁸⁶ BLANK, Stephen. Kap. 7. Recent trends in Russo-Chinese military relations. str. 108 – 135 In: BEDESKI, Robert E. a Niklas SWANSTRÖM. *Eurasia's ascent in energy and geopolitics: rivalry or partnership for China, Russia and Central Asia?* New York: Routledge, 2012. ISBN 978-0-415-68150-6. str. 109

¹⁸⁷ ITOH, Shoichi. Kap. 9 Sino-Japanese competition over Russian Oil str. 158 – 178 In: BEDESKI, Robert E. a Niklas SWANSTRÖM. *Eurasia's ascent in energy and geopolitics: rivalry or partnership for China, Russia and Central Asia?* New York: Routledge, 2012. ISBN 978-0-415-68150-6., str. 166

¹⁸⁸ SWANSTRÖM, ref. 25, str. 5

¹⁸⁹ MARKETOS, ref. 13, str. 27

¹⁹⁰ LI, ref. 20, str. 162

¹⁹¹ DITMMER, ref. 75, str. 26

¹⁹² SCO. *The SCO Member States Migration Experts Met in Beijing* [online]. 27. 4. 2009 [cit. 2015-04-15]. Dostupné z: infoshos.ru/en/?idn=4099

¹⁹³ BENNETT, Richard. [JTW Interview] British Expert: Smuggling in Central Asia is Endemic. [Interviewer] Ryskeldi SATKE. *The Journal of Turkish Weekly* [online]. 2. 8. 2011 [cit. 2016-04-19]. Dostupné z: <http://www.turkishweekly.net/2011/08/02/news/-jtw-interview-british-expert-smuggling-in-central-asia-is-endemic/>.

¹⁹⁴ THE PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA. The State Council. *SCO to join int'l efforts to build anti-drug belt around Afghanistan*. [online]. 12. 6. 2006 [cit. 2016-02-03]. Dostupné z: www.gov.cn/misc/2006-06/12/content_307611.htm

¹⁹⁵ CHINA.ORG.CN. SCO member states to strengthen drug control. In: *china.org.cn* [online]. 3. 4. 2012 [cit. 2016-04-15]. Dostupné z: china.org.cn/china/2012-04/03/content_25057468.htm

¹⁹⁶ TASS. *Putin proposes creating anti-drug group as part of SCO*. [online]. 7. 10. 2015 [cit. 2016-04-15]. Dostupné z: www.oananeews.org/content/news/politics/putin-proposes-creating-anti-drug-group-part-sco

Návrh na zřízení specializovaného orgánu přišel až v roce 2015. Vzhledem k tomu, jak dlouho již ŠOS v té době existovala, je vidět, že při řešení tohoto tématu členové necítí urgenci se mu intenzivně věnovat.

Boj proti organizovanému zločinu v regionu ovšem dost dobře nemůže fungovat v okamžiku, kdy jsou do něho zapojeny i rodiny státních činitelů. Takové vazby byly například u rodiny kyrgyzského prezidenta Bakieva^{197 198}.

Vzájemná pomoc v prevenci přírodních i jiných katastrof a eliminace následků

Území členských států jsou pravidelně sužovány sesuvy půdy, zemětřeseními, suchem a extrémně nízkými teplotami. V rámci ŠOS bylo vybudováno Společné centrum k přípravě na katastrofy, centrum sídlí v Moskvě. Náplní jeho činnosti je koordinace aktivit členů ŠOS během mimořádných událostí¹⁹⁹. Byly vypracovány akční plány, pořádaly se setkání odborníků z členských států pro plánování spolupráce, pro řešení problémů v pohraničních oblastech členských států²⁰⁰ a také bylo uspořádáno cvičení týmů první pomoci²⁰¹.

Podpora regionální spolupráce v obchodu a ekonomice

Obzvláště chudší ze států Střední Asie uvítaly podporu své ekonomiky, které se jim díky členství v organizaci dostalo. Atraktivitu ŠOS pro státy Střední Asie zvýšilo rozhodnutí Číny členům ŠOS poskytovat od roku 2006 půjčky²⁰² vyjednávané skrz Mezibankovní asociaci ŠOS (vzniklou roku 2005²⁰³) a Obchodní radu ŠOS, která začala fungovat v roce 2006²⁰⁴. Tím vznikl rámec pro de facto bilaterální jednání o půjčkách mezi státy Číny a státy Střední Asie pouze zprostředkované přes orgány ŠOS²⁰⁵.

Mezi státy se obchoduje s vlnou komodit, už od osamostatnění států Střední Asie čínští obchodníci expandují na jejich území i území Ruska s cílem prodávat své výrobky²⁰⁶.

Pro Čínu a Rusko je strategický obchod se zbraněmi a vojenskou technikou. Velkou část ruské ekonomiky tvoří vývoz vojenské techniky a zbraní a Čína usiluje o modernizaci své

---

¹⁹⁷ BERDIKEEVA, Saltanat. Organized Crime in Central Asia: A Threat Assessment. *China and Eurasia Forum Quarterly*. 2009, roč. 7, č. 2, s. 75-100. ISSN: 1653-4212, str. 95

¹⁹⁸ COOLEY, Alexander. *Great games, local rules: the new great power contest in central asia*. Oxford: Oxford University Press, 2014. ISBN 9780199331437. str. 123

¹⁹⁹ STARCHAK, Maxim. The Shanghai Cooperation Organization: Opportunities for Russia. *Central Asia and the Caucasus*. 2011, roč. 12, č. 2, s. 126-136. ISSN: 1404-6091. Str. 134

²⁰⁰ SUN, Yunlong. China's Actions for Disaster Prevention and Reduction. In: *Xinhuanet* [online]. 11. 5. 2009 [cit. 2015-04-13]. Dostupné z: news.xinhuanet.com/english/2009-05/11/content_11351284.htm

²⁰¹ BIN, Yu. China-Russia Relations: Between Symbolism and Substance. In: *Center for strategic and international studies* [online]. 2009 [cit. 2016-04-15]. Dostupné z: csis.org/files/publication/0902qchina_russia.pdf

²⁰² CLARKE, ref. 18, str. 161

²⁰³ BELARUS. Ministry of foreign affairs. Shanghai Cooperation Organization [online]. ©2007-2014 [cit. 2015-09-15]. Dostupné z: <http://mfa.gov.by/en/organizations/membership/list/c2ee3a2ec2158899.html>

²⁰⁴ CHUNG, Chien Peng. China and the Institutionalization of the Shanghai Cooperation Organization. *Problems of Post-Communism*. 2006, roč. 53, č. 5, s. 3-14. ISSN 1075-8216, str. 12

²⁰⁵ LARUELLE, PEYROUSE, ref. 31, str. 33

²⁰⁶ ZHAPAROV, ref. 184, str. 81

armády²⁰⁷. Rusko Číně dodávalo zbraně už od devadesátých let²⁰⁸, což byla pro Čínu jediná varianta, protože Evropská unie na Čínu roku 1989 uvalila zbrojní embargo²⁰⁹ a Spojené státy jsou také proti dodávkám zbraní Číně²¹⁰. ŠOS ale není organizace kolektivní obrany tj. zbraně, vojenské vybavení a zásoby si státy dodávají bilaterálně, ne skrze ŠOS. V případě, že by EU zavedla své embargo, znamenalo by to pro Rusko ekonomické komplikace²¹¹. Komplikací pro Rusko je již nyní fakt, že objemy objednávek z Číny klesají^{212 213} mimo jiné i z důvodu nízké kvality ruského zboží²¹⁴ a zvyšujících se schopností čínské domácí produkce.

Problematika životního prostředí

Velkou výzvou pro státy ŠOS, která není dostatečně řešená²¹⁵, je jejich deklarovaný cíl věnovat se problematice životního prostředí. V kontextu regionu mají totiž bezpečnostní povahu spory o vodu mezi jednotlivými členskými státy. Když Kyrgyzstán ve svých vodních přehradách jímá vodu z hor za účelem výroby elektrické energie, zemědělci na dolních tocích takových řek (například v Uzbekistánu) pak nemají dostatek vody na zavlažování bavlníkových plantáží²¹⁶. Uzbekistán za odběry vody poskytuje výměnou svůj plyn. Zůstává to ale konfliktním tématem mezi těmito státy, stejně jako jejich nedořešená hranice v oblasti Ferganské kotliny²¹⁷. Také Tádžikistán je závislý na řekách pramenících mimo jeho území (Amu Sarja a Syr Darja) a úbytek vody by na něj měl ničivý dopad i vzhledem k tomu, že zemědělství zaměstnává 67% pracující populace²¹⁸. V Číně zase pramení řeky Ili a Irtyš a jejich regulace (a stavba kanálu Kara Ityš-Karamay) je zdrojem sporů Číny s Kazachstánem, které řeky zavlažují. Spory mohou vzniknout i kvůli extenzivní industrializaci Sin-ťiangu, kdy znečištěný vzduch nesený větrem znehodnocuje

---

²⁰⁷ LI, ref. 20, str. 4

²⁰⁸ BLANK, ref. 186, str. 120

²⁰⁹ EURACTIV.cz *EU zachová čínské zbrojní embargo, Číně nepomohly ani masivní investice v Evropě*. [online]. 5. 1. 2011 [cit. 2015-09-15]. Dostupné z: www.euractiv.cz/bezpecnost-a-spravedlnost0/clanek/eu-zachova-cinske-zbrojni-embargo-cine-nepomohly-ani-masivni-investice-v-evrope-008310

Pro úplnost je ale třeba říct, že embargo není přísné a nezakazuje dodávání součástek do vojenské techniky například motorů AMNESTY INTERNATIONAL. Nedostatečná regulace nebrání členským zemím EU v prodeji zbraní. In: *Amnesty International* [online]. 19.11.2004 [cit. 2015-09-16]. Dostupné z: www.amnesty.cz/z335/nedostatecna-regulace-nebrani-clenskym-zemim-eu-v-prodeji-zbrani

²¹⁰ FORSYTHE, Michael. China Protests Sale of U.S. Arms to Taiwan. *New York Times* [online]. 17. 12. 2015 [cit. 2015-09-16]. Dostupné z: www.nytimes.com/2015/12/18/world/asia/taiwan-arms-sales-us-china.html?_r=0

²¹¹ SWANSTRÖM, ref. 25, str. 13

²¹² LARUELLE, ref. 23, str. 78

²¹³ SWANSTRÖM, ref. 25, str. 3

²¹⁴ BLANK, ref. 186, str. 122

²¹⁵ LO, Bobo. Kap. 3. The Russia-China-US triangle and its post-Cold war fate. str. 34 – 52. In: BEDESKI, Robert E. a Niklas SWANSTRÖM. *Eurasia's ascent in energy and geopolitics: rivalry or partnership for China, Russia and Central Asia?* New York: Routledge, 2012. ISBN 978-0-415-68150-6. str. 34

²¹⁶ HODÁČ, STREJČEK, ref. 28, str. 224

²¹⁷ HORÁK, ref. 26, str. 175

²¹⁸ HODÁČ, STREJČEK, ref. 28, str. 226

kazašskou půdu²¹⁹. Prozatím prvním projektem zaměřeným na vodohospodářskou problematiku je hydroelektrárna Moinak financovaná z prostředků ŠOS, postavená na území Kazachstánu²²⁰.

ŠOS a její vztah k ekonomické integraci

Přítomnost USA v regionu dávala Číně a Rusku motivaci ke spolupráci, je ale pravděpodobné, že se stažením USA budou více viditelné rozdíly v cílech těchto vůdčích států organizace.

Čína a Rusko totiž mají podstatně rozdílnou představu o budoucím směřování organizace. V roce 2004 Čína navrhla tvorbu společného trhu – Rusko návrh odmítlo^{221 222}. Rusko preferuje zachovat ŠOS jako bezpečnostní uskupení s ekonomickou spoluprací v jejím rámci limitovanou jen na budování infrastruktury - tj. například projekty jako budování železnice z Uzbekistánu přes Kyrgyzstán do Číny iniciovaný v roce 2007²²³. Ačkoliv jsou vydávány dokumenty, ve kterých hlavy států deklarují například závazek přiznat důležitost rozvoji dopravní infrastruktury a zesílit spolupráci k dosažení cíle, zřídka je schválen rozpracovaný rámec nebo rozvrh realizace těchto úmyslů²²⁴. Rozvoj infrastruktury mezi členskými státy je tedy obvykle realizován mimo rámec ŠOS, často z iniciativy Číny, která se úspěšně snaží získat přístup do regionu. Svou snahu realizuje díky finančním podporám státům Střední Asie v rámci ŠOS i mimo ni. ŠOS tedy v tomto ohledu neupevňuje pozici Ruska, spíše naopak.

Rusku spíše vyhovovalo ekonomickou spoluprací v regionu koordinovat přes EurAsEC, kde mělo vůdčí postavení, které nemuselo sdílet s Čínou. V tomto směru Rusko pokračuje prostřednictvím EEU, následnické organizace EurAsEC. Rusko nemá zájem usnadňovat Číně další postup v regionu, kde již nyní Čína získává dobré pozice díky cenové konkurenci. Naopak Čína usiluje o rozšiřování ekonomické spolupráce v rámci ŠOS, což by usnadnilo její podnikatelské plány v regionu i plánovaný obchod se zdroji energie²²⁵.

---

²¹⁹ PEYROUSE, Sébastien. Kap. 6. Power differential and security issues in Central Asia. str. 92 – 107 52 In: BEDESKI, Robert E. a Niklas SWANSTRÖM. *Eurasia's ascent in energy and geopolitics: rivalry or partnership for China, Russia and Central Asia?* New York: Routledge, 2012. ISBN 978-0-415-68150-6. str. 95

²²⁰ BOLAND, ref. 81, str. 19

²²¹ MARKETOS, ref. 13, str. 113

²²² FEDDERSEN, ZUCATTO, ref. 5, str. 174

²²³ HORÁK ref. 26, str. 30

²²⁴ FEDDERSEN, ZUCATTO, ref. 5, str. 171

²²⁵ MARKETOS, ref. 13, str. 59

Spolupráce v energetice

Byla diskutována proměna ŠOS v energetický kartel, vzhledem k tomu kolik zdrojů se nachází na území jejích členů a spolupráce mezi nimi v oblasti energetiky. Příkladem takových nových vazeb je fakt, že Čína v Kazachstánu hodně investuje do ropných projektů a průzkumů. V roce 2005 Čína koupila firmu petroKazachstan²²⁶ a důležitý je ropovod Atasu-Alashankou dopravující do Číny ropu z Kazachstánu^{227 228}. Je plánován také rusko-čínský východosibiřsko-pacifický ropovod²²⁹. Rusko chce dosáhnout toho, aby Čína byla závislá na ruské ropě vedené přes jeho ropovody²³⁰. V současnosti je většina ropy dovážena do Číny skrze Malacký průliv, což je pro Čínu ze strategického hlediska riskantní, a uchází se proto o ropu ze Střední Asie.

Avšak transformace ŠOS v kartel podobný OPEC není v zájmu členů- exportérů (Turkmenistán, Rusko), kteří by si nechtěli ceny nechat diktovat mezinárodní organizací. Čína je druhým největším importérem hned po USA²³¹ a utvoření kartelu by také nebylo v jejím zájmu, protože pro sjednání nižších cen mu prospěje větší soutěž mezi dodavateli.

Čína více než Rusko usiluje o to, aby ŠOS nebyla nástrojem pro anti-západní deklarace (typu Astanské deklarace). Organizaci vidí jako prostor pro diplomacii mezi členskými státy²³². Jak ale bylo napsáno dříve, to vůbec neznamená, že by Čína souhlasila s vměšováním USA v regionu, a když USA projevíly v roce 2005 zájem stát se pozorovatelským státem ŠOS, byly odmítnuty²³³. ŠOS ale jako celek odmítlo i žádosti Íránu o vstup, ačkoliv Čína do něj importuje a investuje a neřeší embargo²³⁴ a také Rusko s ním udržuje co možná nejvřelejší vztahy²³⁵.

---

²²⁶ MARKETOS, ref. 13, str. 15

²²⁷ KAZMUNAYGAZ. Nefteprovod Kazakhstan-Kitay. [online]. 2014. [cit. 2015-09-04]. Dostupné z: http://www.kmg.kz/manufacturing/oil/kazakhstan_china/ více o produktovodu vedoucím Alashankou také HODÁČ, STREJČEK, ref. 28, str. 241

²²⁸ MARKETOS, ref. 13, str. 15

²²⁹ MARKETOS, ref. 13, str. 25

²³⁰ MARKETOS, ref. 13, str. 27

²³¹ MARKETOS, ref. 13, str. 88

²³² MARKETOS, ref. 13, str. 56

²³³ HIRO, Dilip. Shanghai surprise. *The Guardian* [online]. 16. 6. 2006 [cit. 2015-09-15]. Dostupné z: www.theguardian.com/commentisfree/2006/jun/16/shanghaisurprise

²³⁴ MARKETOS, ref. 13, str. 93

²³⁵ KABRHELOVÁ, Lenka a Ondřej HOUSKA. Rusko a Írán restartují vztahy. V Moskvě jde i o jaderný program. *Český rozhlas* [online]. 17. 8. 2011 [cit. 2015-09-13]. Dostupné z: www.rozhlas.cz/zpravy/evropa/zprava/935621

Spolupráce v dopravě

Cílem ŠOS je podle její charty dosáhnout větší propojení mezi státy usnadněním mezistátní dopravy. Ačkoliv obzvláště Čína je v tomto směru aktivní a dlouhodobě prezentuje svůj plán na stavbu Nové hedvábné stezky²³⁶, jde spíše o iniciativu států, než činnost v rámci ŠOS.

Členové organizace

Povaha ŠOS se změnila s přistoupením Indie a Pákistánu. Organizace má větší váhu jako celek, mezi jejími členy jsou čtyři jaderné velmoci a na území členských států leží víc jak čtvrtina světových hydrokarbonových zásob²³⁷. Rozšíření ale přináší také nárůst a variabilitu bezpečnostních problémů v ŠOS regionu a zároveň limituje možnost vytvoření smysluplného funkčního společného mechanismu, jak je řešit²³⁸. Organizace se sice rozšiřuje, hrozí jí ale pokles akceschopnosti a rozmělnění účinnosti akcí. Nyní ji bude oslabovat i řada konfliktů mezi členy. Jmenovitě jde o spory mezi Indií a Čínou, dalším rizikem je dlouhodobá animozita Pákistánu a Indie. Je poukazováno i na pákistánský vliv na budování hlubšího vztahu muslimských Ujgurů k islámu, který čínským vedením není vnímán pozitivně²³⁹. Pro státy Střední Asie to znamená pokles jejich důležitosti v organizaci a už i v rámci této regionální organizace budou spíš jen tranzitní oblastí.

Financování

Relativně malý rozpočet ŠOS je určen zejména na financování stálého Sekretariátu a ústředí RATS, i ty jsou některými ekonomy a politology považovány za podfinancované^{240 241 242}. Počet zaměstnanců členských států v každém z orgánů je určen tím, jak velký podíl tvoří jejich příspěvek do rozpočtu organizace – největší zastoupení má tedy Rusko a Čína. Dostupná data ukazují, že rozpočet se pohybuje v přepočtu mezi 3-5 miliony dolarů^{244 245}, ale přesné

---

²³⁶ ČÍNA. Embassy of the People's Republic of China in the Czech Republic. Vize a akce společné výstavby Ekonomického pásu podél Hedvábné stezky a Námořní Hedvábné stezky 21. století. In: *Embassy of the People's Republic of China in the Czech Republic* [online]. 2015/05/07 [cit. 2016-04-19]. Dostupné z: <http://www.chinaembassy.cz/cze/xwtd/t1261665.htm>.

²³⁷ CZECHTRADE. Indie a Pákistán členy Šanghajske organizace pro spolupráci. In: *Zpravodajství pro export* [online]. 14.08.2015 [cit. 2015-09-16]. Dostupné z: www.businessinfo.cz/cs/zahranicni-obchod-eu/zpravodajstvi-pro-export/informacni-servis/aktuality/indie-a-pakistan-cleny-shanghajske-organizace-pro-32348.html

²³⁸ MARKETOS, ref. 13, str. 60

²³⁹ CLARKE, ref. 18, str. 136

²⁴⁰ WEITZ, Richard. The Shanghai Cooperation Organization (SCO): Rebirth and Regeneration? In: *International Relations and Security Network?* [online]. 10. 10. 2014 [cit. 2016-02-03]. Dostupné z: www.isn.ethz.ch/Digital-Library/Articles/Detail/?id=184270

²⁴¹ SUTER, ref. 156

²⁴² AKINER, ref. 182, str. 14

²⁴³ TOKTOMUSHEV, Kemel. Shanghai Cooperation Organization: Perspectives from Central Asia. In: *China-United States Exchange Foundation* [online]. 12. 11. 2015 [cit. 2016-03-15]. Dostupné z: www.chinausfocus.com/finance-economy/shanghai-cooperation-organization-perspectives-from-central-asia/

²⁴⁴ Uvedeno v dolarech kvůli čerpání z anglicky psaných zdrojů. Rozpočty nebyly uvedeny na stránkách organizací, čerpám tedy zprostředkovaně z jiných zdrojů.

částky z posledních let jsou tajné²⁴⁶. Jakékoliv aktivity v rámci ŠOS, tj. summity, cvičení nebo školení jsou tedy financovány členskými státy přímo²⁴⁷.

---

²⁴⁵ LUKIN, Alexander. The Shanghai Cooperation Organization: What Next? *Global Affairs* [online]. 8. 8. 2007 [cit. 2016-04-12]. Dostupné z: eng.globalaffairs.ru/number/n_913

²⁴⁶ PLATER-ZYBERK, Henry a Andrew MONAGHAN. Strategic Implications of the Evolving Shanghai Cooperation Organisation. In: *The U.S. Army War Collage* [online]. August 2014 [cit. 2016-04-13]. www.strategicstudiesinstitute.army.mil/pdffiles/PUB1217.pdf str. 22 dle GRIEGER, Gisela. The Shanghai Cooperation Organisation. In: *European Parliamentary Research Service* [online]. 2015 [cit. 2016-04-13]. Dostupné z: [www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2015/564368/EPRS_BRI\(2015\)564368_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2015/564368/EPRS_BRI(2015)564368_EN.pdf), str. 6

²⁴⁷ SUTER, ref. 156

Komparace chodu organizací

Schopnost Ruska prosadit své zájmy a posílit svůj vliv ve Střední Asii skrze sledované organizace

Jen pro málokoho by bylo překvapení, že Rusko má rozdílnou pozici v organizacích, kde jsou ostatní členy jeho bývalé satelity (OSKB a EURASEC) a v organizaci, kde je partnerem i další stát, který má ve světovém měřítku určující vliv (ŠOS). V EURASEC a OSKB má Rusko nad všemi ostatními členy de facto privilegované postavení²⁴⁸ a je schopné do značné míry určovat agendu a zajistit realizaci svých úmyslů. Jinak je tomu v ŠOS, koneckonců samotný vznik ŠOS byl do značné míry iniciován Čínou a Čína je považována za hlavní „motor organizace“²⁴⁹. Následující příklad týkající se postoje organizací k Rusko-gruzínské válce je názornou ukázkou, jak pocit podpory ze strany Číny dokáže neutralizovat snahu Ruska o loajální přístup států Střední Asie. Ministři zahraničí OSKB vydali v Moskvě prohlášení vyjadřující, že OSKB podporuje aktivní roli Ruska v zaštitování míru a kooperace na Kavkaze a že ruské úsilí o zajištění trvalé bezpečnosti pro Jižní Osetii a Abcházii bylo v souladu s mezinárodním právem. Kazachstán také dokonce poskytl humanitární pomoc pro rozvoj Osetie. Oproti tomu ŠOS se za Rusko nepostavila, a vyjádřila znepokojení nad šířením separatismu²⁵⁰, který je ostatně organizací ŠOS dlouhodobě považován za jedno ze „tří zel“.

Jak je vidět, silná role Ruska v OSKB neznamena, že by vztah mezi členskými státy a Ruskem byl harmonický. Zakládací listina OSKB článkem 10 ustanovuje, že rozhodnutí by mělo být dosaženo konsensem, což se ale ne vždy daří. V extrémním případě se totiž stává, že kvůli zásadním neshodám některý z členů dokonce odmítne účastnit se summitu. To udělalo Bělorusko v letech 2009 a 2010 kvůli bělorusko-ruskému sporu ohledně mezistátního obchodu s mléčnými výrobky²⁵¹. Ve stejném období také Uzbekistán ignoroval setkání ministrů zahraničí OSKB²⁵², zřejmě kvůli své nespokojenosti nad rusko-tádžickým a rusko-kyrgyzským projektem vodních elektráren²⁵³. V té době bez konsensu všech členských států vznikly Kolektivní síly rychlé

²⁴⁸ LARUELLE, PEYROUSE, ref. 31, str. 81

²⁴⁹ SWANSTRÖM, ref. 25, str. 6

²⁵⁰ ANTONENKO, Oksana. The Guns of August: A War with No Winners. Survival: Global Politics and Strategy. 2008, roč. 50., č. 5, s. 23-36. ISSN 0039-6338. str. 27

²⁵¹ MUZALEVSKY, ref. 147

²⁵² VAHABOV, ref. 130

²⁵³ MUZALEVSKY, ref. 147

reakce. Později se Uzbekistán vyjádřil, že se připojí jen do specifických individuálních akcí Kolektivních sil rychlé reakce²⁵⁴.

Už od samé transformace SKB v OSKB byla zdůrazňována snaha organizace stavět se proti terorismu v regionu. Pro Rusko tedy bylo zklamáním, když NATO a USA během svého angažmá v Afghánistánu nepřijali OSKB jako jediného klíčového partnera při plánování protiteroristických operacích v regionu, a místo toho se obraceli přímo na jednotlivé státy. Například ruský ambasador Vadim Lukin se snažil upozornit, že OSKB a ŠOS by neměly být dále ignorovány²⁵⁵. Faktem ale bylo, že OSKB měla málo co nabídnout v okamžiku, kdy se členské státy snažily individuálně získat výhody z přímé spolupráce s USA. OSKB tedy v tomto ohledu nefungovala jako způsob, jakým by si Rusko upevnilo svou pozici v regionu.

Rusko je dlouhodobě otevřené rozšiřování ŠOS²⁵⁶ vzhledem k tomu, že to zvyšuje prestiž organizace. Rusko by ale mělo brát v potaz, že další rozšiřování je provázáno skutečností, že noví členové jako Indie a Pákistán tradičně nebyli pod jeho kontrolou. Rusko nemá možnost na ně tlačit tolik jako na státy Střední Asie. Tím se stává ŠOS pro Rusko ještě hůře ovladatelnou a pozice Ruska by při dalším rozšiřování klesala na pozici jednoho z členů, jakkoliv důležitého.

EurAsEC vznikla s cílem udržet a posílit ekonomickou spolupráci v regionu. Pro Rusko tato organizace znamenala nástroj k zachování své privilegované přítomnosti ve Střední Asii v době nástupu konkurenčních států. Úspěchem z tohoto hlediska pro Rusko bylo získání členství v Středoasijském hospodářském společenství²⁵⁷ a následné rozpuštění této organizace ve prospěch Ruskem dominované EurAsEC, což zvýšilo důležitost EurAsEC v regionu. Bylo tak rozpuštěno fórum, kde by potenciálně státy Střední Asie mohly uzavírat dohody a připravovat strategie bez přítomnosti Ruska nebo kolektivně domlouvat spolupráci s jiným zájemcem o vliv v regionu. Rusko vstoupilo do organizace v roce 2004 a sloučení organizací se začalo diskutovat už 2005²⁵⁸. K efektivitě rozpuštění Středoasijského hospodářského společenství došlo 25. ledna 2006.

---

²⁵⁴ VAHABOV, ref. 130

²⁵⁵ JONSON, Lena. *Vladimir Putin and Central Asia: the shaping of Russian foreign policy*. New York: IB Tauris, 2004. ISBN 978-1850436287, str. 96

²⁵⁶ WEITZ, ref. 240

²⁵⁷

²⁵⁸ CUTLER, Robert M. Uzbekistan looks to its own good. In: *Asia Times* [online]. 19. 12. 2008 [cit. 2015-09-16]. Dostupné z: www.atimes.com/atimes/Central_Asia/JL19Ag01.html

Celkově se ale deset let fungování EurAsEC nedá považovat za příklad zářného úspěchu na poli prosazování ruských zájmů. Ani prostřednictvím ostatních dvou organizací se Rusku nepodařilo stabilně kontrolovat členskou základnu, dokonce v případě EurAsEC byl pouze jeden stát ze zemí Střední Asie (Kazachstán) schopný a ochotný plně usilovat o fungování organizace, tj. o naplňování cíle vytvořit jednotný trh a celní unii. Celní unii tedy Rusko dokázalo před ukončením činnosti organizace vytvořit pouze s Kazachstánem a Běloruskem. Pro ostatní státy byla EurAsEC natolik na okraji priorit (a za hranicí možností), že nepřispívaly svůj díl do rozpočtu organizace. Pro úplnost je nutné připomenout, že organizace EAU navazující na činnost EurAsEC již dokázala do jisté míry mobilizovat i dříve neaktivní členy EurAsEC, ačkoliv ti se přidali krajně neochotně.

Je vhodné zmínit hodnotu organizací pro vnitřní politiku Ruska. Organizace investují do sebepropagace před domácím publikem a členské státy prezentují své spojence. Pochopitelně každému setkání a cvičení je věnována velká pozornost médií a vládních informačních kanálů.

Rusku se pomocí žádné ze sledovaných organizací nepodařilo získat jako spojence Turkmenistán, který se dlouhodobě vyhýbá integračním projektům. Trvalá neutralita je klíčovým prvkem státní ideologie Turkmenistánu, je obsažena v jeho ústavě²⁵⁹ a je uznána OSN²⁶⁰. De facto je neutralita Turkmenistánu spíš izolací²⁶¹, slabou existencí všech mezinárodních vztahů, která pro stát znamená ekonomickou i společenskou stagnaci. Země EU mají zájem o ropu z Turkmenistánu²⁶², ale významnějšími magnety oddalujícími Turkmenistán od Ruska je Írán a Čína. Čínu a Turkmenistán spojuje plynovod, který se má dále rozšiřovat²⁶³. Také energetické partnerství s Íránem se rozvíjí²⁶⁴ a vzájemný obchod je rozšiřován o další produkty. Turkmenistán je posledním ze států Střední Asie, který nezískává potraviny a základní zboží z Číny, ale hlavně z Turecka a Íránu²⁶⁵. Po smrti Turkmenbašiho se očekávala změna, signalizovaná například přítomností nového prezidenta na summitu ŠOS v roce 2007²⁶⁶, změna

---

²⁵⁹ ŠÍR, Jan. The Russian vector in Turkmenistan's foreign policy. In: *CA&CC Press* [online]. ©1998-2014 [cit. 2015-09-16]. Dostupné z: www.ca-c.org/journal/2006-04-eng/15.pr.siren.shtml

²⁶⁰ ANCeschi, Luca. *Turkmenistan's Foreign Policy: Positive Neutrality and the Consolidation of the Turkmen regime*. New York: Routledge, 2009. ISBN 978-0415454407. Str. 25

²⁶¹ HODÁČ, STREJČEK, ref. 28, str. 205

²⁶² RASZEWSKI, Slawomir. Europe's dependency on Russian gas is not likely to change any time soon. In: *The Conversation* [online]. 1. 3. 2015 [cit. 2015-09-15]. Dostupné z: theconversation.com/europes-dependency-on-russian-gas-is-not-likely-to-change-any-time-soon-38192

²⁶³ FINANCNINOVINY.CZ Turkmenistán se s Ruskem dohodl na obnovení dodávek plynu. In: *finance.cz* [online]. 22.12.2009 [cit. 2015-09-16]. Dostupné z: www.finance.cz/zpravy/finance/246325-turkmenistan-se-s-ruskem-dohodl-na-obnoveni-dodavek-plynu/

²⁶⁴ HODÁČ, STREJČEK, ref. 28, str. 254

²⁶⁵ PEYROUSE, Sebastien. *Turkmenistan: Strategies of Power, Dilemmas of Development*. Armonk, NY: M.E. Sharpe, 2011. ISBN 9780765632036 dle LARUELLE, PEYROUSE, ref. 31, str. 37

²⁶⁶ HORÁK ref. 26, str. 154

je ale jen velmi pomalá. Kontrola Ruska nad státem, který ještě po rozpadu svazu fakticky kontrolovala i obsazování postů v armádě²⁶⁷, jsou nyní malé.

Rusko také chce organizace použít jako nástroj k udržování své pozice v regionu z hlediska soft power, akcí ale není tolik, aby se to skutečně dařilo. Každopádně od roku 2008 pořádá Ruské ministerstvo obrany v rámci OSKB pravidelné sportovní soutěže pro vojáky i veřejnost²⁶⁸. OSKB také pořádá oslavy významných výročí konce Druhé světové války²⁶⁹. Rusko se také snaží šířit své dobré jméno do Číny, v rámci ŠOS se konal Ruský rok v Číně (2006) a Čínský rok v Rusku (2007)²⁷⁰.

Činnost organizací a jejich výsledky v naplňování stanovených cílů

Společné akce v rámci ŠOS zvedají sebevědomí členů, ale pokud by tato organizace skutečně chtěla ovlivnit realitu, musela by vytvořit chybějící metodiky a mechanismy. ŠOS totiž neposkytuje žádné záruky pro případ domácí krize – ať už by šlo o rozsáhlý terorismus, případy přírodních katastrof nebo uprchlické krize. S ŠOS tedy členové nemohou počítat a naprostá nečinnost během kyrgyzské krize v roce 2010²⁷¹ oslabila její legitimitu. Vybudování RATS i jejich trénink je úspěchem organizace, přesto existuje řada věcí, které jejich akceschopnost limitují. ŠOS není nadnárodní organizací, která by omezovala suverenitu svých členů, a tak členy nemůže nutit k nápravě nedostatečné koordinace.

Nadto Čína a Rusko si nejsou ochotny vzájemně sdílet tajné informace ani nejnovější technologie. Rusko váhá prodávat Pekingu nejmodernější zbraně, které poskytuje Indii^{272 273}. Důvodem jsou oprávněné obavy z kopírování technologií²⁷⁴, i přes existenci rusko-čínské pracovní skupiny monitorující vývoj od dvoustranné dohody o ochraně intelektuálních práv z roku 2008²⁷⁵. Příkladem porušování autorských práv je kopírování ruských bojových letounů SU-27SK jako J-11A^{276 277}. Důvodem je i snaha o zajištění převahy při případném konfliktu. Jakkoliv je ozbrojený konflikt skutečně velmi nepravděpodobný, Rusko uvažuje i o této variantě

---

²⁶⁷ HORÁK ref. 26, str. 155

²⁶⁸ MARAT, ref. 103, str. 96

²⁶⁹ MARAT, ref. 103, str. 97

²⁷⁰ DITMMER, ref. 75, str. 23

²⁷¹ LARUELLE, PEYROUSE, ref. 31, str. 33

²⁷² LI, ref. 20, str. 162

²⁷³ BLANK, ref. 186, str. 122

²⁷⁴ DITMMER, ref. 75, str. 23

²⁷⁵ BLANK, ref. 186, str. 124

²⁷⁶ DITMMER, ref. 75, str. 27

²⁷⁷ BLANK, ref. 186, str. 120

a tak se například v roce 2010 konalo cvičení Vostok simulující odpověď na útok z Číny^{278 279}, přičemž rok předtím Čína realizovala velké cvičení Stride²⁸⁰.

Kromě nedůvěry je problémem pro rozvoj ŠOS i existence rozdílných priorit členů a to nejen Ruska a Číny. Státy Střední Asie sice mají důvod radovat se z ekonomického rozvoje díky ŠOS. Radost ale kalí fakt, že jsou pro Čínu jen zdrojem surových materiálů a její levné výrobky likvidují místní podnikatele. Státy Střední Asie se také obávají kulturních změn vlivem čínského přistěhovalectví a přílišného zasahování do domácích záležitostí s odvoláváním se na Ujgurskou otázku²⁸¹. Ostatně ta byla jedním ze spouštěčů čínského zájmu o spolupráci se státy Střední Asie. Bez zajímavosti není fakt, že čínská kampaň Strike Hard zaměřená proti separatistickým tendencím v Sin-t'iang byla spuštěna ve stejný rok, jako vznikla Šanghajská pětka^{282 283}.

Aktivita ŠOS jsou vzhledem k těmto limitacím často jen deklarací úmyslu vážícího se k cílům daných zakládací smlouvou namísto jejich naplňování.

OSKB má řadu cílů stejných jako ŠOS, která vznikla později. Existuje mezi nimi vzájemná spolupráce, v říjnu 2007 v Dušanbe spolu tyto dvě organizace podepsaly dohodu o porozumění²⁸⁴ v oblasti bezpečnosti, kriminality a pašování drog. V těchto oblastech potom realizují společná cvičení²⁸⁵, což je bezesporu jeden z pozitivních výsledků při snaze o naplňování cílů. Objevují se tedy spekulace o možném sloučení. Je ale řada důvodů, proč o to členové těchto organizací nemají zájem. Čína by měla důvod se stavět proti spojení, které by s sebou neslo riziko posílení role Ruska v ŠOS²⁸⁶. Fúze pro Čínu není žádoucí i proto, že OSKB je na rozdíl od ŠOS obranný pakt, tj. napadení jednoho člena je napadením všech, a tak na něj má být i odpovězeno. Čína nemá důvod zavazovat se k tak úzké spolupráci. Pro státy Střední Asie by sloučení ještě víc omezilo možnost manévrování mezi velmocemi²⁸⁷. Státy Střední Asie si rozhodně nechtějí uzavřít cestu ke kontaktu se západem, která jim umožňuje balancovat.

---

²⁷⁸ LARUELLE, ref. 23, str. 78

²⁷⁹ BLANK, ref. 186, str. 114

²⁸⁰ BLANK, ref. 186, str. 113

²⁸¹ PEYROUSE, ref. 218, str. 93

²⁸² MARKETOS, ref. 13, str. 12

²⁸³ CLARKE, ref. 18, str. 129; CLARKE, ref. 18, str. 133

²⁸⁴ MASAYUKI, Masuda. China's SCO Policy in the Regional Security Architecture. In: *Tokyo foundation* [online]. 21. 12. 2010 [cit. 2015-09-15]. Dostupné z: www.tokyofoundation.org/en/articles/2010/china2019s-sco-policy

²⁸⁵ SWANSTRÖM, ref. 25, str. 6

²⁸⁶ MARKETOS, ref. 13, str. 60

²⁸⁷ MARKETOS, ref. 13, str. 36

Obě bezpečnostní organizace jsou katalyzátorem pro intenzivnější spolupráci, konkrétní výsledky se ale liší. Ačkoliv se obě věnují bezpečností agendě, je pravděpodobné, že Rusko nechce dovolit ŠOS posílit natolik, aby konkurovala OSKB, kde Rusko zůstává neoddiskutovatelným leaderem²⁸⁸. K tomu je třeba vzít v úvahu fakt, že pro Čínu je přitažlivější spíš ekonomická než vojenská integrace²⁸⁹. Už i proto, že v regionu má slabší šance na získání vůdčí role ve vojenské integraci než Rusko. Ilustruje to fakt, že v roce 2005 Rusko zabránilo stavbě čínských vojenských základen v Uzbekistánu a Kyrgyzstánu, zatímco Indii Rusko nebránilo při stavbě letecké vojenské základny v tádžické Ayni²⁹⁰. Pravdou ale je, že pro Čínu je pozitivem, že nemusí nést těžké náklady na udržení stability v neklidném regionu, ale může z této stability profitovat.

Proto Čína na posílení vojenské akceschopnosti ŠOS netlačí a vyhovuje jí ŠOS v podobě fóra k diskuzi o vojenských ale i jiných záležitostech. Například zatímco ŠOS založila pracovní skupinu zaměřenou na Afghánistán, OSKB reálně pracuje na vytvoření bezpečnostních pásů proti pašování drog²⁹¹ z Afghánistánu a její jednotky tak nabírají zkušenosti z reálných zátahů jako Kanal-Vostok²⁹², tedy nejen ze simulací a cvičení.

EurAsEC a její Celní unie nezabránila postupu Číny na regionální trh, její existence je jasnou politickou zprávou o regionální integraci. Zavedení Celní unie a Jednotného ekonomického trhu by bylo úspěchem, pokud by se zároveň členské státy dokázaly efektivně postavit vysoké míře korupce, která je s obchodem a transportem zboží mezi zeměmi nedílně spojena^{293 294}. Bez toho je EurAsEC stejně jako ostatní dvě organizace pouhým nástrojem k zveřejňování deklarací dobré vůle než organizací, která by přinesla změnu do regionu. Ačkoliv tříčlenná Celní unie existuje už několik let, nejsou náznaky, že by se tyto neoficiální transakční náklady snižovaly. Obchod mezi státy je tím stále omezován natolik, že to zastiňuje úlevu pro obchodníky vzniklou realizací Celní unie.

---

²⁸⁸ MARKETOS, ref. 13, str. 60

²⁸⁹ DITMMER, ref. 75, str. 29

²⁹⁰ SWANSTRÖM, ref. 25, str. 6

²⁹¹ MARKETOS, ref. 13, str. 60

²⁹² UNODC. *Third ministerial conference of the paris pact partners*. [online]. 16. 2. 2012 [cit. 2015-01-15]. Dostupné z: <https://www.paris-pact.net/upload/ba1e879a2c030986bed16fadcc9e8f62.pdf>, str. 45

²⁹³ BULBA, Antos. Euroasijská ekonomická unie: Partner, nebo konkurence? In: *Finmag* [online]. 10. 2. 2015 [cit. 2015-09-28]. Dostupné z: finmag.penize.cz/ekonomika/296469-euroasijska-ekonomicka-unie-partner-nebo-konkurence

²⁹⁴ LÍDL, Václav. Analýza vstupu Kyrgyzstánu do Celní/Eurasijské unie. In: *Asociace pro mezinárodní otázky* [online]. 29. 12. 2015 [cit. 2016-02-10]. Dostupné z: <http://www.amo.cz/analiza-vstupu-kyrgyzstanu-do-celnieurasijske-unie/>, str. 4

Kromě toho, že k Celní unii nepřistoupili všichni členové organizace, Celní unie EurAsEC se navíc nevztahovala na všechny položky vzájemné výměny. Ani její nástupkyně EEU nepočítá u ropy a plynu s odbouráním celních bariér dříve než roku 2025, omezení jsou také ve farmaceutickém průmyslu²⁹⁵. Přitom plán na plnohodnotnou celní unii byl hlavním důvodem vzniku EurAsEC. Tedy stejně jako u ostatních dvou organizací jsou úspěchy pouze dílčí, nikoliv plošné.

Role organizací týkající se vstupu neruských vnějších aktérů do regionu

Formování jednotek kolektivní obrany a vojenská a policejní cvičení mohou znít jako působivý úspěch, co se týče posilování a upevňování ruské pozice v regionu. Je tedy nutné připomenout, že Rusko není zdaleka jediným vnějším aktérem, který ve Střední Asii ve sledovaném období působil. NATO poskytovala paralelně trénink a vybavení a realizovala projekt s názvem Caspian Guard²⁹⁶. Evropská unie financovala širokou škálu projektů skrze TACIS²⁹⁷ a posléze skrze tzv. Strategii pro nové partnerství²⁹⁸.

V obnově/stavbě hraničních postů, vybavování jednotek, tréninku pohraničnicků v detekci kontrabandu a vyhledávání pašeráků a podpoře legálního přeshraničního obchodu a souvisejících cvičení se angažuje také Rozvojový program OSN²⁹⁹ prostřednictvím programů BOMCA (Border Management) a CADAP (Central Asia Drug Action Programme). Sledované regionální organizace tedy ve svém úsilí nejsou unikátním aktérem, ale spíš jedněmi z mnoha s podobnou misí.

Dnes má Rusko ve Střední Asii stále komparativní výhodu danou přetrvávající kulturní, jazykovou a mediální vazbou³⁰⁰. Je ale poukazováno na to, že s nadcházejícími dospívajícími generacemi bude tato výhoda postupně slábnout vzhledem k nedostatečné prioritizaci ruské kulturní politiky, kdy Rusko nezvládá účinně kultivovat dědictví potenciálu současné soft power, kterou v regionu prozatím stále disponuje³⁰¹. Oproti tomu Čína si uvědomuje důležitost soft power při posilování svého vlivu. Z toho důvodu věnuje pozornost budování globální sítě

---

²⁹⁵ PALATA, ref. 9

²⁹⁶ MARKETOS, ref. 13, str. 43

²⁹⁷ URDZE, Sigita. Kap. 2. The tool kit of EU-Central Asian cooperation. str. 22-32. In: WARKOTSCH, Alexandr, ed. *The European Union and Central Asia*. New York: Routledge. 2011. ISBN 978-0-415-56236-2, str. 25

²⁹⁸ GENERAL SECRETARIAT OF THE COUNCIL. *The European Union and Central Asia: the new partnership in action*. Luxembourg: European Communities, 2009. ISBN 9789282424674.

²⁹⁹ LARUELLE, PEYROUSE, ref. 31, str. 62

³⁰⁰ HORÁK, Slavomír. Závislá nezávislost ve Střední Asii: Proč Střední Asie potřebuje být závislá na vnějších silách? *Acta Universitatis Carolinae; Studia territorialia*. 2008, roč. 8, č. 9, s. 245- 272. ISSN 1213-4449. Str. 260

³⁰¹ LARUELLE, PEYROUSE, ref. 31, str. 20

Konfuciových institutů³⁰². Ve Střední Asii jsou Konfuciovy instituty v několika zemích a Čína také nabízí řadu stipendií podporujících studium a výuku čínštiny³⁰³. Čína se tak snaží dohonit mezeru vzniklou skutečností, že řada vůdčích osobností v regionu je ovlivněná jejich dřívějším studiem v Rusku a usiluje tedy o získání podobného vlivu na budoucí generace elit. Podle mě by ale bylo omylem domnívat se, že Čína má zájem Rusko vytlačit z regionu. Vždyť Rusko financuje a v některých případech i přímo svými jednotkami zajišťuje stabilitu³⁰⁴. Čína nemá zájem na sebe převzít řešení bezpečnostních rizik regionu, přineslo by to pro ni zbytečné náklady.

---

³⁰² KACZMARSKI, Marcin. *Russia-China relations in the post-crisis international order*. New York: Routledge, 2015. ISBN 9781138796591. str. 23

³⁰³ GIL, Jeffrey. The Promotion of Chinese Language Learning and China's Soft Power. *Asian Social Science*. 2008, roč. 4, č. 10, s. 116 – 122. ISSN 1911-2017, s. 119

³⁰⁴ Například ochranu tadžicko-afghánských hranic zajišťují už od dohody z roku 1992 ruské jednotky. Dohoda určuje, že Tádžikistán by měl hradit 50% z nákladů, obvykle ale nezvládá svou povinnost plnit. DARCHIASHVILI, ref. 58, str. 168

Závěr

Čína je pro Rusko logický partner v jeho úsilí o tvorbu multipolárního světa, jejich spolupráce se ale neobejde bez jisté míry vzájemné nedůvěry, která brzdí rozvoj jejich spolupráce. Příchod Číny do Střední Asie Rusko nevyžene, Čína nevidí Rusko jako překážku. Ale pokud se přístup Ruska nezmění, ztratí s posilující přítomností Číny v regionu některé z výhod přednostního postavení vůči svému „blízkému zahraničí“ a ponese pouze náklady. Z pohledu Ruska je tedy neúspěchem, že žádná ze sledovaných organizací nedokáže čelit této výzvě. Naopak z povahy věci hlavně ŠOS přispívá svými mechanismy k trvalejšímu usazení Číny v regionu. Toho Čína dosahuje například prostřednictvím státních půjček přes ŠOS nebo velkými investicemi, které jsou státy zavázány splatit (příčemž třeba u Tádžikistánu není pravděpodobné, že by se o to kdy mohl realisticky pokusit, a tak zůstane Číně dlouhodobě zavázán).

Pro hlavy států Střední Asie je atraktivní spolupráce s Ruskem a potažmo i s Čínou, vzhledem k deklarované strategii naprostého nezasahování do vnitřních záležitostí³⁰⁵. Díky tomu vládům těchto zemí nehrozí kritika za porušování lidských práv na svém území. Proto může ŠOS být pro státy Střední Asie příjemnějším partnerem než západní mocnosti. Západní mocnosti ostatně již více nepovažují oblast Střední Asie za položku umístěnou vysoko na seznamu priorit a nejsou tedy hlavní ruskou konkurencí v regionu. Na druhou stranu Rusko sice nepodporuje lidská práva ani rozvoj občanské společnosti, ale není pravda, že by se nesnažilo zasahovat do vnitřních záležitostí. Organizace používá jako platformou pro podporu vybraných režimů a jeho snaha o zásahy ve vnitřní politice byla kritizována Uzbekistánem při jeho vystoupení z EurAsEC.

Rozšiřování ŠOS, které na konci sledovaného období (v roce 2014) bylo plánem, je v době odevzdání této bakalářské práce realitou. Novými členy se stala Indie a Pákistán. Rozšiřování ŠOS pro Rusko znamená významné potvrzení spojení s dalšími partnery, zároveň to ale přineslo změnu postavení Ruska v této organizaci. Jak bylo zmíněno dříve, Indie a Pákistán tradičně nebyly pod kontrolou Ruska, země tedy na Rusku nejsou závislé ani z ekonomického, ani z bezpečnostního hlediska a ani obyvatelstvo těchto zemí také nemá vůči Rusku žádné nostalgie, které by mohly ovlivňovat rozhodnutí vedení těchto států. Rusko nemá možnost

---

³⁰⁵ MARKETOS, ref. 13, str. 93

ovlivňovat tyto státy jako státy Střední Asie, a z toho důvodu klesá vliv Ruska na agendu a směřování ŠOS. Tento trend slábnoucí pozice Ruska v rámci ŠOS bude pokračovat, pokud dojde k očekávanému přistoupení Íránu. Írán je aktivním pozorovatelským členem ŠOS a ŠOS již několikrát konstatovala úmysl souhlasit s přistoupením Íránu, pokud OSN zruší sankce vůči tomuto státu³⁰⁶. Ke zrušení sankcí došlo v lednu 2016³⁰⁷, dá se tedy očekávat, že Írán opět podá žádost o členství v ŠOS.

Ovšem již před vstupem nových členů mělo Rusko menší kontrolu nad jednáním středoasijských členských států prostřednictvím ŠOS oproti kontrole, kterou mělo například v OSKB. Příkladem je vliv Ruska na deklarace z roku 2008 ohledně Rusko-gruzínské války. Zatímco v deklaraci OSKB státy vyjadřovaly jasnou podporu pro ruské akce, v deklaraci ŠOS byl ruský zásah v Gruzii přijat nelibě. ŠOS tedy pro Rusko neznamena posílení role v regionu. ŠOS spíše přinesla rozdělení vlivu nad regionem mezi Rusko a Čínu a zároveň relativní nárůst nezávislosti států Střední Asie díky spolupráci s pozorovatelskými (v době odevzdání této práce už členskými) státy.

V rámci OSKB má Rusko jednoznačně vůdčí roli. Rusko dokázalo OSKB zformovat v platformu do jisté míry legitimizující jeho zahraniční politiku. Ne vždy se ale daří dosáhnout konsensu všech členů. Pozice Ruska v OSKB také neznamena, že by to Rusku pomáhalo udržovat si vliv nad aktivitami členů mimo organizaci. Tyto státy Střední Asie totiž využívají každé příležitosti lavírovat mezi Ruskem a ostatními aktéry v regionu a kromě Číny spolupracují i s NATO.

EurAsEC se rozvíjel jen pomalu a během fungování organizace bylo cílů dosaženo jen částečně. Je to vysvětlitelné tím, že Rusko není stát se silnou ekonomikou, která by mohla inspirovat ostatní členy ani si nemůže dovolit motivovat je výraznějšími finančními pobídkami. Celkově tedy role Ruska v regionu spíše klesá. Pro státy Střední Asie byla spolupráce v rámci EurAsEC spíš důsledkem nedostatku jiných možností, než upřímnou touhou pevně se spojit s Ruskem skrz celní unii a jednotný ekonomický prostor. To je ostatně vidět na dílčí realizaci společných cílů.

---

³⁰⁶ TASS. *SCO to consider Iran's membership request right after UN lifts sanctions*. [online]. 29. 12. 2015 [cit. 2016-01-15]. Dostupné z: tass.ru/en/world/847525

³⁰⁷ MORELLO, Carol a Karen DeYOUNG. *International sanctions against Iran lifted*. *Washington Post* [online]. 16. 1. 2016 [cit. 2015-09-15]. Dostupné z: https://www.washingtonpost.com/world/national-security/world-leaders-gathered-in-anticipation-of-iran-sanctions-being-lifted/2016/01/16/72b8295e-babf-11e5-99f3-184bc379b12d_story.html

Integrace ve všech organizacích probíhá několikafázově, členové nejednají ve shodě a často mění směr své politiky. Existence organizací se tedy nedá popsat jako úspěch Ruska v získání kontroly nad Střední Asií. Vliv Ruska v jednotlivých státech Střední Asie je rozdílný a ani jedna z organizací nedokázala přimět ke spolupráci Turkmenistán.

Síla organizací se odvíjí i od jejich rozpočtu a Rusko poskytuje velkou část do rozpočtů OSKB, ŠOS a EurAsEC. Vzhledem k ekonomickým a sociálním problémům Ruska se rozpočet zřejmě nebude skokově zvyšovat, což nenapomůže dalšímu rozvoji organizací a omezí to možnost Ruska zpomalovat posun států Střední Asie k jiným aktérům. Zejména Čína je pro Rusko konkurentem. Má kompetitivnější zboží a v současnosti stojí za mnoha investicemi v regionu, což její pozici posiluje.

Realizace spolupráce často probíhá mimo rámec organizací, to ale nesnižuje skutečnost, že ŠOS, EurAsEC a OSKB slouží přinejmenším jako působivé zdroje impulzů. Organizace jsou místem pro pravidelný dialog v přehledném formátu. Aktivity organizací vytvořily důvěru mezi státy Střední Asie a prudce narostl počet recipročních smluv mezi orgány vynucování práva, politickými a vojenskými autoritami. Vzhledem k počtu, pravidelnosti a kvalitě interakcí, organizace pomohly revitalizovat vztahy mezi státy Střední Asie – bezprostředně po rozpadu SSSR padly mnohé z centrem organizovaných sítí spolupráce.³⁰⁸ Před Putinovým prvním prezidentským obdobím byla spolupráce zemí regionu s Ruskem spíše *chaotická a živelná*³⁰⁹, už od prvního prezidentství Rusko vůči regionu Střední Asie zaujalo konzistentní politiku s různým úspěchem usilující o pevnou spolupráci. Existence organizací v jejich současné podobě je tedy dobrým předpokladem pro posílení potřebné sítě předvídatelných vazeb nezbytných k budování důvěry a následně i k efektivní spolupráci a dobrému sousedství. V rámci regionální spolupráce se ale nepodařilo dosáhnout integrace celého regionu, do všech struktur jsou dlouhodobě zapojeny pouze některé státy. Pro organizace je to pouze částečný úspěch, protože jen těžko půjde naplňovat cíle a řešit problémy regionu mající přeshraniční přesah bez zapojení všech států regionu. Rusko tedy nemůže provádět pro Střední Asií jednotnou politiku.

Úspěch pro Rusko je pouze částečný a nedá se tedy říct, že by díky těmto třem organizacím Rusko v regionu posilovalo. Organizace jsou spíše dokladem toho, že Rusko nerezignuje na svůj bývalý vliv a ačkoliv již není neomezenou dominující silou, snaží se alespoň

---

³⁰⁸ MARKETOS, ref. 13, str. 44

³⁰⁹ HORÁK ref. 26, str. 197

touto formou zachovávat svoji přítomnost.

Summary

CSTO, EurAsEC and SCO provide valuable framework for regular meetings, supporting mutual trust among involved countries. However impact of these organizations on daily reality of Central Asia is limited. Moreover Turkmenistan refused to take part in any of regional organizations. Thus Russia can not have uniform foreign policy towards region.

While Russia manages to control CSTO and EurAsEC till certain level, SCO is more independ, as was proved by reaction of organizations to Russo-Georgian War. Russia may consider China as logical partner in effort to transition to multipolar world. However there is certain level of mutual distrust, which slow down development of SCO. Enlargment of SCO endangers its effectivity and lower importance of Russia in organization.

Altrought there are certain sucessful projects, members of organizations are regularly struggling to reach consensus and numerous project are launched without participation of all members. Operability of organizations is restricted by relatively modest budgets of organizations. Russian economical situation does not allow to provide greater contributions, which make heads of Central Asian states think about other partners with more generous offers.

Existence of organizations brought only partial succes for Russian ambitions in Central Asia. Position of Russia is not growing, CSTO, EurAsEC and SCO only give Russia a chance to keep at least part of former influence.

Použitá literatura

Knihy

- ANCESCHI, Luca. *Turkmenistan's Foreign Policy: Positive Neutrality and the Consolidation of the Turkmen regime*. New York: Routledge, 2009. ISBN 978-0415454407.
- BEDESKI, Robert E. a Niklas SWANSTRÖM, eds. *Eurasia's ascent in energy and geopolitics: rivalry or partnership for China, Russia and Central Asia?* New York: Routledge, 2012. ISBN 978-0-415-68150-6.
- BIDLACK, Richard. *Russia and Eurasia 2015-2016*. Lanham, MD: Rowman & Littlefield, 2015. ISBN 9781475818772.
- CLARKE, Michael E. *Xinjiang and China's rise in Central Asia, 1949-2009: a history*. London: Routledge, 2011. ISBN 978-0-415-58456-2.
- COOLEY, Alexander. *Great games, local rules: the new great power contest in central asia*. Oxford: Oxford University Press, 2014. ISBN 9780199331437.
- DANIEL, Donald CF. *Peace operations: trends, progress, and prospects*. Georgetown: Georgetown University Press, 2008. ISBN 9781589012097.
- DRULÁK, Petr. *Jak zkoumat politiku: kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-385-7.
- GENERAL SECRETARIAT OF THE COUNCIL. *The European Union and Central Asia: the new partnership in action*. Luxembourg: European Communities, 2009. ISBN 9789282424674.
- HODAČ, Jan a Petr STREJČEK. *Politika Ruské federace v postsovětském prostoru a střední Evropě*. Brno: Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity, 2008. ISBN 978-80-210-4721-1.
- HORÁK, Slavomír. *Rusko a Střední Asie po rozpadu SSSR*. Praha: Karolinum, 2008. ISBN 978-80-246-1472-4.
- JONSON, Lena. *Vladimir Putin and Central Asia: the shaping of Russian foreign policy*. New York: IB Tauris, 2004. ISBN 978-1850436287
- KACZMARSKI, Marcin. *Russia-China relations in the post-crisis international order*. New York: Routledge, 2015. ISBN 9781138796591.

- KARAGIANNIS, Emmanuel. *Political Islam in Central Asia: the challenge of Hizb ut-Tahrir*. New York: Routledge, 2010. ISBN 0203866886.
- KUCHYŇKOVÁ, Petra a Tomáš ŠMÍD, eds. *Rusko jako geopolitický aktér v postsovětském prostoru*. Brno: Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity, 2006. ISBN 80-210-4171-4.
- LARUELLE, Marlène a Sébastien PEYROUSE. *Globalizing Central Asia: geopolitics and the challenges of economic development*. Armonk: M.E.Sharpe, 2012. ISBN 978-0-7656-3504-4.
- LI, Rex. *A rising China and security in East Asia: identity construction and security discourse*. London: Routledge, 2009. ISBN 978-0-415-44940-3.
- LIBMAN, Alexander a Evgeny VINOKUROV. *Holding-together regionalism: twenty years of post-Soviet integration*. New York: Palgrave Macmillan, 2012. ISBN 0230302696.
- MARAT, Erica. *The military and the state in Central Asia: from Red Army to independence*. New York: Routledge, 2010. ISBN 0415493471.
- MARKETOS, Thrassy N. *China's energy geopolitics: the Shanghai Cooperation Organization and Central Asia*. Abingdon: Routledge, 2010. ISBN 978-0-415-58617-7.
- PEIMANI, Hooman. *Conflict and Security in Central Asia and the Caucasus*. Santa Barbara: ABC-CLIO, 2009. ISBN 978-1598840544.
- PEYROUSE, Sebastien. *Turkmenistan: Strategies of Power, Dilemmas of Development*. Armonk, NY: M.E. Sharpe, 2011. ISBN 9780765632036.
- UNIVERZITA MATEJA BELA. *Bezpečnostné fórum 2014. II. Svazek*. Banská Bystrica: Belianum, 2014. ISBN: 978-80-557-0678-8.
- URINBOYEV, Rustamjon. *The past, present and the future of public administration in Central and Eastern Europe*. Bratislava: NISPA Press, 2013. ISBN 978-80-890.
- VINOKUROV, Evgeny. *The system of indicators of Eurasian integration*. Almaty: Eurasian Development Bank, 2009. ISBN 9786017151034.
- WARKOTSCH, Alexandr, ed. *The European Union and Central Asia*. New York: Routledge. 2011. ISBN 978-0-415-56236-2

Články:

- ANTONENKO, Oksana. The Guns of August: A War with No Winners. *Survival: Global Politics and Strategy*. 2008, roč. 50., č. 5, s. 23-36. ISSN 0039-6338
- BALABÁN, Miloš. Nová ruská vojenská doktrína a její mezinárodně politický a regionální kontext. *Mezinárodní politika*. 2004, roč. 28, č. 9, s. 25–28. ISSN 0543-7962.
- BERDIKEEVA, Saltanat. Organized Crime in Central Asia: A Threat Assessment. *China and Eurasia Forum Quarterly*. 2009, roč. 7, č. 2, s. 75-100. ISSN: 1653-4212
- GIL, Jeffrey. The Promotion of Chinese Language Learning and China's Soft Power. *Asian Social Science*. 2008, roč. 4, č. 10, s. 116 – 122. ISSN 1911-2017
- HORÁK, Slavomír. Konfliktní zóny ve Střední Asii. *Mezinárodní politika*. 2000, roč. 24, č. 9, s. 16-18. ISSN 0543-7962.
- HORÁK, Slavomír. Závislá nezávislost ve Střední Asii: Proč Střední Asie potřebuje být závislá na vnějších silách? *Acta Universitatis Carolinae; Studia territorialia*. 2008, roč. 8, č. 9, s. 245- 272. ISSN 1213-4449.
- CHUNG, Chien Peng. China and the Institutionalization of the Shanghai Cooperation Organization. *Problems of Post-Communism*. 2006, roč. 53, č. 5, s. 3-14. ISSN 1075-8216
- LITERA, Bohuslav. Kozyrevova doktrína – ruská varianta Monroeovy doktríny. *Mezinárodní vztahy*. 1994, roč. 29, č. 29, s. 65- 71. ISSN 0323-1844.
- PEROVIČ, Jeronim. From Disengagement to Active Economic Competition: Russia's Return to the South Caucasus and Central Asia. *Demokratizatsiya: The Journal of Post-Soviet Democratization*. 2005, roč. 13, č. 1, s. 61– 85. ISSN: 1074-6846.
- STARCHAK, Maxim. The Shanghai Cooperation Organization: Opportunities for Russia. *Central Asia and the Caucasus*. 2011, roč. 12, č. 2, s. 126–136. ISSN: 1404-6091.
- ZHAPAROV, Amantur. The Issue of Chinese Migrants in Kyrgyzstan. *China and Eurasia Forum Quarterly*. 2008, roč. 7, č. 1, s. 79 – 91. ISSN: 1653-4212 .

Zakládací listiny:

- Agreement on foundation of Eurasian Economic Community. In: *World Integrated Trade Solution* [online]. 2000 [cit. 2015-09-12]. Dostupné z: <http://wits.worldbank.org/GPTAD/PDF/archive/EAEC.pdf>

- Charter of the Shanghai Cooperation Organization. In: *Official website of Russia's presidency in the SCO in 2014-2015* [online]. 2014 [cit. 2015-09-12]. Dostupné z: <http://en.sco-russia.ru/load/1013181846>
- Charter of the Collective Security Treaty Organization. In: *Organizatsiya Dogovorao kollektivnoy bezopasnosti*. [online]. 2002 [cit. 2015-09-12]. Dostupné z: http://www.odkb-csto.org/documents/detail.php?ELEMENT_ID=1896

Internetové zdroje:

AKINER, Shirin. The Shanghai Cooperation Organization: A networking organization for a networking world. In: *Global Strategy Forum* [online]. 2010 [cit. 2016-02-09]. Dostupné z: www.globalstrategyforum.org/wp-content/uploads/The-Shanghai-Cooperation-Organisation.pdf

AMNESTY INTERNATIONAL. Nedostatečná regulace nebrání členským zemím EU v prodeji zbraní. In: *Amnesty International* [online]. 19.11.2004 [cit. 2015-09-16]. Dostupné z: www.amnesty.cz/z335/nedostatecna-regulace-nebrani-clenskym-zemim-eu-v-prodeji-zbrani

ARMENIAN BANKS. *EurAsEC Anti-Crisis Fund renamed as Eurasian Fund for Stabilization and Development* [online]. 2. 7. 2015 [cit. 2015-09-15]. Dostupné z: <http://www.armbanks.am/en/2015/07/02/89290/#sthash.0P8Onevq.dpufm/en/2015/07/02/89290/>

BELARUS. Ministry of foreign affairs. *Shanghai Cooperation Organization* [online]. ©2007-2014 [cit. 2015-09-15]. Dostupné z: <http://mfa.gov.by/en/organizations/membership/list/c2ee3a2ec2158899.html>

BENNETT, Richard. [JTW Interview] British Expert: Smuggling in Central Asia is Endemic. [Interviewer] Ryskeldi SATKE. *The Journal of Turkish Weekly* [online]. 2. 8. 2011 [cit. 2016-04-19]. Dostupné z: <http://www.turkishweekly.net/2011/08/02/news/-jtw-interview-british-expert-smuggling-in-central-asia-is-endemic/>.

BESHIMOV, Baktybek a Ryskeldi SATKE. The struggle for Central Asia: Russia vs China *Al Jazeera* [online]. 12. 5. 2014 [cit. 2015-09-15]. Dostupné z: www.aljazeera.com/indepth/opinion/2014/02/struggle-central-asia-russia-vs-201422585652677510.html 12 Mar 2014

- BIN, Yu. China-Russia Relations: Between Symbolism and Substance. In: *Center for strategic and international studies* [online]. 2009 [cit. 2016-04-15]. Dostupné z: csis.org/files/publication/0902qchina_russia.pdf
- BLAGOV, Sergei. Russia Moves to Strengthen Ties with Uzbekistan. In: *The Jamestown foundation* [online]. 28. 4. 2010 [cit. 2015-01-10]. Dostupné z: www.jamestown.org/programs/edm/single/?tx_ttnews%5Btt_news%5D=36319&cHash=b#.VpUNvPnhCM8
- BOLAND, Julie. Ten Years of the Shanghai Cooperation Organization: A Lost Decade? A Partner for the US? In: *21st century defence initiative at Brookings* [online]. 20 June 2011 [cit. 2016-04-19]. Dostupné z: www.brookings.edu/~media/research/files/papers/2011/6/shanghai-cooperation-organization-boland/06_shanghai_cooperation_organization_boland.pdf
- BORDYUZHA, Nikolay. Uzbekistan ne nameren vykhodit' iz ODKB. [online]. 2009 [cit. 2015-09-15]. Dostupné z: www.odkb.gov.ru/e/azmd.htm
- BULBA, Antos. Euroasijská ekonomická unie: Partner, nebo konkurence? In: *Finmag* [online]. 10. 2. 2015 [cit. 2015-09-28]. Dostupné z: finmag.penize.cz/ekonomika/296469-euroasijska-ekonomicka-unie-partner-nebo-konkurence
- CUTLER, Robert M. Uzbekistan looks to its own good. *Asia Times* [online]. 19. 12. 2008 [cit. 2015-09-16]. Dostupné z: www.atimes.com/atimes/Central_Asia/JL19Ag01.html
- CZECHTRADE. Indie a Pákistán členy Šanghajské organizace pro spolupráci. In: *Zpravodajství pro export* [online]. 14.08.2015 [cit. 2015-09-16]. Dostupné z: www.businessinfo.cz/cs/zahranicni-obchod-eu/zpravodajstvi-pro-export/informacni-servis/aktuality/indie-a-pakistan-cleny-sanghajske-organizace-pro-32348.html
- ČÍNA. Embassy of the People's Republic of China in the Czech Republic. Vize a akce společné výstavby Ekonomického pásu podél Hedvábné stezky a Námořní Hedvábné stezky 21. století. In: *Embassy of the People's Republic of China in the Czech Republic* [online]. 2015/05/07 [cit. 2016-04-19]. Dostupné z: <http://www.chinaembassy.cz/cze/xwdt/t1261665.htm>.
- ČÍNA. Embassy of the People's Republic of China in the republic of Turkey. Declaration of Shanghai Cooperation Organization In: *Embassy of the People's Republic of China in the republic of Turkey* [online]. 15. 6. 2001 [cit. 2015-09-15]. Dostupné z:

tr.chineseembassy.org/eng/zt/shhzzz/t162011.htm

DANKOVÁ, Šárka. Kyrgyzstán se stal pátým členem ruské Euroasijské hospodářské unie. *Hospodářské noviny* [online]. 6. 8. 2015 [cit. 2015-09-20]. Dostupné z: zahranicni.ihned.cz/asia-a-pacifik-cina/c1-64424230-kyrgyzstan-se-stal-patym-clenem-ruske-euroasijske-hospodarske-unie

EAEC. *Dogovor o Yevraziyskom ekonomicheskom soyuze*. [online]. 29.05.2014 [cit. 2015-012-20]. Dostupné z: <https://docs.eaeunion.org/ru-ru/Pages/DisplayDocument.aspx?s=bef9c798-3978-42f3-9ef2-d0fb3d53b75f&w=632c7868-4ee2-4b21-bc64-1995328e6ef3&l=540294ae-c3c9-4511-9bf8-aaf5d6e0d169&EntityID=3610>

EURACTIV.cz *EU zachová čínské zbrojní embargo, Číně nepomohly ani masivní investice v Evropě*. [online]. 5. 1. 2011 [cit. 2015-09-15]. Dostupné z: www.euractiv.cz/bezpecnost-a-spravedlnost0/clanek/eu-zachova-cinske-zbrojni-embargo-cine-nepomohly-ani-masivni-investice-v-evrope-008310

FATHOLLAH-NEJAD, Ali. Návrat Íránu na globální scénu může změnit pravidla hry. Profitovat by z něj mohli výrobci čistých energií a Volkswagen. In: *Investiční web* [online]. 18. 8. 2015 [cit. 2015-09-15]. Dostupné z: <http://www.investicniweb.cz/2015/8/18/geopoliticke-vize-exkluzivne-na-iw-navrat-iranu-na-globalni-scenu-muze-zmenit-pravidla-hry-profitovat-z-nej-mohli-vyrobcu-cistych-energiu-volkswagen/>

FEDDERSEN, Gustavo Henrique a Giovana Esther ZUCATTO. Infrastructure in Central Asia: Energy and Transportation Controversies. *UFRGS Model United Nations Journal*. [online]. 2013, s. 159 – 181. [cit. 2015-12-10]. ISSN: 2318 – 3195. Dostupné z [www: http://www.ufrgs.br/ufrgsmun/2013/wp-content/uploads/2013/10/Infrastructure-in-Central-Asia-Energy-and-Transportation-Controversies.pdf](http://www.ufrgs.br/ufrgsmun/2013/wp-content/uploads/2013/10/Infrastructure-in-Central-Asia-Energy-and-Transportation-Controversies.pdf)

FINANCNINOVINY.CZ Turkmenistán se s Ruskem dohodl na obnovení dodávek plynu. In: *finance.cz* [online]. 22.12.2009 [cit. 2015-09-16]. Dostupné z: www.finance.cz/zpravy/finance/246325-turkmenistan-se-s-ruskem-dohodl-na-obnoveni-dodavek-plynu/

FORSYTHE, Michael. China Protests Sale of U.S. Arms to Taiwan. *New York Times* [online]. 17. 12. 2015 [cit. 2015-09-16]. Dostupné z:

- www.nytimes.com/2015/12/18/world/asia/taiwan-arms-sales-us-china.html?_r=0
- FUMAGALLI, Matteo. Uzbekistan Rejoins the CSTO: Are Russian-Uzbek Relations Heading Toward Mutual Entrapment? In: *Central Asia-Caucasus Institute*. [online]. 10/18/2006 [cit. 2015-09-23]. Dostupné z: www.cacianalyst.org/publications/analytical-articles/item/11151-analytical-articles-caci-analyst-2006-10-18-art-11151.html?tmpl=component&print=1
- GRIEGER, Gisela. The Shanghai Cooperation Organisation. In: *European Parliamentary Research Service* [online]. 2015 [cit. 2016-04-13]. Dostupné z: [www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2015/564368/EPRS_BRI\(2015\)564368_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2015/564368/EPRS_BRI(2015)564368_EN.pdf)
- HABDANK-KOLACZKOWSKA, Sylvana. Democracy on the Defensive in Europe and Eurasia. In: *Freedom House* [online]. 2015 [cit. 2015-01-11]. Dostupné z: <https://freedomhouse.org/report/nations-transit-2015/democracy-defensive-europe-and-eurasia#.VYqpJPIViko>
- HIRO, Dilip. Shanghai surprise. *The Guardian* [online]. 16. 6. 2006 [cit. 2015-09-15]. Dostupné z: www.theguardian.com/commentisfree/2006/jun/16/shanghaisurprise
- HLAS RUSKA. Ruští vojáci se zúčastní cvičení v Číně. In: *Sputnik* [online]. 11. 08. 2014 [cit. 2015-09-14]. Dostupné z: http://cz.sputniknews.com/czech.ruvr.ru/news/2014_08_11/Rusti-vojaci-se-zucastni-cviceni-v-Cine-0247
- HURRIYET. Turkmen oil starts flowing through Baku-Ceyhan pipeline. *Hurriyet Daily News* [online]. 13. 8. 2010. [cit. 2015-09-15]. Dostupné z: www.hurriyetdailynews.com/default.aspx?pageid=438&n=turkmen-oil-starts-flowing-through-baku-ceyhan-pipeline-2010-08-13
- CHINA.ORG.CN. SCO member states to strengthen drug control. In: *china.org.cn* [online]. 3. 4. 2012 [cit. 2016-04-15]. Dostupné z: china.org.cn/china/2012-04/03/content_25057468.htm
- CHOW, Edward C. a Leigh E. HENDRIX. Central Asia's Pipelines: Field of Dreams and Reality. NBR special report In: *Center for strategic and international studies* [online]. Sept 2010, no. 23, s. 29-42 [cit. 2016-04-19]. Dostupné z: http://csis.org/files/publication/1009_EChow_LHendrix_CentralAsia.pdf

- IMF. *Regional Economic Outlook: Middle East and Central Asia*. [online]. 2015 [cit. 2015-01-11]. Dostupné z: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/reo/2015/mcd/eng/pdf/menap1015.pdf>
- IMF. *The IMF and the Ruble Area, 1991 – 93*. [online]. 2001 [cit. 2015-09-07]. Dostupné z: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2001/wp01101.pdf>
- INTERFAX. *Collective Security Treaty Organization's 2014 budget set at 191 Mln rubles*. [online]. 23. 9. 2013 [cit. 2016-02-10]. Dostupné z: connection.ebscohost.com/c/articles/90391705/collective-security-treaty-organizations-2014-budget-set-191-mln-rubles
- iRU.cz. *OSKB a OBSE pomohou v nastolení pořádku v Kyrgyzstánu*. [online]. 28. 6. 2010 [cit. 2015-09-14]. Dostupné z: www.irucz.ru/cz/zpravy/1-/128000000000-kyrgyzstan/000-/128000004000-osska-oblast/409-politika-mezinarodni/19166-oskb-a-obse-pomohou-v-nastoleni-poradku-v-kyrgyzstanu-highlight-USA/
- KABRHELOVÁ, Lenka a Ondřej HOUSKA. Rusko a Írán restartují vztahy. V Moskvě jde i o jaderný program. *Český rozhlas* [online]. 17. 8. 2011 [cit. 2015-09-13]. Dostupné z: www.rozhlas.cz/zpravy/evropa/zprava/935621
- KAMENEV, Marina. Russia-Belarus Relations Sour over Milk Ban. *TIME* [online]. 16. 6. 2009 [cit. 2015-09-15]. Dostupné z: content.time.com/time/world/article/0,8599,1904749,00.html
- KARIN, Erlan. Key Security Challenges in Central Asia. *Astana Times* [online]. 6. 2. 2014 [cit. 2015-01-15]. Dostupné z: astanatimes.com/2014/02/key-security-challenges-central-asia/
- KAZANTSEV, Andrey. Afganskaja ugroza - vyzov dlja ODKB. [online]. 24. 10. 2013 [cit. 2016-04-7]. Dostupné z: http://www.odkb-csto.org/obzor-pressy/detail.php?ELEMENT_ID=2956&phrase_id=17265
- KAZMUNAYGAZ. Nefteprovod Kazakhstan-Kitay. [online]. 2014. [cit. 2015-09-04]. Dostupné z: http://www.kmg.kz/manufacturing/oil/kazakhstan_china/
- KHAN, Adil. Who will win the Power Struggle for Tajikistan in the Central Asian ‘Great Game’? *Oriental Review* [online]. 8. 2. 2015 [cit. 2016-01-11]. Dostupné z: <http://orientalreview.org/2015/02/08/who-will-win-the-power-struggle-for-tajikistan-in-the-central-asian-great-game/>

- KUCERA Joshua. Germany And Uzbekistan Strike New Air Base Deal. In: *euroasianet* [online]. 5. 11. 2014 [cit. 2015-09-16]. Dostupné z: www.eurasianet.org/node/70771
- KUCERA, Joshua. French Military Begins Withdrawal From Tajikistan. In: *euroasianet* [online]. 6. 5. 2013 [cit. 2015-09-14]. Dostupné z: <http://www.eurasianet.org/node/66925>
- LÍDL, Václav. Analýza vstupu Kyrgyzstánu do Celní/Eurasijské unie. In: *Asociace pro mezinárodní otázky* [online]. 29. 12. 2015 [cit. 2016-02-10]. Dostupné z: <http://www.amo.cz/analyza-vstupu-kyrgyzstanu-do-celnieurasijske-unie/>
- LUKIN, Alexander. The Shanghai Cooperation Organization: What Next? *Global Affairs* [online]. 8. 8. 2007 [cit. 2016-04-12]. Dostupné z: eng.globalaffairs.ru/number/n_9132
- MASAYUKI, Masuda. China's SCO Policy in the Regional Security Architecture. In: *Tokyo foundation* [online]. 21. 12. 2010 [cit. 2015-09-15]. Dostupné z: www.tokyofoundation.org/en/articles/2010/china2019s-sco-policy
- MASSANDALVADOR, Francesc Serra. The Process of Nation Building in Central Asia and its Relationship to Russia's Regional Influence. In: *Jean Monnet/Robert Schuman Paper Series* [online]. 5. 6. 2010 [cit. 2015-09-15]. Dostupné z: <http://aei.pitt.edu/29783/1/SerraNationbldgCentAsiaLongJune10.pdf>
- MIROVALEV, Mansur. Uzbekistan: 10 years after the Andijan massacre. *Al Jazeera* [online]. 12. 5. 2015 [cit. 2016-01-10]. Dostupné z: www.aljazeera.com/indepth/features/2015/05/150511123115026.html
- MORELLO, Carol a Karen DeYOUNG. International sanctions against Iran lifted. *Washington Post* [online]. 16. 1. 2016 [cit. 2015-09-15]. Dostupné z: https://www.washingtonpost.com/world/national-security/world-leaders-gathered-in-anticipation-of-iran-sanctions-being-lifted/2016/01/16/72b8295e-babf-11e5-99f3-184bc379b12d_story.html
- MUZALEVSKY, Roman. CSTO: Half Dead, Half Alive. In: *The Jamestown Foundation* [online]. 16. 9. 2010 [cit. 2015-12-17]. Dostupné z: [www.jamestown.org/single/?tx_ttnews\[tt_news\]=36856&no_cache=1#.VpxTN1I_Y7A](http://www.jamestown.org/single/?tx_ttnews[tt_news]=36856&no_cache=1#.VpxTN1I_Y7A)
- NATO. *Individual Partnership Action Plans*. [online]. 6. 5. 2014 [cit. 2015-09-16]. Dostupné z: www.nato.int/cps/en/natohq/topics_49290.htm
- NIKITINA, Yulia. How the CSTO Can (and Cannot) Help NATO. In: *Program on New Approaches to Research and Security in Eurasia* [online]. 1. 9. 2013 [cit. 2016-04-10].

- Dostupné z: http://www.ponarseurasia.org/sites/default/files/policy-memos-pdf/Pepm_285_Nikitina_Sept%202013.pdf
- NOVOSTI VPK. *D.Medvedev posetil rossiyskuyu optiko-elektronnyu stantsiyu obnaruzheniya i raspoznavaniya kosmicheskikh ob'ektov bliz Nureka.* [online]. 3. 8. 2009 [cit. 2015-09-13]. Dostupné z: vpk.name/news/30380_dmedvedev_posetil_rossiiskuyu_optikoelektronnyu_stanciyu_obnaruzheniya_i_raspoznavaniya_kosmicheskikh_obektov_bliz_nureka.html
- ODKB Kollektivnyye sily operativnogo reagirovaniya ODKB zavershili aktivnuyu fazu ucheniya «Vzaimodeystviye-2013» v Belarusi razgromom nezakonnykh vooruzhennykh formirovaniy s primeneniyem vozdushnogo desanta, aviatsii i artillerii.[online]. 25.09.2013 2010 [cit. 2015-09-17]. Dostupné z: www.odkb-csto.org/news/detail.php?ELEMENT_ID=2718
- ODKB PRESS – RELIZ: Kollektivnyye sily operativnogo reagirovaniya Organizatsii Dogovora o kolektivnoy bezopasnosti. [online]. 2010 [cit. 2015-09-15]. Dostupné z: www.dkb.gov.ru/ksor/ksor.pdf
- PALATA, Luboš. Euroasijská ekonomická unie: Ropa, plyn a běloruský hi-tech. In: *Finmag* [online]. 4. 6. 2014 [cit. 2015-09-28]. Dostupné z: finmag.penize.cz/kaleidoskop/286608-euroasijska-ekonomicka-unie-ropa-plyn-a-belorusky-hi-tech
- PAULSWORTH, Sarah. EU lifts final sanctions against Uzbekistan despite rights concerns. In: *University of Pittsburg School of Law* [online]. 27. 10. 2009 [cit. 2015-09-20]. Dostupné z: jurist.org/paperchase/2009/10/eu-lifts-final-sanctions-against.php
- PEYROUSE, Sebastien. Iran's Growing Role in Central Asia? Geopolitical, Economic and Political Profit and Loss Account. *Al Jazeera* [online]. 6. 4. 2014 [cit. 2015-09-16]. Dostupné z: studies.aljazeera.net/en/dossiers/2014/04/2014416940377354.html
- PILLALAMARRI, Akhilesh. The United States Just Closed Its Last Base in Central Asia. *The Diplomat* [online]. 10. 6. 2014 [cit. 2015-09-15]. Dostupné z: thediplomat.com/2014/06/the-united-states-just-closed-its-last-base-in-central-asia/
- PLATER-ZYBERK, Henry a Andrew MONAGHAN. Strategic Implications of the Evolving Shanghai Cooperation Organisation. In: *The U.S. Army War Collage* [online]. August 2014 [cit. 2016-04-13]. www.strategicstudiesinstitute.army.mil/pdf/PUB1217.pdf

- POND, Susan. *Understanding the PfP tool kit*. [online]. [b.r.] [cit. 2015-09-10]. Dostupné z: www.nato.int/docu/review/2004/issue1/english/art2.html
- RASZEWSKI, Slawomír. Europe's dependency on Russian gas is not likely to change any time soon. In: *The Conversation* [online]. 1. 3. 2015 [cit. 2015-09-15]. Dostupné z: theconversation.com/europes-dependency-on-russian-gas-is-not-likely-to-change-any-time-soon-38192
- RFE RL. Germany's Payments For Military Base In Uzbekistan Unveiled. *Radio Free Europe Radio Liberty* [online]. 28. 3. 2011 [cit. 2015-09-14]. Dostupné z: www.rferl.org/content/germany_termez_uzbekistan_eu_sanctions/3538998.html
- SCO. *Coordinators of the SCO Interbank Association Member Banks Discussed Burning Issues*. [online]. 5.6.2009 [cit. 2015-09-07]. Dostupné z: infoshos.ru/en/?idn=4346
- SCO. *The SCO Member States Migration Experts Met in Beijing* [online]. 27. 4. 2009 [cit. 2015-04-15]. Dostupné z: infoshos.ru/en/?idn=4099
- SHATALOV, Sergey. Regional Financial Cooperation in Eurasia: the EurAsEC Anti-Crisis Fund. In: *Yevraziyskiy fond stabilizatsii i razvitiya* [online]. 2012 [cit. 2015-09-15]. Dostupné z: efsd.eabr.org/media/img/eng/about/news/Regional_financial_cooperation_in_Eurasia210512.pdf
- SHEPHERD, Monica. Uzbekistan suspends EurAsEC membership. In: *Boston University* [online]. 24.11.2008 [cit. 2015-01-15]. Dostupné z: www.bu.edu/phpbin/news-cms/news/?dept=732&id=51531
- SHIPENKOV, Maxim. Armenia Joins Russia-Led Eurasian Economic Union. In: *The Moscow Times* [online]. 2. 6. 2015 [cit. 2015-09-20]. Dostupné z: www.themoscowtimes.com/business/article/armenia-joins-russia-led-eurasian-economic-union/514035.html
- SOUKUP, Ondřej. Ruské uznání Osetie se nelíbí ani Číně. *Hospodářské noviny* [online]. 29. 8. 2008 [cit. 2015-01-15]. Dostupné z: archiv.ihned.cz/c1-26859250-ruske-uznani-osetie-se-nelibi-ani-cine
- SOULEIMANOV, Emil, Tomáš ŠMÍD a Vladimír VAŘURA. *Integrace a dezintegrace v postsovětské Střední Asii. Vazby středoasijských států na Rusko - II*. [online]. 13.10.2006 [cit. 2015-09-22]. Dostupné z: www.irucz.ru/pda/cz/zpravy/1/117-stredni-asie/11700-

/000-/213-analyzy-rozborny/9217-integrace-a-dezintegrace-v-postsovetske/

- SUN, Yunlong. China's Actions for Disaster Prevention and Reduction. In: *Xinhuanet* [online]. 11. 5. 2009 [cit. 2015-04-13]. Dostupné z: news.xinhuanet.com/english/2009-05/11/content_11351284.htm
- SUTER, David. China Forging International Law: The SCO Experience. *The Diplomat* [online]. 7. 9. 2014 [cit. 2016-04-22]. 2006 [cit. 2015-09-22]. Dostupné z: thediplomat.com/2014/09/china-forging-international-law-the-sco-experience/
- ŠÍR, Jan. The Russian vector in Turkmenistan's foreign policy. In: *CA&CC Press* [online]. ©1998-2014 [cit. 2015-09-16]. Dostupné z: www.ca-c.org/journal/2006-04-eng/15.pr.siren.shtml
- ŠŤÁHLAVSKÝ, David. Ruská ruleta v Kyrgyzstánu. *Český rozhlas* [online]. 16. 6. 2010 [cit. 2015-09-20]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/komentare/portal/_zprava/747503
- ŠŤÁHLAVSKÝ, David. Uzbekistán se vzdaluje Rusku a sblíží se s USA. *Český rozhlas* [online]. 10. 7. 2012 [cit. 2015-09-20]. Dostupné z: www.rozhlas.cz/cro6/komentare/_zprava/david-stahlavsky-uzbekistan-se-vzdaluje-rusku-a-sblizuje-s-usa--1083899
- ŠTEFÁN, Petr. Moskva může zatrhout výstavbu cizích základen ve Střední Asii. *Hospodářské noviny*. [online]. 20. 12. 2011 [cit. 2015-09-15]. Dostupné z: zpravy.idnes.cz/moskva-muze-zatrhnout-vystavbu-cizich-zakladen-ve-stredni-asii-pwx-/zahranicni.aspx?c=A111220_181456_zahranicni_stf
- TASS. *Putin proposes creating anti-drug group as part of SCO*. [online]. 7. 10. 2015 [cit. 2016-04-15]. Dostupné z: www.oananews.org/content/news/politics/putin-proposes-creating-anti-drug-group-part-sco
- TASS. *SCO to consider Iran's membership request right after UN lifts sanctions*. [online]. 29. 12. 2015 [cit. 2016-01-15]. Dostupné z: tass.ru/en/world/847525
- THE PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA. The State Council. *SCO to join int'l efforts to build anti-drug belt around Afghanistan*. [online]. 12. 6. 2006 [cit. 2016-02-03]. Dostupné z: www.gov.cn/misc/2006-06/12/content_307611.htm
- TOCHITSKAYA, Irina. The Customs Union between Belarus, Kazakhstan and Russia: an overview of economic implications for Belarus. *CASE Network Studies and Analyses No. 450*. [online]. August 1, 2010. [cit. 2016-04-13]. Dostupné z:

- papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1670130
- TOKTOMUSHEV, Kemel. Shanghai Cooperation Organization: Perspectives from Central Asia. In: *China-United States Exchange Foundation* [online]. 12. 11. 2015 [cit. 2016-03-15]. Dostupné z: www.chinausfocus.com/finance-economy/shanghai-cooperation-organization-perspectives-from-central-asia/
- TOLIPOV, Farkhod. [Interview] O motivakh vykhoda Uzbekistana iz ODKB rasskazal ekspert Podrobne [Interviewer] Renat TASHKINBAYEV *Tengri News* [online]. 5. 11. 2013 [cit. 2015-09-15]. Dostupné z: <http://tengrinews.kz/sng/o-motivah-vyihoda-uzbekistana-iz-odkb-rasskazal-ekspert-244927/>
- TOLIPOV, Farkhod. *CSTO Minus One: Collective Security in Central Asia After Uzbekistan's CSTO Withdrawal*. [online]. 16. 6. 2012 [cit. 2016-01-15]. Dostupné z: www.e-ir.info/2012/07/16/csto-minus-one-collective-security-in-central-asia-after-uzbekistans-csto-withdrawal/
- TRILLING, David. *Tajikistan: Migrant Remittances Now Exceed Half of GDP*. In: *Eurasianet* [online]. 15. 4. 2014 [cit. 2016-04-13]. Dostupné z: www.eurasianet.org/node/68272
- ULJAČENKO, Anna, Pavel KUZIN a Jakub PROCHÁZKA. Euroasijská unie – obchodní partner ČR. *E15* [online]. 2014 [cit. 2015-09-28]. Dostupné z: file.mf.cz/240/4-01-16-E15-1012.pdf
- UNODC. *Third ministerial conference of the paris pact partners*. [online]. 16. 2. 2012 [cit. 2015-01-15]. Dostupné z: <https://www.paris-pact.net/upload/ba1e879a2c030986bed16fadcc9e8f62.pdf>
- UZBEKISTÁN. Embassy of Uzbekistan to the United States. Uzbekistan offered four positions in the Collective Security Treaty Organization Joint Headquarters In: *Embassy of Uzbekistan to the United States* [online]. 11. 9. 2006 [cit. 2016-04-13]. Dostupné z: www.uzbekistan.org/news/archive/392/?print=1
- VAHABOV, Tamerlan. Uzbekistan and Belarus reveal serious disagreement within the CSTO. In: *The Central Asia-Caucasus Analyst* [online]. 7. 15. 2009 [cit. 2015-01-15]. Dostupné z: old.cacianalyst.org/?q=node/5149
- WEINSTEIN, Adam. Russian Phoenix: The Collective Security Treaty Organization In: *Bloggng at Seton Hall University* [online]. 2007 [cit. 2016-04-13]. Dostupné z: blogs.shu.edu/diplomacy/files/archives/13-Weinstein.pdf

- WEITZ, Richard. The CSTO Deepens Military Ties. In: *The Central Asia-Caucasus Analyst* [online]. 18. 10. 2006 [cit. 2016-02-14]. Dostupné z: <http://www.cacianalyst.org/publications/analytical-articles/item/11149-analytical-articles-caci-analyst-2006-10-18-art-11149.html>
- WEITZ, Richard. The Shanghai Cooperation Organization (SCO): Rebirth and Regeneration? In: *International Relations and Security Network* [online]. 10. 10. 2014 [cit. 2016-02-03]. Dostupné z: www.isn.ethz.ch/Digital-Library/Articles/Detail/?id=184270
- WINTEROVÁ, Barbora. Konflikt o vodu ve Střední Asii. In: *Obrana a strategie* [online]. 2009 [cit. 2015-09-15]. Dostupné z: <http://www.obranaastrategie.cz/cs/aktualni-cislo-1-2009/clanky/konflikt-o-vodu-ve-stredni-asii.html#.VwhCxaSLSM8>
- ZÁMEČNÍK, Miroslav. Perlový náhrdelník, nebo Hedvábná stezka. In: *Zpravodajství pro export* [online]. 9. 11. 2014 [cit. 2015-09-15]. Dostupné z: www.businessinfo.cz/cs/clanky/perlovy-nahrdelnik-nebo-hedvabna-stezka-57865.html
- ZVIAGELSKAYA, Irina. In Search of Support Points: Iran in Central Asia. In: *Russian International Affairs Council* [online]. 18. 11. 2014 [cit. 2015-09-13]. Dostupné z: http://russiancouncil.ru/en/inner/?id_4=4782#top-content